

MONITORI

**Määrätietoisesti
töihin**

→ s. 5

**Omallalla
alalla**

Yukiko Hino-Kivinen

→ s. 8

PÄÄKIRJOITUS

Uudistumisen aika!

Työpaikkojen kieliportti on tunnetusti ahdas. Kohtuullisella kielitaidolla voi kuitenkin pärjätä, jos oppii työssä tarvittavan kielen. Loistava idea pääkaupunkiseudulla Espoossa, Vantaalla ja Helsingissä toteutetussa kaksivuotisessa Majakka-Beacon –hankkeessa oli opettaa suomen kieltä maahanmuuttajille luokkahuonekurssin sijasta työpaikalla. Hankkeen keskeisin löytö oli kuitenkin tehokas toimintamalli, jossa maahanmuuttajien työllistymisen erityiskysymyksiin perehtyneiden työvalmentajien avulla voitiin edistää maahanmuuttajien työllistymistä avoimille työmarkkinoille myös ilman palkkatukia.

Järjestyksessään toisen maahanmuuttopolitiittisen ohjelman valmistuminen on loppusuoralla. Maaherra **Rauho Saaren** virkamiestyöryhmän kesäkuussa ministeri **Filatovin** johtamalle maahanmuuttopolitiittinen ministerityöryhmälle jättämä esitys on ollut syksyllä lausuntokierrolla. Lopullinen maahanmuuttopolitiittinen ohjelma ja sen tarkempi toimeenpano-ohjelma vietäneen hallituksen ilta-kouluun todennäköisesti vielä vuoden lopulla.

Mitä sinulle kuuluu? – tavataan kysyä kohdattaessa ystäviä tai muuten vain tuttuja. Mitenkäs on pärjätty, kotouduttu – miten sinuun on suhtauduttu? Lokakuussa julkaistiin työministeriön Työpolitiittinen tutkimus –sarjassa **Magdalena Jaakkolan** tutkimus *Suomalaisten subtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003*. Viiden vuoden välein vuosina 1987, 1993, 1998 ja 2003 suomalaisten suhtautumista maahanmuuttajiin on tarkasteltu poikkileikkauksina yhteiskunnan, maahanmuuttajien määrän ja etnisen rakenteen muuttuessa. Asenteiden kehitys on pääosin ollut myönteistä, lukuun ottamatta lamavuotta 1993, jolloin maahanmuuttajat koettiin uhkatekijäksi epävarmassa taloudellisessa tilanteessa ja suurtyöttömyydessä. Myönteisimpiä asenteet ovat korkeasti koulutetuilla ja pääkaupunkiseudulla asuvilla. Kontakteilla valtaväestöön ja omaan etniseen ryhmään on suuri merkitys kotoutumisen edistäjänä. Sitä tukee toinenkin tuore tutkimus. **Seppo Paanasen** toimittama Tilastokeskuksen julkaisu *Maahanmuuttajien elämää Suomessa*, joka valottaa maahanmuuttajien elinoloja. Tutkimuksessa todetaan muun muassa, että kolmella neljästä maahanmuuttajasta on sekä omia etnisiä että suomensuomalaisia sosiaalisia verkostoja, joihin kuuluu ystäviä, perheenjäseniä tai työtovereita. Noin viidesosa kaikista maahanmuuttajista oli sitä vastoin eristynyt omiin etnisiin verkostoihinsa, eikä heillä ollut yhtään läheistä suomalaista ystävää, perheenjäsentä tai työtoveria.

Maahanmuuttajilla asumisen perustaso oli edellä mainitun elinolo-tutkimuksen mukaan saavutettu melko hyvin. Vain pieni osa asui alivuokralaisasunnoissa, asuntoloissa ja oppilaitoksissa. Sukulaisten ja tuttavien luona oli joutunut asumaan asunnon puutteen vuoksi viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana 14 prosenttia vietnamilaisista, 12 prosenttia somalialaisista sekä 6 – 7 prosenttia virolaisista ja venäläisistä. Asunnottomiakin maahanmuuttajia on. Asunnottomuus on yleensä suurten maahanmuuttajaperheiden ongelma. Pääkaupunkiseudulla, jossa asuu n. 40 prosenttia kaikista maahanmuuttajista, oli Valtion asuntorahaston tietojen mukaan vuoden 2003 lopulla yli 240 yksinäistä asunnottomaa maahanmuuttajaa. Kaiken kaikkiaan yksinäisiä asunnottomia oli 5 560.

Asunnottomia maahanmuuttajaperheitä oli pääkaupunkiseudun 415 asunnottomasta perheestä 79. Asunnottomat maahanmuuttajat ovat usein olleet Suomessa pitkään, joten asunnottomuus ei ole välitön seuraus maahanmuutosta. Kyse on asunto-markkinoilla tapahtuvasta syrjäytymisestä maassaoloaikana. Asunnottomuuden taustalla voi olla inhimillisiä kipeitä asioita kuten avioero, häättö tai muutto toiselle paikkakunnalle.

Monitorin takasivulla sarjakuvahenkilö **Eero** on kertonut elämästään Suomessa. Eeron musertavan ikäviä, toisaalta riemukkaitakin kulttuuritörmäyksiä on seurattu jo viisi vuotta. Viimeisin elämäntilanne saa Eeron tekemään ratkaisun, johon mekin olemme saattaneet asenteillamme vaikuttaa. Eerohan tahtoi tarinoida elämästään otsikolla 'Hirviö', siksi, että hän on täällä Suomessa kokenut mielestään omituisia ja hirveitäkin asioita. Hän on pohtinut peruskysymystä kuka tai mikä hirviö loppujen lopuksi kenellekin on? – Eero meille vai me Eerolle, Eeron asenteet vai meidän asenteemme! Hän on päättänyt lakata olemasta asenteidemme kohde 'hirviönä'. On uudistumisen aika. Eeron luoja, sarjakuvapiirtäjä **Fabrizio Scarpata** jatkaa Monitorissa tarkkailua erilaisissa kohtaamisverkkoissa, ja tekee kokemusperäistä poikkileikkauksista elävästä elämästä.

YK- ja rauhanjärjestöjen vetoamus YK:n päivänä 24.10.2005 YK:n 60-vuotispäivän merkeissä korostaa 'YK:n uudistumisen aikaa'. Tämä uudistusvaatimus koskee kaikkia yhteisöjä, ja jokaista yksittäistä ihmistä.

Irmeli Tuomarla, vastaava päätoimittaja
1.11.2005

SISÄLLYS

Pääkirjoitus ja Korpak3

TYÖNETSINTÄÄ

Filatov: ihmisarvoa maahanmuuttoon4

Majakka-raportteja5

Kunnat keskipisteenä6

Työvoimaa Etelä-Savoon7

Hammaslääkärin ammatissa8

Työhönvalmennusta Espoossa10

Kolumnissa Angela Pohja11

Helpotusta lääkäripulaan12

Terveyspalveluiden asiakkaana14

Yrittäjäkurssilta ideoita16

Perheoppimista Britanniassa18

Äidinkieli on avain19

Somalia-verkostosta tukea20

Lahdessa kotoutetaan22

KUULUMISIA

Palkittu Zinaida Lindén24

Älypelejä Oulussa26

Kipinää kouluun28

Suvaitsevaisuutta partiossa29

EUROOPPA LAAJENEE

UNHCR:n tärkeä työ32

Kosovon rauhanliike34

Islamin kulttuuria teatterissa35

IHMISUHRIT

Perheväkivalta tabu Turkissa36

Kunniaväkivaltaa ehkäisemään38

Väkivallasta Venäjällä39

Toimintasuunnitelma ihmiskauppaan40

Uhreille oleskelulupa41

YK 60 vuotta41

KOHTAAMISIA

Aliakbar Almaspour42

Yhdenvertaisuutta edistettävä44

Jaakkola: suomalaiset suvaitsevaisempia46

ETNO47

ESINEEN KERTOMAA

Rakas rukouskirja48

Seppälän Emigranttitarina50

Kirjastosta poimittua51

Lyhyesti52

Lukemista54

Eero ja Hirviö56

Kauko Varis

Helpotusta lääkäripulaan

Suomea uhkaa tulevaisuudessa työvoimapula. Maahanmuuttajista on toivottu tähän pelastusta, eritoten heidän

työpanostaan tarvitaan sosiaali- ja terveydenhuollon aloilla. Silti päteväkin maahanmuuttajalääkärin ura voi tyssätä suomalaisten työyhteisöjen ennakoluuloihin. Zinaida Enojärvi (kuvassa) työskentelee terveyskeskuslääkärinä Polvijärvellä. Enojärvi ei ole kokenut syrjintää, mutta hänen urallaan on takana kielipulmia, lujaa työntekoa ja epätoivonkin hetkiä. Tapasimme myös Yukiko Hino-Kivisen, joka pätevätyi suomalaiseksi hammaslääkäriksi. Pätevöitymisprosessi oli pitkä, mutta palkitseva. Lue lisää työnetsinnästä Suomessa sivuilta 4–17.

Shakki- mestari Zhou

Viisivuotias Qiyu Zhou sai vastustajalleen kovat oltavat shakkimittelössä Älypelifestivaaleilla Oulussa. Zhou on tottunut kisaaja, viime kesänä hän voitti Suomen shakin nuorten sarjan mestaruuden. Kuulumisia-osiossa Runeberg-palkinnon voittanut kirjailija Zinaida Lindén kertoo suhteestaan kirjoittamiseen. Pietarista lähtöisin oleva kirjailija tunnustaa, ettei aina ole helppoa olla venäläinen Suomessa. Kurkistamme myös partiokoloon. Katso sivut 24–31.

Jaani Föhr

Työministeri Tarja Filatov Monitorille:

Ihmisarvoista maahanmuutto-politiikkaa

Maahanmuuttajien mahdollisuuksista perheeseen, koulutukseen, syrjimättömyyteen ja reiluihin työsuhteen ehtoihin on huolehdittava, kirjoittaa Tarja Filatov.

Nollatoleranssin noudattaminen syrjinnässä kuuluu kaikille.

Toimintaympäristömme muuttuu nopeasti. Työvoimasta tulee niukkuutta väestön ikääntymisen takia. Jo tällä hetkellä eräillä työaloilla on vaikea löytää osaavaa työvoimaa. Maailmantalouden nopea globaalistuminen edellyttää, että osaamisemme säilyy korkealla tasolla, koska vain se takaa pienen maan pärjäämisen kilpailussa.

Ihmisoikeuksien toteutuminen maahanmuuttopolitiikassa on varmistettava. Ihmisoikeuksiin kuuluvat syrjimättömyys, naisten ja lasten oikeudet sekä työelämän sosiaaliset oikeudet koskettavat kaikkia. Erityinen merkitys ihmisoikeusnäkökulmalla on pakolaispolitiikassa.

Tietopaketti kaikille maahantulijoille

Myös työvoiman muutto tulee säilyttää ihmiskasvoisena. On huolehdittava siitä, että maahanmuuttajat, millä perusteilla tahansa muutto onkin tapahtunut, kokevat olevansa tervetulleita. Mahdollisuuksista perheeseen, koulutukseen, työhön, syrjimättömyyteen ja reiluihin työsuhteen ehtoihin on siis huolehdittava.

Ulkomaisen työvoiman asemasa on vielä kehittämistä. On tärkeää oppia suomen kieli hyvin. Maahanmuuttajat tarvitsevat myös paljon erilaista tietoa sekä muuttopäätöstä tehdessään että maahan saapuessaan. Näihin tarpeisiin ei tällä hetkellä vastata riittävästi. Työn perusteella muuttaville henkilöille on ehdolla opastamiseen tähtäävä järjestelmä.

Opastaminen tarkoittaisi perustietoa tarjoavaa tietopakettia jokaiselle maahan tulevalle sekä koulutusta, joka sisältäisi myös kielen opetusta. Niitä voitaisiin järjestää tulevaisuudessa jo ennen maahan tuloa. Opastusjaksojen järjestäminen riippuisi monesta seikasta, kuten työsuhteen luonteesta ja pituudesta. Rahoituksesta voisivat vastata osittain viranomaiset, mutta myös työnantajat ja maahanmuuttajat itse.

Rakenteellista työttömyyttä purettava

Virkamiestyöryhmän ehdotuksesta maahanmuuttopolitiittiseksi ohjelmaksi on käyty laaja lausuntokierros. Useissa lausunnoissa on tuotu esille maassa asuvien maahanmuuttajien korkea työttömyysaste, joka on tällä hetkellä arviolta 28 prosenttia.

Ohjelmaehdotuksessa ei ole työttömyyttä koskevia linjauksia, koska työttömyyttä pyritään alentamaan työpolitiikan keinoin. Työministeriön keskeisenä tavoitteena on työttömyyden alentaminen ja erityisesti rakenteellisen työt-

tömyyden purku. Yleinen työttömyyden aleneminen ja alkava työvoiman niukkuus ovat jo parantaneet myös maahanmuuttajien työllistymistä.

Maahanmuuttajien korkea työttömyys johtuu useasta tekijästä: esimerkiksi pakolaisina maahan tulevat henkilöt kirjautuvat heti maahan saapumisensa jälkeen työttömiksi työnhakijoiksi, koska heidän toimeentulonsa järjestetään työmarkkinatuen avulla. Tulijoilla on erilaisia taustoja, mutta usein heillä ei ole mahdollisuuksia työllistyä ennen kielitaidon ja muiden taitojen kehittymistä.

Koulutusta, myös ammatin tähtäävää koulutusta, tulisiikin tehostaa. Myös perustaitojen lisääminen tulee järjestää. Eduskunnassa on käsiteltyä hallituksen esitys kotouttamislain muuttamiseksi, joka osoittaa työvoimatoimistojen asiakkaina olevien puutteellisen perusopetuksen saaneiden koulutusvastuun työvoimatoimistoille.

Syrjintään puuttuminen kuuluu kaikille

Maahanmuuttajien kotouttaminen on Suomessa vakiintunut. Myös syrjintään on aikaisempaa paremmat mahdollisuudet puuttua. Korkeiden työttömyyslukujen taustalla on oletettavasti myös työsyntintää. Suomessa on vajaat kaksi vuotta ollut voimassa yhdenvertaisuuslaki,

ja muukin lainsäädäntö on uudistettu ja ajan tasalla. Työsuojelupiireihin on osoitettu lisää henkilöresursseja, mutta syrjintään puuttumisen nollatoleranssin noudattaminen kuuluu kaikille.

Sisääntuloammatit voivat auttaa maahanmuuttajaa suomalaisen työelämään. Yrittäjyys on yksi vaihtoehto maahanmuuttajille, ja sitä he ovat myös käyttäneet. Yrittäjäksi ryhtyminen edellyttää paljon tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja taloudellisista lainalaisuuksista. Neuvontapalvelujen vakiinnuttaminen on tärkeää. Myös selvityksen tekeminen maahanmuuttajien nykyisestä yritystoiminnasta antaisi meille lisätietoa siitä, onko Suomessa niin sanottua pakkoyrittäjyyttä. Menestyneitä maahanmuuttajaryrittäjiä meillä tutkimusten mukaan on jo.

Maahanmuuttajien työllisyys ja sosioekonominen asema kohentuvat keskimääräisesti katsoen voimakkaasti maassa asutun ajan kuluessa, riippuen maahantulon perusteista ja lähtöalueista.

Hallituksen maahanmuuttopolitiittisen ohjelman on tarkoitus valmistua tänä vuonna. Ohjelmassa käsitellään muun muassa yllä mainittuja kysymyksiä. Samanaikaisesti laadittavassa toimeenpano-ohjelmassa priorisoidaan ja laaditaan myös aikataulu ohjelman toimeenpanolle.

Määrätietoisesti töihin

Nokkela temppu, mutta miten se tehdään?

Teksti Irmeli Tuomarla

Maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden työllistymistuloksia voidaan parantaa huomattavasti määrätietoiseen työnetsintään panostamisen ja työnantajan kanssa tehtävän yhteistyön avulla.

Kuntoutussäätiön koordinoimassa ja Euroopan sosiaalirahaston Equal-yhteisöohjelman rahoittamasta Majakka-Beacon -hankkeesta on ilmestynyt kaksi julkaisua:

- *Maahanmuuttajien työllistymisen tukeminen ja kuntoutukseluotsaus* – Majakka-Beacon -hankkeen loppuraportti, Härkäpää Kristiina, Peltola Ulla (toim), Kuntoutussäätiön työselosteita 29/2005, Helsinki
- *Kokonaisvaltaista tukea yksilölle Equal-ohjelman kansallisessa teematyössä kerättyjä käytäntöjä, kokemuksia ja tuloksia*, Ala-Kauhaluoma Mika, Lempola Hanna-Mari, Härkäpää Kristiina, Kuntoutussäätiön työselosteita 30/2005.

Majakka-Beacon hankkeen aikana kehitettiin uusi palvelumalli työnhakijan ja työnantajan kontaktipintaan. Maahanmuuttajien työllistymisen erityiskysymyksiin perehtyneiden työvalmentajien henkilökohtaiseen tukeen perustuvala työotteella voitiin edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille myös ilman palkkatukia. Hankkeen keskeisinä asiakastyön kehittämistavoitteina oli suunnitella ja myös testata maahanmuuttajille soveltuva

- työllistämisen tukipalvelu tuella työllistymisen toimintamallilla,
- kuntoutuksen palveluohjaus- ja kuntoutusmalli,
- työtehtävä- ja työpaikkaspesifinen suomen kielen täsmäkoulutus ja toiminnallisen kielitaidon arviointimalli sekä
- työkyvyn ja kuntoutusmahdollisuuksien arviointiin tähtäävä kuntoutustutkimuspalvelu.

Tulokset ovat vakuuttavia. Itse temppu tehtiin siten, että työvalmentajien työparityöskentely, jossa toinen on syntyperäinen suomalainen ja toinen maahanmuuttajataustainen lisää työnantajan luottamusta palveluun ja vahvistaa työnantajan käsityksiä maahanmuuttajien ammatillisuudes-

ta. Erinomainen oivallus on myös suomen kielen valmennus itse työpaikalla eikä luokkahuoneissa tapahtuvilla kursseilla. Sillä varmistetaan, että työntekijä saa valmiudet juuri niihin kielellisiin taitoihin, joita hän työssään tarvitsee. Lisäksi kuntoutukseluotsauksen avulla maahanmuuttajien mahdollisuudet palvelujärjestelmän käyttämiseen paranevat.

Osaksi palvelujärjestelmää

Valtaosa (76%) maahanmuuttajista on työikäisiä, mutta työvoimaan kuuluvia on noin 43%. Kantäväväestöstä noin 67% on työikäisiä ja koko väestöstä työvoimaan kuuluu noin puolet.

Vaikka maahanmuuttajien työllisyystilanne on parantunut viime vuosina, on noin joka kolmas ulkomaan kansalainen edelleen työttön. Tilastokeskuksen vuoden 2004 lopun tietojen mukaan irakilaisien (76%), iranilaisten (63%), somalialaisten (58%) ja venäläisten (40%) työttömyysaste oli vieläkin korkeampi. Virolaisista oli työttömänä enää 19%.

Aiempi käytäntö on osoittanut, että maahanmuuttajat eivät työvoimatoimistojen peruspalveluista juurikaan hyödy. Majakka-hankkeen toimintamallilla kyettiin kahden vuoden aikana työl-

listämään 56 % projektin piiriin tulleista 102 henkilöstä. Tulos on huikea. Syyskuun lopulla pidetyssä hankeraporttien julkistamistilaisuudessa Kuntoutussäätiön kehittämispäällikkö **Kristiina Härkäpää** ehdotti, että työvoiman palvelukeskukset, joita nyt on 34 ja 2007 mennessä jo 40 ottaisivat työvalmennuksen ja kuntoutukseluotsauksen palvelukeskusten toimintarepertuaariin. Kysymyksen siitä, toteutetaanko palvelumuoto ostopalveluna vai jollain muulla tavalla, hän jätti avoimeksi. Kehittämistyöstä vastanneet organisaatiot ovat pyrkineet osaltaan edistämään palveluiden käyttöönottoa. Laaja-alainen vakiinnuttaminen osaksi palvelujärjestelmää edellyttää kuitenkin poliittista päätöksentekoa. Hankkeessa mukana olleet pääkaupunkiseudun kunnat Helsinki, Vantaa ja Espoo ovat ryhtymässä jo toimiin. Helsinki on jo palkkaamassa suuren joukon työvalmentajia lähikuukausina.

Mallit käyttöön

Toiseen julkaistuun raporttiin on koottu Equal-ohjelman kansallisessa teematyössä kerätyt käytännön kokemukset ja tulokset. Yksityiskohtaisesti kuvatut mallit on helpposti ja nopeasti otettavissa käyttöön kentällä. Näillä 13 teemahankkeella tavoitettiin valtava määrä työnantajia. Kullakin niistä oli keskimäärin noin 200 työnantajatapaamista. Tapaamiset olivat jo sinällään merkittävä tiedon jakamisen keino. Tiedon jakaminen myös maahanmuuttajien omille järjestöille oli otettu huomioon.

Tällaisten toimintamallien tärkein merkitys näyttäisi olevan siinä, että niillä päästään vaikuttamaan siihen työttömien jonon "häntäpäähän", joka ei heti pääse siihen imuun, joka koskee työvoimavaajaan kautta työllistyviä. □

MISTÄ LISTASTA?

Kuntia valmennettava monikulttuurisuuteen

Teksti Annukka Lehto

Suomen Kuntaliitto on ollut mukana uuden maahanmuuttopoliittisen ohjelmaehdotuksen valmistelussa. Ohjelmassa ehdotetaan uusien kotouttamis- ja opastamisjärjestelmien luomista.

Kuntien kannalta on tärkeää, että ohjelman toimeenpanovaiheessa tarkasti määritellään järjestelmien kustannus- ja järjestämisvastuut, sanoo maahanmuuttoasiain koordinaattori **Anu Wikman-Immonen** Kuntaliitosta.

Wikman-Immonen korostaa valtion, kuntien ja Kuntaliiton yhteistyötä hyvien ratkaisujen löytämisessä.

– Vastuut on määriteltävä, sillä kyse on rahasta ja palveluiden järjestämisestä.

Kunnista tulleiden terveisten mukaan uusia, työperäistä maahanmuuttoa edistäviä opastamisjärjestelmiä tarvitaan. Maahanmuuttajien tuloon pitää olla mahdollisuus varautua. Työntekijän mukana tulee usein hänen perheensä, joka myös tarvitsee kuntien palveluja.

– Onko maahanmuuttaja kotouttamislain, kotoutumisjärjestelmän vai opastamisjärjestelmän piirissä - nämä täytyy olla tarkasti määriteltyinä. Kaikkien yhteinen tavoite on kuitenkin kotoutua Suomeen, Wikman-Immonen sanoo.

Ohjelmassa on paljon hyviä linjauksia. Wikman-Immonen toivoo, että ne oikeasti myös päätyvät työelämään. Haasteena hän pitää kuntien henkilöstön valmentamista monikulttuuriseen työelämään.

– Suomalaisen työyhteisöjen pitää kouluttautua ymmärtämään eri kulttuureita ja toisaalta myös opastamaan maahanmuuttajia Suomen kulttuuriin ja työelämän tapoihin.

Wikman-Immonen mukaan juuri valtio ja kunnat voisivat olla palvelukulttuurin kehittämiseksi ja työelämän monikulttuuristumisessa suunnannäyttäjiä.

– Kuntien palveluissa ei erotella, onko asiakas tullut maahan pakolaisena tai työn perässä – kaikkia kohdellaan yhdenvertaisesti.

Kunnat eläköityvät

Kunnallisen työmarkkinalaitoksen työllisyystiedustelun mukaan kunta-alan henkilöstömäärä kääntyy laskuun tämän vuoden aikana. Kunnat palkkaavat uutta henkilöstöä lähinnä eläkkeelle poistuvien tilalle. Eläköityminen on kunnille tulevaisuudessa suuri haaste, sillä ala on työvoimavaltainen.

Kuntien noin 420 000 työntekijästä on eläkkeelle seuraavan kymmenen vuoden aikana jäämässä 140 000 ihmistä. Väestön ikääntymisen aiheuttaman palvelujen kysynnän kasvun takia terveys- ja sosiaalialoille tarvitaan lisäksi yli 10 000 uutta hoitoalan työntekijää.

Suomen Kuntaliitto, Kunnallinen työmarkkinalaitos ja Kuntien eläkevakuutus ovat aloittaneet Kuntatyö 2010 -projektin. Projektin tarkoituksena on markkinoida kuntia houkuttelevina ja kilpailukykyisinä työnantajina. Projektissa kerrotaan myös maahanmuuttajille kunnista työllistäjinä. Erityisesti alalle houkutteleviin töihin nuoria maahanmuuttajia.

Maahanmuuttopoliittisen ohjelman yhteydessä puhutaan paljon Suomeen tulevista työntekijöistä. Anu Wikman-Immonen mielestä on keskustelussa on huomioitava maassa jo olevat työttömät maahanmuuttajat. Heidän työllistymistään on myös edistettävä.

Futureimagebank

Ruoholahdessa olohuone nuorille

Helsingin Ruoholahden kaupunginosassa on avattu olohuone maahanmuuttajataustaisille nuorille.

Olohuone on paikka, jossa nuoret voivat koontua ja saada myös apua ongelmiinsa. Kohderyhmää ovat 13–24-vuotiaat maahanmuuttajanuoret, erityisesti pakolaisnuoret. Paikka työllistää kaksi projektityöntekijää ja kaksi tuntityöntekijää.

Olohuone on osa projektia, jossa ovat mukana myös Helsingin poliisilaitos ja kaupunki. Olohuoneella halutaan tukea maahanmuuttajanuorten kotoutumista tarjoamalla heille turvallinen oleskelupaikka kantakaupungin alueella.

Projektin tavoitteena on kehittää uusia tukimuotoja maahanmuuttajanuorten erilaisiin elämäntilanteisiin. Tarkoitus on kartoit-

taa nuorten elinpiirin verkostot ja auttaa heitä pärjäämään myös ongelmatilanteissa. Nuorten sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin halutaan kaikin tavoin helpottaa.

Olohuoneen osoite on Santakatu 12 F
Aukioloajat ke-to 16.30-20.30, pe-la 16.30-21.30

Markku Turkia:

Tervetuloa, työntekijät!

Venäläisistä toivotaan pelastusta työvoimapulaan

Tässä sarjassa päättäjät kertovat, miten maahanmuuttopoliittisia asioita edistetään heidän asuinseudullaan.

Teksti Johanna Liukkonen, kuva Markku Lahikainen

Seuuraavan kymmenen vuoden sisällä Etelä-Savoon, kuten muuallekin, tarvitaan paljon työntekijöitä.

– Tarvitaan hoitohenkilöstöä, ravintola- keittiö- ja suurtaloushenkilökuntaa sekä kuljetusalan työntekijöitä. Lisäksi on pulaa maa- ja metsätalouden työntekijöistä, metalliasentajista ja rakennusalan ammattilaisista. Oikeastaan kaikista perusammattilaisista, luettelee Etelä-Savon TE-keskuksen työvoimaosaston päällikkö **Markku Turkia**. Pelastukseksi toivotaan työvoimaa erityisesti itäisestä naapurimaasta.

Nyt maakunnan asukkaista vain hieman reilu prosentti on ulkomaalaisia. Etelä-Savon maahanmuuttajista reilut 40 prosenttia on venäläisiä.

Jo nyt alueen marjat ja salaattimätänisivät maahan ilman venäläisiä, Turkia kertoo. Viime vuonna työluvalla tuli Etelä-Savon alueelle töihin noin 800 ihmistä. Luku laski edellisvuodesta, sillä uuden lain mukaan alle kolmen kuukauden töihin marja-, vihannestai puutarhatöihin ei enää tarvita työlupaa.

– Teoriassa se on hyvä, mutta käytännössä on vielä hiottavaa, muotoilee Turkia. Suunnitelmassa on rakentaa yhdessä työnantajien kanssa hyvä palvelu, joka takaa tulijoille kunnolliset olosuh-

teet sekä sen, ettei heidän palkkaansa kukaan ulkomainen välittäjä vedä välistä. Ajatuksena on perustaa maaseututyön palvelukeskus, joka koordinoisi työn ja sen tekijät sekä hoitaisi majoituksen ja kuljetukset.

– Asiasta on keskusteltu jo Marjanviljelijöiden liiton kanssa, kertoo Turkia.

Pilottihanke Etelä-Savossa saadaan ehkä kokeiltavaksi jo ensi kesänä. Siitä voi olla myöhemmin mallia muillekin maakunnille.

Työvoiman liikkuvuutta kehitetään

Ei ole mitenkään itsestään selvää, että venäläisiä kiinnostaisi tulla töihin läntiseen naapurimaahan. Samoille aloille tarvitaan työntekijöitä myös Venäjällä.

– Kyllä meidän pitää houkutella ihmisiä tänne, sanoo Turkia.

Jo pari vuotta käynnissä on ollut Suomen ja Venäjän välisen työvoiman liikkuvuuden pilottiprojekti. Se toimii Etelä-Savon lisäksi Etelä-Karjalassa ja Kymenlaaksossa sekä Venäjän puolella Pietarissa ja sitä ympäröivällä Leningradin alueella.

Alueiden yhteiseen tietokantaan kootaan tiedot työpaikoista ja niiden yhteyshenkilöistä. Venäläinen työnhakija näkee omassa maassaan ja omalla kielellään paikat, joita Suomessa on tarjol-

la. Vastaava palvelu rakennetaan myös toiseen suuntaan.

– On erittäin tärkeää tietää, miten ja kuka hoitaa. Jos palvelu on huonoa, siihen pitää voida puuttua, muistuttaa Turkia.

Itäisellä Suomella on etuna esimerkiksi Imatran ja Svetogorskin lyhyt välimatka. Jo nyt käydään päivittäin töissä naapurimaassa puolin ja toisin. Myös viikoittainen pendelöinti on hyvin mahdollista.

– Täällä pitää olla tarjolla hyvä työ, tarkat tiedot siitä sekä kunnollinen asunto.

Lisäksi vastaanotto kunnassa on tärkeää. Työvoiman liikkuvuusprojektissa tehdäänkin myös asennekasvatustyötä. Mukana ovat tiiviisti niin kauppakamari, Elinkeinoelämän keskusliitto sekä ammattijärjestöt.

Koulutusta parannetaan

Humanitaarisia maahanmuuttajia eteläiseen Savoan tulee noin 100 vuodessa.

Yksi suuri ryhmä ovat inkeriläiset paluumuuttajat. Heitä on jonnossa 20 000. Aiemmin suomalaiset ovat auttaneet inkeriläisiä hyvään elämään Venäjällä. Nyt ja tulevaisuudessa heitä yritetään auttaa työvoimaksi Suomeen.

– Kielikoulutusta annetaan jo Venäjällä. Lisäksi esimerkiksi hit-

Tarvitaan hoitohenkilöstöä, keittiöhenkilökuntaa, kuljetusalan työntekijöitä...Markku Turkia luettelee.

saajien työtaitokokeita voidaan järjestää Venäjällä, kun nyt kokeisiin tullaan tavallisesti Suomeen Turkia kertoo.

Myös ammatillista koulutusta järjestetään yhä enemmän rajan takana.

– Kun tulijat osaavat kieltä, ja heitä on koulutettu jo Venäjällä motivaatio, on parempi ja ihmiset kotoutuvat Suomeen helpommin.

Suunnitteilla on myös koko Itä-Suomen yhteinen hanke, jonka tavoitteena on tehdä Itä-Suomesta maahanmuuton mallialue. Hankeen valmistelu alkaa syyskuussa, ja toiminta ensi vuoden elokuussa. □

Yukiko Hino-Kivinen pätevöityi hammaslääkäriksi Suomessa

Tutkimus vaihtui käytäntöön

Teksti Annukka Lehto,
kuvat Tomi Westerholm

Hammaslääkäri-specima auttoi Japanista muuttanutta filosofian tohtoria pääsemään kiinni suomalaiseen työelämään.

Hammaslääkäri Yukiko Hino-Kivinen, 34, kirjaa tietokoneelle potilaansa tietoja Porolahden hammashoitolassa. Hammashoitaja Liisa Herranen siivoaa hoitovälineitä paikalleen, työpäivä alkaa olla loppuillaan.

Helsingin Roihuvuoressa oleva hammashoitola on nököttänyt samalla paikalla vuosikymmeniä.

– Ainakin 70-luvun lopulta asti, muistelee vastaanottovirkailija Katriina Salonen.

Työyhteisö on pieni, Hino-Kivisen lisäksi hoitolassa työskentelee toinen hammaslääkäri ja suuhygienisti. Pienessä porukassa viihtyy.

– Yukiko pärjää todella hyvin, Herranen kehuu.

– Suomen kielen kanssa on ongelmia, onneksi Liisa auttaa, Hino-Kivinen kiirehtii korjaamaan.

Molempia naurattaa ajatus, että potilas ei juuri voi kieliongelmaan vaikuttaa, sillä hänellä on

suurimman osan aikaa hammaslääkärin kädet suussa.

Hino-Kivinen pitää selvästi työstään.

– Olen elänyt opiskelijaelämää yli kymmenen vuotta. Nyt on kiva tehdä oman alan töitä, hän sanoo.

Työvälineet vain näyttävät pelottavilta.

Filosofian tohtoriksi

Yukiko Hino-Kivinen opiskeli hammaslääkäriksi kotimaassaan Japanissa. Peruskoulutus ammatin kesti kuusi vuotta. Vuonna 1997 hän alkoi tehdä väitöskirjaa oikeuslääketieteellisellä laitoksella ja väitteli filosofian tohtoriksi neljä vuotta myöhemmin. Valmistuttuaan hän halusi ulkomaille.

– Halusin kokea elämää vieraassa kulttuurissa. Lisäksi halusin vielä opiskella lisää.

Hino-Kivinen sai Japanista kaksivuotisen tutkimusapurahan. Vuonna 2001 hän pääsi vierailevaksi tutkijaksi Helsingin yliopiston oikeuslääketieteelliselle laitokselle. Hino-Kivinen oli poikennut Helsingissä jo vuotta aikaisemmin kansainvälisessä konferenssissa. Maa jäi mieleen.

– Suomesta tuli heti hyvät fiilikset. Maa ei tuntunut liian vieraalta ja professorit olivat hyvin ystävällisiä. Tiedeyhteisö tuntui samanlaiselta kuin kotona.

Suomen kielen opinnot hän aloitti heti maahan muutettuaan.

– Tutkijajäivät suosittelivat suomen kieliopin kurssia. Itse asiassa pidin kieliopin opinnoista, puhuminen ja keskustelukurssit sen sijaan tuntuivat vaikeilta.

Seuraavat kaksi vuotta Hino-

Kivinen tutki, mitä kemiallisia reaktioita eri myrkyt, kuten huumeet, aiheuttavat ihmisen kehossa. Sen jälkeen tutkimusprojektia pidentettiin vielä seitsemällä kuukaudella. Alkuperäinen ajatus oli lähteä projektin jälkeen takaisin kotiin, mutta toisin kävi. Suomesta Hino-Kivinen löysi aviomiehen, kuten hänen kaksiosainen nimensäkin jo kertoo.

Pätevöitymiskoulutukseen

Työskenneltään pitkään tutkimuksen parissa, Hino-Kivinen päätti etsiä hammaslääkärin töitä.

– Peruskoulutukseni olisi muuten mennyt hukkaan, ja se oli pelottava tunne.

Hän alkoi valmistautua Helsingin yliopiston maksullisiin pätevöitymiskouluteluihin, joiden avulla hammaslääkärin pätevyys Suomessa on myös mahdollista saada. Kesken Helsingin kirjatenttien hän kuuli Turussa syksyllä 2004 alkavasta hammaslääkäri-specimasta, joka oli suunnattu EU/ETA-alueen ulkopuolella hammaslääkäritutkinnon suorittaneille maahanmuuttajille.

– Tein heti hakemuksen ja pääsin sisään.

Mukaan valittiin 15 opiskelijaa. Puolet heistä puhui äidinkielenään venäjää, mutta mukana oli myös Irakista, Boliviasta, Virossa, Libanonista ja Mongoliasta muut-

Lupa ammattiin

- EU:n ulkopuoliset ammatinharjoittajat toimivat Suomessa aina Terveystieteiden tutkimuskeskuksen TEOn luvalla. Luvan myöntämiseksi hakijan on osoitettava riittävä koulutus, suoritettavat kirjalliset tentit ja kielitaito. Tentit järjestetään suomeksi. Lupa on määräaikainen.

- Myös suomalaiset ja EU-kansalaiset tarvitsevat TEOn luvan ammatin harjoittamiseen. Heille luvat ovat pysyviä. Suomeen muuttava EU-maan kansalainen saa luvan eli laillisuuden suoraan, ilman lisäkoulutusta, kielitaitovaatimuksia tai tenttejä. Riittävän suomen kielen taidon voi vaatia työnantaja.

- Poikkeustapauksia syntyy tilanteissa, joissa koulutus on hankittu kauan ennen kuin maa liittyi EU:hun, kuten esimerkiksi Virossa Neuvostoliiton aikaan. Tarvittaessa Viron viranomaiset antavat TEOLle selvityksen hakijan pätevydestä harjoittaa ammattiaan Suomessa.

taneita hammaslääkäreitä. Oli mukana yksi suomalainenkin, joka tosin oli asunut viimeiset 20 vuotta Kanadassa. Hän tarvitsi pätevyyden voidakseen jatkaa ammattiin Suomessa.

Hammaslääkäriksi

Specima-koulutus alkoi Turun yliopiston hammaslääketieteen laitoksella. Hino-Kivinen sai hyväksii luettua Helsingissä jo suorittamansa tentit.

– Helsingissä opiskelin yksin. Specimassa koulutus ei ole vain kuulusteluja, vaan luentoja ja kursseja, joten se on monipuolisempi tapa opiskella.

Lisäksi hän säästi pitkän pennin. Asuntokin järjestyi apen ja anopin luota. Hino-Kivinen kehuu hammaslääkäri-speciman maksuttomuutta.

– Teimme simulaatiolaboratoriossa kolmen kuukauden mittaisen harjoittelujakson nukella. Kaikki käyttööme tarjotut sidosaineet ja materiaalit olivat maksuttomia. Japanissa meillä piti olla omat harjoitteluinstrumentit ja myös aineista jouduimme maksamaan.

Opinnot päättyivät käytännön kokeeseen. Tämän jälkeen suoritettavaksi jäi vielä yhdeksän kuukauden pituinen harjoittelu julkisella sektorilla, josta maksetaan palkkaa.

– Myös suomalaisten hammaslääkäreiden pitää käydä lävitse harjoittelu, Hino-Kivinen tarkentaa.

Hino-Kivinen sai harjoittelupaikan Porolahdesta, jossa hän on työskennellyt kesäkuusta lähtien. Lähitulevaisuus näyttää töiden kannalta hyvältä. Japaniin muutokaan ei ole tulevaisuudessa mahdollon. Hino-Kivisen mies opiskelee vielä Otaniemessä, joten muutusuunnitelmat ovat ajankohtaisia vasta vuosien kuluttua. □

Yukiko Hino-Kivinen kertoo vastaanotolle tulevien asiakkaiden olevan yleensä rauhallisia. Lapset saattavat hammaslääkäreitä pelätä, mutta heidätkin osaava lääkäri rauhoittaa.

Mikä specima?

Specima-projektin tarkoitus on saada korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille paremmat työmahdollisuudet Suomessa. Kohderyhmänä ovat korkeakoulutason tutkinnon suorittaneet maahanmuuttajat, jotka eivät ole muodollisesti päteviä harjoittamaan ammattiaan Suomessa ja joilta puuttuu täällä tarvittavia taitoja. Tavoitteena on myös vastata tulevaisuuden

työvoimapulaan.

Hammaslääkäreiden lisäksi koulutusta on järjestetty muun muassa, lääkäreille, opettajille, tutkimus- ja laboratorioassistentteille sekä taide- ja kulttuurialan ammattilaisille. Kuopion yliopistossa alkoi elokuussa farmasia-alan pätevyystutkimuskoulutus. Koulutukseen osallistuu 13 opiskelijaa, jotka ovat suorittaneet far-

maseutin tai proviisorin tutkinnon Venäjällä, Virossa tai Latviassa. Opiskelun edellytyksenä on hyvä suomen kielen taito. Koulutus kestää noin puolitoista vuotta ja se on opiskelijoille maksutonta.

Specima on valtakunnallinen, Euroopan Sosiaalirahaston tukema projekti. Sitä koordinoi Turun työvoimatoimisto.

Ammattilaiset valmentavat töihin

Ovet auki yrityksiin

Teksti Johanna Liukkonen, kuva Adolfo Vera

Luku- ja kirjoitustaidoton monen lapsen äiti pääsi töihin ensin päiväkotiin ja sitten koulun keittiöön. Laulava, mutta kielitaidoton timpuri sai työpaikan rakennukselta. Espoon työvoiman palvelukeskuksen työhönvalmennuksessa nostetaan esiin työnhakijan parhaat puolet.

Työvoimaohjaaja **Leni Windahlin** työhuoneeseen tulevat asiakkaat työvoimatoimiston ja sosiaalitoimiston kautta. Päällimmäinen tavoite on työllistyminen, jossa yhtenä keinona voidaan käyttää työhönvalmennusta. Ratkaisu voi olla myös koulutus, kuntoutus tai eläke.

Maahanmuuttajien tiimin asiakkaat ovat henkilöitä, joiden koutoutumisaika on jo kulunut. Espoon työvoiman palvelukeskuksessa toimivat saman katon alla terveydenhuolto, sosiaalityö, Kelan vakuutusasiointi sekä ostopalveluna esimerkiksi työhönvalmennus.

Asiakkaaksi pääsyyn ei ole kielivaatimuksia, iältään tulijat ovat 17–64-vuotiaita.

– Monikaan ei tullessaan tiedä, mikä tämä paikka on, kertoo Leni Windahl.

Hänen asiakkailaan saattaa ol-

la terveyden ongelmia, osa on ylivelkaantunut, osa ei osaa lukea eikä kirjoittaa ja osa ei osaa suomea. Windahl pohtii tilannetta yhdessä asiakkaansa kanssa, tarvittaessa tulkin avulla. Ensimmäisellä kerralla on mukana myös sosiaalityöntekijä. Jos tullaan siihen tulokseen, että asiakas haluaa ja voi pärjätä työmarkkinoilla, mutta tarvitsee siihen apua, sovitaan palaveri työhönvalmentajan kanssa.

Työ vaikka harrastuksen kautta

Työhönvalmentaja **Kaija Razavi** tulee mukaan keskustelemaan, ja tilannetta tunnustellaan molemmin puolin. Joskus saattaa olla, että työhönvalmennusta on parempi lykätä muutamia kuukausia, esimerkiksi, jos asiakkaan mielenvaltaa kokonaan tämän kotimaassa vallitseva sotatila.

Jos sekä asiakas että työhönvalmentaja päättävät sitoutua, aloitetaan yhteistyö.

– Kyse ei ole vain työn etsinnästä vaan työhön valmennuksesta, Razavi korostaa.

Keskusteluissa käydään läpi asiakkaan tausta, kielitaito, ammattitaito ja perhetilanne.

– Luottamuksen rakentaminen ja ilmapiiri ovat tärkeitä asioita, Razavi kertoo.

Parissa viikossa yleensä näkee, miten asiat lähtevät sujumaan.

– Tärkeintä on selvittää asiakkaan tähti eli työpaikka, jota hän tavoittelee. Mietimme myös kakkos- ja kolmostavoitteen Razavi kertoo.

Jos asiakas on omassa maassaan esimerkiksi työskennellyt yrityksen taloushallinnossa, pitää rimaa hieman laskea ja päästä ensin kiinni organisaatioon. Yhdessä laaditaan ansioluettelo.

– Mietimme myös, voisiko harrastuksen kautta löytyä työ.

Hakemus postiin ja soitto perään

Kun tiedetään, mitä halutaan, asiakas sitoutuu etsimään työtä. Hän lähettää hakemuksia, ja työhönvalmentaja Kaija Razavi soittaa työnantajalle hakemuksen perään.

Myös luku- ja kirjoitustaidoton voi löytää työtä, vaikka työhönvalmennuksen edellytys yleensä on, että asiakas pärjää suomen kielellä.

– Eräs perheenäiti, joka puhuu suomea, mutta ei osaa lukea eikä kirjoittaa, pääsi päiväkotiin työelämävalmennukseen. Monen lapsen äitinä hän tuli loistavasti toimeen päiväkodissa. Sieltä hän pääsi töihin yritykseen, joka välittää henkilökuntaa koulujen keittiöön.

Tästä se lähtee... Kaija Razavi ja Leni Windahl opastavat maahanmuuttajan työpölyn alkuun.

– Toinen ääripää ovat todella korkeasti koulutetut, kertoo Razavi. Heillä on työpaikan suhteen riima korkealla ja he ovat usein yrittäneet jo vuosia löytää töitä.

Windahl muistuttaa, että korkeakoulututkinnon rinnastaminen on usein jäänyt tekemättä.

– EU:n ulkopuolelta tulevien asiakkaiden olisi parempi rinnastaa kotimaassaan saama tutkinto suomalaiseen tutkintoon, Windahl sanoo.

Työ on yleensä tilapäinen

Työhönvalmennuksen kautta saadut työpaikat ovat yleensä tilapäisiä. Kun asiakas ensin on työhönvalmennuksessa ja sen jälkeen työllistettynä, saattaa työn loppuminen olla järkytys, vaikka määräaikaisuus onkin tiedossa.

– Olemme sopineet, että asiakkaan työhönvalmennus voi jatkua samalla työhönvalmentajalla, Kaija Razavi kertoo.

Työkokemuksen jälkeen seuraava työpaikka on jo helpompi löytää. Jotta työhönvalmennukseen voidaan ottaa uusia asiakkaita, edelliset asiakkaat pitää saada työllistymään. Ikävä kyllä aina näin ei käy, eivätkä muutkaan työvoiman palvelukeskuksen tavoitteet – koulutus, kuntoutus tai eläke – toteudu. Silloin on mietittävä muita keinoja.

Työkulttuuriin yhteinen linja

Maahanmuuttajien työllistyminen on yhä vaikeaa. Paljon on kiinni työnantajista.

– Kiinnittäisin erityisesti huomioita kulttuurien ja työtapakulttuurin kohtaamiseen. Niiden pitäisi löytää toisensa, Razavi mieltii.

Windahl muistuttaa, että työyhteisölle on suuri haaste ottaa vastaan eri kulttuureista tulevia, mutta työhön tuleminen on haaste myös

maahanmuuttajalle.

– Suomalaiset ehkä pelkäävät mokaamista. Kun työpaikalla on vieraasta kulttuurista tuleva, ehkä murtaen suomea puhuva uusi työkaveri, pelko siitä, ettei ymmärrä toisen puhetta, on nolostuttavaa, Windahl pohtii.

Kun Razavi keskustelelee työnantajan kanssa ennen asiakkaansa aloittamista uudessa työssä, työnantajat kyselevät tarkkaan: tarvitaanko erityisjärjestelyjä? Jos työntekijä on muslimi, rukoileeko hän päivisin? Mihin aikaan hän on totunut aloittamaan työt?

Työhönvalmentaja tekee tiivistä yhteistyötä työnantajan kanssa, kun maahanmuuttaja on työllistynyt yritykseen. Tuen tarve tosin riippuu monista asioista, kuten työpaikan pelisäännöistä ja tulkin tarpeesta.

– On osoittautunut, että kun työnantaja saa ensimmäisen positiivisen kokemuksen ulkomaalaisesta työntekijästä, ovet avautuvat myös muille, kertoo Windahl.

– Eräs asiakas sanoi, että saa nyt työssä käydessään saman verran rahaa kuin aiemmin, kun ei tehnyt töitä. Hän on työstään ylpeä ja tyytyväinen itsemääräämisoikeudesta. Nyt ei tarvitse avata päiväkirjaa sosiaaliluukulla, jos tarvitsee uudet kengät.

ESPOON TYÖVOIMAN PALVELUKESKUS

Työvoiman palvelukeskuksia hie-
man eri muodoissa on 25 ympä-
ri Suomea ja yhteispalvelupistei-
tä 10. Ideana on, että kunta, Ke-
la, työvoimahallinto ja ulkopuoli-
set palveluntarjoajat tekevät ti-
ivistä yhteistyötä.

Espoon työvoiman palvelukeskuk-
sessa asiakkaita on noin 1500.
Heistä 325 on maahanmuutto-
tiimin asiakkaita, ja heistä 25 on
työhönvalmennuksessa. Kaikista
Espoon työvoiman palvelukeskuk-
sen maahanmuuttaja-asiakkais-
ta 48 prosenttia on työttömänä,
avoimilla työmarkkinoilla on 7 pro-
senttia.

Työelämävalmennuksessa ja työl-
listämistukien avulla työskentelee
19 prosenttia. 26 prosenttia on
työvoiman ulkopuolella eli sairaa-
lomalla tai työvoimapolitiisessa
koulutuksessa.

Vie suomalainen sieneen!

ANGIE POHJA

kotouttamisohjaaja

Punainen Risti Kotopolku-projekti

Kun saavuin Suomeen 12 vuotta sitten suoma-
laisen miehen tuoreena vaimona, tein muuta-
mia perusvirheitä, jotka estivät minua sopeu-
tumasta yhteiskuntaamme. Olin yksinäinen,
masentunut kotirouva ja myöhemmin äiti, jo-
ka pelkäsi puhua suomea kaupassa, linja-autos-
sa, neuvolassa, pankissa, kaikkialla. Pohjamutien
kautta otin kokemuksistani opikseni ja nykyi-
sin olen ottanut henkilökohtaiseksi tavoitteek-
seni auttaa muita maahanmuuttajia niin, että
he eivät tekisi samoja virheitä kuin minä aikoi-
nani. Seuraavassa siis muutamia vinkkejä van-
halta kehäraakilta.

Ole oma itsesi: se on sinulle tuttua ja tulee luon-
nostaan. Kun itse tulin Suomeen noin tuhat vuot-
ta sitten, kuvittelin, että voin aloittaa elämäni
täysin alusta ja olla ihan uusi, uljas Angie.
Ei onnistunut! Noin seitsemän vuoden turhan
yrittämisen jälkeen totesin, että kannattaa eh-
kä sittenkin olla oma itsensä (jos vielä muistaa
mitä oma itse on) ja katsoa, mihin sillä pääsee.
Ja sillähän pääsi, muuallekin kuin mielenter-
veystoimistoon.

Tiedosta, mikä on suomalaisille tärkeää. Vii-
me vuonna olin kursilla, jossa oli itseni lisäksi
vain yksi ulkomaalainen, muut kurssilaiset oli-
vat suomalaisia. Heitä pyydettiin määrittele-
mään suomalaisuus kolmella sanalla. Sanat oli-
vat luonto, aitous ja rehellisyys. Minun täytyy
sanoa, että kokemusteni perusteella he osuivat
suoraan asian ytimeen.

Kannattaa lähteä suomalaisen kanssa metsään
ja nähdä mitä se siellä oikein puuhailee. Kun
tunnet suppilovahveron, niin sinulla on varsi-
nainen kotoutumisen avain käsissäsi: suomalai-
set rakastavat marjojaan ja sieniiään, ja ovat to-
della otettuja, jos ulkomaalainenkin tietää niis-
tä jotain. Lisäksi ne ovat ilmaista, terveellistä ja
hyvää ruokaa. Useat suomalaiset tuntuvat avau-
tuvan luonnossa ja luonto on suuri osa suoma-
laista kulttuuria.

Aitous on asia, joka liittyy omana itsenään ole-
miseen. Teeskentely ja ylpeys eivät ole hitte-
jä Suomessa. Useimpien suomalaisten kanssa ei

kannata esittää parempaa kuin onkaan. He hais-
tavat sen heti ja ovat vieläkin varautuneempia
kuin tavallisesti. Ole oma itsesi!

Rehellisyys vaan on. Tai sitten ei, mutta Suo-
mi on tutkimuksissa todettu maailman vähi-
ten korruptoituneeksi maaksi. Tämä kannat-
taa muistaa.

Opettele suomen kieli. Kieltä ei voi paeta, sil-
lä sen kautta oppii ymmärtämään sen, kuinka
hauskoja ja rakastettavia suomalaiset itse asi-
assa ovatkaan. Kun ymmärtää kieltä ympäril-
lään, alkaa ymmärtää myös siinä olevia taukoja
(siis hiljaisuutta) ja suorapuheisuutta, joka voi
muuten tuntua työkeältä. Kieli on ainoa tie ym-
märtää suomalaista huumoria! Ja naurua tarvit-
sevat kaikki.

Ole aktiivinen. Ei voi odottaa yhteiskunnan
järjestävän kokonaista uutta elämää. Ei se pys-
ty siihen. Täytyy lähteä liikkeelle ja osallistua
johonkin yhteiskunnassa, sillä näin voi luo-
da suhteita, jotka voivat auttaa työllistymise-
ssä tai avata opiskelumahdollisuuksia. Voi jopa
löytää ystäviä. Vapaaehtoistyöstä voi löytää hy-
vän tavan aukoa kanavia moneen suuntaan ja
tehdä jotakin hyödyllistä. Enkä sano näin vain
siksi, että itse työskentelen Punaisessa Ristis-
sä. Sanon näin, koska se on kokemukseni mu-
kaan totuus. Rasismin ja syrjinnän vastainen
vapaaehtoistyö on mielestäni erityisen tärke-
ää. Me maahanmuuttajat itse olemme tärkein
tekijä tässä työssä: ei tavallisella suomalaisel-
la ole mitään erityistä intressiä tutustua mei-
hin. He elävät työelämän, tylsien työruuhkien,
avioerojen, lisääntyvän alkoholismien ja masen-
nuksen, jatkuvan riittämättömyyden ja loma-
helvettien ristitulesa. Meidän on herätettävä
heidät huomaamaan meidät ja oppimaan, et-
tä on muitakin tapoja nähdä elämä. Jos ei tä-
mäkään auta, niin sitten on kai pakko lähteä
baariin.

Kirjoittaja on kotouttamisohjaaja Punainen Ristin
Kotopolku-projektissa. Hän toimii myös vaimona,
äitinä, kissan sekä koiran emäntänä ja laulaa
välillä blueseja: www.cloudfarm.net

Rajan takaa helpotusta lääkäripulaan

Zinaida Enojärvi viihtyy terveyskeskuslääkärinä Polvijärvellä

Teksti Minna Jäppinen, kuvat Kauko Varis

Maahanmuuttajalääkärin pätevytymisprosessi Suomessa on pitkä, mutta pätevistä maahanmuuttajalääkäreistä terveyskeskukset saavat sitoutuneita työntekijöitä.

Maahanmuuttajalääkärit tarvitsevat työyhteisöltä aikaa, sanoo Zinaida Enojärvi.

Zinaida Enojärvi ottaa hymyillen vieraat vastaan Polvijärven terveyskeskuksessa. Iloisella karjalaisella on syytä hymyyn: hän saa vihdoinkin laillisesti harjoittaa rakastamaansa lääkärin ammattia Suomessa.

Enojärven tie terveyskeskuslääkäriksi pohjoiskarjalaiseen Polvijärven kuntaan ei ole käynyt helppona. Takana on tenttejä, kielipulmia ja epätoivonkin hetkiä sekä lujaa työntekoa.

– Aluksi suomen kieli tuntui vaikealta, eikä uudessa kotikaupungissani Outokummussa järjestetty suomen kurssit olleet suomen kurssit. Kun vihdoinkin pääsin maahanmuuttajalääkäreille tarkoitetulle kurssille Kajaaniin, olin ollut Suomessa jo viisi vuotta, kertoo paluumuuttajana Suomeen tullut Enojärvi.

Edes pitkä matka Outokummun ja Kajaanin välillä ei lannistanut Enojärveä. Hänelle lääkärin ammatti on kutsumus, eikä hän voinut kuvitella istuvansa Suomessa vain kotona.

– Jo nuorena halusin auttaa ihmisiä, ja toimia lääkärinä pienessä kylässä, jossa voisin hoitaa sairaita kaikissa elämänvaiheissa, sanoo Enojärvi, joka on tehnyt pitkän kylälääkärin uran Venäjän Karjalassa.

Kun maahanmuuttajalääkäreiden koulutus alkoi Joensuun yliopiston Täydennyskoulutuskeskuksella, Enojärvi pääsi siirtymään sinne Kajaanista. Kurssin puitteissa hän suoritti Tampereen yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan järjestämät kuulustelut ja sai eurolääkärin oikeudet Suomessa.

Pitkä ja vaikea prosessi

Maahanmuuttajalääkäreistä odotetaan apua suomalaista perusterveydenhuoltoa rasittavaan lääkäripulaan. Lääkäreitä kaivataan erityisesti pienten kuntien terveyskeskuksiin, joihin on koko ajan vaikeampi saada päteviä lääkäreitä.

Suomeen muuttaakin jatkuvasti lääkäreitä muun muassa entisen Neuvostoliiton alueilta, mutta heidän pätevytymisensä Suomessa on usein hidasta ja vaikeaa prosessia. Lääkärin oikeudet saadakseen maahanmuuttajahakijalla täytyy olla hyvä suomalaisen terveydenhoitojärjestelmän tuntemus, riittävä kielitaito sekä kliiniset tiedot ja taidot.

Prosessia jouduttamaan syntyi Joensuun yliopiston Täydennyskoulutuskeskukselle vuonna 2003 Pätevä – maahanmuuttajat työelämään -projektin koulutus EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville lääkäreille. Koulutuksessa maahanmuuttajalääkäreitä perehdytettiin suomalaiseen terveydenhuoltojärjestelmään ja valmistettiin Tampereen yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan kuulusteluihin. Nyt monet projektin puitteissa koulutautuneet ja pätevytymisprosessin läpikäyneet lääkärit ovat töissä ympäri Suomea.

Ennakkoluulot vastassa

Pätevänkin maahanmuuttajataustaisen lääkärin ura voi tyssätä suomalaisten työyhteisöjen ennakkoluuloihin.

– Solahtaminen suomalaiseen perusterveydenhuoltoon ei ole ai-

Raili Mönntinen on ollut Enojärvelle suuri apu kotoutumisessa työyhteisön.

na ongelmatonta, sanoo Joensuun yliopiston Täydennyskoulutuskeskuksen kouluttaja **Saija Huttunen**, joka toimi maahanmuuttajalääkäreiden työvalmentajana muun muassa etsien harjoittelu- ja amanuenssipaikkoja lääkärikursseille.

– Monissa terveyskeskuksissa on pienet resurssit ja kova työtahti, joten maahanmuuttajalääkärin työyhteisössä pitää olla aitoa halua auttaa tulokasta sopeutumaan. Se vaatii aikaa ja valmiutta vastata lukuisiin kysymyksiin, muistuttaa Huttunen.

Maahanmuuttajalääkärit voivat joutua uusilla työ- ja harjoittelupai-

koillaan suurennuslasin alle.

– Heitä saatetaan testata ja heidän osaamistaan verrata valmiisiin suomalaisiin lääkäreihin. Työyhteisössä ei välttämättä tiedosteta, että maahanmuuttaja on opintojaan vasta täydentävä lääkäri.

Asennoitumisessa ohjaukseen on Huttusen mukaan hiomista myös maahanmuuttajalääkäreillä.

– Opiskelijan rooliin asettuminen ei kokeneelle lääkärille ole välttämättä helppoa. Kentällä tapahtuvan ohjauksen merkitystä ei voi kyllin korostaa. Parhaassa tapauksessa ohjaukseen osallistuu koko työyhteisö.

Maahanmuuttajalääkärin tietä terveyskeskusten lääkäripulaa helpottamaan jarruttaa myös se, että useimmat entisen Neuvostoliiton alueelta muuttavista lääkäreistä ovat erikoislääkäreitä.

– Venäjällä lääkäreiden erikoistuminen on yleistä, siellä yleislääkäreitä on huomattavasti vähemmän kuin Suomessa. Täällä erikoislääkärit tietysti mielellään jatkaisivat omalla alallaan, kertoo Huttunen.

Esimies auttoi alkuun

Zinaida Enojärvi on Polvijärvellä saanut oppia ja sopeutua hyvässä ilmapiirissä.

– Pienessä yhteisössä asiat ja ihmiset tulevat pian tutuiksi, Enojärvi hymyilee.

Erityisesti hän kiittää esimiestään, Polvijärven terveyskeskuksen johtavaa lääkärinä **Raili Mönntistä**.

– Raili on ollut ensimmäinen ihminen, jolla on aina ollut aikaa ja halua vastata kysymyksiini, sanoo Enojärvi, joka aloitti amanuenssijaksensa alun perin toisessa terveyskeskuksessa.

Zinaida Enojärvi ja Raili Mönntinen eivät ole työyhteisössä kohdanneet ongelmia tai ennakkoluuloja Enojärven syntyperää tai alkuperäistä koulutusta kohtaan. Ylipäätään ongelmien etsiminen maahanmuuttajalääkärin vastaanottavassa yhteisössä ei ole Mönnttisen mielestä hyvä lähtökohta.

– Lääkärin koulutukset eri maissa ovat varmasti erilaisia, mutta suurimmat erot liittyvät tutkimuksiin ja lääkkeisiin sekä teknologiaan, eivät perussairauksiin tai niiden hoitoon, Mönntinen huomauttaa.

– Rajan takaa tulevat lääkärit ovat meille voimavara. Monilla on riittävä kielitaito ja paljon työkokemusta. Taudit ja ihmiset ovat loppujen lopuksi samanlaisia eri maissa, Mönntinen listaa.

– Lisäksi maahanmuuttajalääkärit ovat kenties suomalaisia totuneempia kohtaamaan ja kuuntelemaan asiakasta ja olemaan läsnä ilman hienoa teknologiaa. □

Lähihoitajaksi täsmäkoulutuksella

Joensuussa koulutetaan maahanmuuttajista ammattilaisia vanhus- ja sairaanhoitotyöhön. Koulutus alkoi keväällä 2004, ja ensimmäiset lähihoitajat valmistuvat ensi keväänä.

Koulutus on kaksiosainen: aluksi opiskelijat saivat opetusta suomen kielessä, tietotekniikassa ja opiskelutekniikassa. Nyt he ovat ammatillisissa opinnoissa, joiden oheen ammattiopisto ostaa suomen kielen opetusta ja opintojen ohjausta Joensuun yliopiston Täydennyskoulutuskeskukselta.

Kouluttaja **Helene Mentula** toimii koulutuksessa sekä suomen kielen opettajana että opintojen ohjaajana.

– Ohjaukseen kuuluu muun muassa näyttöihin valmentamista ja henkilökohtaisen toimintasuunnitelman toteutusta, Mentula kertoo.

Opiskelijoita on kolmetoista, yksi heistä on kotoisin Algeriasta, muut entisen Neuvostoliiton alueilta. Osalla on terveydenhuoltoalan tutkinto kotimaastaan, muut ovat aloittaneet koulutuksen mielenkiinnosta alaa kohtaan.

– Opiskelijat ovat erittäin motivoituneita ja sitoutuneita, kiittää Mentula.

Maahanmuuttajien lähihoitajakoulutus on työvoimapolitiittista koulutusta, jonka järjestävät Joensuun yliopiston Täydennyskoulutuskeskus, Pohjois-Karjalan Ammattiopisto se-

kä TE-keskus.

Mentulan mukaan yhteistyö on toiminut hienosti.

– Opiskelijatkin arvostavat saamaansa tukea. Alan sanastot ovat monimutkaisia, ja lukemista ja kirjoittamista on paljon, Mentula huomauttaa.

Keväällä opiskelijat saavat valita erikoistumisalakseen joko vanhustyön tai sairaanhoitotyön.

– Tulevilla hoitajilla on varmasti työtä tulevaisuudessa, arvioi Mentula.

Asiakkaan löydettävä avun luo

Tieto ei aina kulje

Teksti ja kuvat Heidi Rautionmaa

– Monilla maahanmuuttajilla ei ole perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, vaikka he olisivat asuneet täällä jo pitkään. He eivät esimerkiksi tiedä, mitä sosiaali- ja terveysalan palveluita on tarjolla ja miten niitä käytetään, sanoo Marokosta Suomeen muuttanut sairaanhoitaja Ilham Khatiri.

Karar Al-zalimi, Antasar Husein, Britnie Viki, Bombo Rebecca, Al-zalimi Wahida, Heli Taina-Rantakaulio ja Ilham Khatiri ovat löytäneet yhteisen naurunaiheen Raitin pysäkin kohtaamispaikalla Espoossa. Maahanmuuttajat eivät aina löydä suomalaisia palveluita.

Vastanottohuoneen ovi käy ja puhelin soi. Maahanmuuttaja-asiakkaat löytävät hyvin Ilham Khatirin luo Leppävaaran terveysasemalla Espoossa. Hän ohjaa kulttuuritulkkina asiakkaita terveyskeskuksen palveluiden luo.

Oikean palvelun löytymisen jälkeenkin maahanmuuttajalla voi olla vaikea saada apua. He eivät tunne suomalaista asioimiskulttuuria ja heikko kielitaito tekee palveluun pääsemisen mutkikkaaksi.

– On kieliä, joissa ei esimerkiksi tunneta, kuinka ilmaista psyykkisiä ongelmia. Tämä hankaloittaa avunsaamista, Ilham Khatiri kertoo.

Khatiri ei tulkkaa kielitaidottomaa maahanmuuttajaa vain lääkärin vastaanotolla ja muissa terveydenhuollon palveluissa, vaan hän on tarvittaessa asiakkaan apuna esimerkiksi päiväkodin henkilökunnan keskusteluissa tai viranomaisien neuvotteluissa.

Khatirilla itsellään on kokemusta myös siitä, mitä on olla kielitaidottomana asiakkaana. Hän synnytti aikoinaan neljä lastaan Jorvin sairaalassa osaten sanoa suomeksi vain kiitos ja anteeksi.

Avunsaanti nopeutunut

Ilham Khatiri puhui maahanmuuttajista terveyspalveluiden asiakkaina Kuntoutussäätiön syksyn koulutuksessa. Khatirin työtä on kartoittaa asiakkaiden tarpeet ja ohjata heidät palveluiden pariin. Hänen mukaansa maahanmuuttajien avunsaanti on nopeutunut huomattavasti. Tarvittaessa kulttuuritulkki lähtee mukaan hoitamaan asioita esimerkiksi paikalliseen Kellan toimistoon.

– Selvitän asiakkaalle erilaisia hoitomuotoja ja -termejä ja valmistan häntä tutkimuksiin. Joskus käänän lääkäreiden reseptiä ja ohjeita selkokielelle. Periaatteena on, että asiakas hoitaa itse asioitaan sitä mukaa, kun hän oppii ja itseluottamus kasvaa, Khatiri kertoo.

Khatirin työpanos on tuonut helpotusta myös hänen työkaverilleen. Hän on välittäjänä asiakkaan ja muiden työntekijöiden välillä.

– Viranomaisilla voi olla vaikeuksia ymmärtää maahanmuut-

Leimautumisen pelko, kulttuuriset tavat, tiedon puute tai väärät uskomukset voivat olla este avun saannille, sanoo Ilham Khatiri.

tajien elämäntilannetta tai heillä ei ole tietoa eri kulttuurien terveyskäsityksistä ja hoitotavoista. Asiakkaalla saattaa olla ongelma, joka koetaan perheen sisäiseksi asiaksi eikä siihen osata pyytää muualta apua.

Khatirin mukaan maahanmuuttajan voi kokemuksensa perusteella olla vaikea luottaa viranomaisiin.

– Koska olen itsekin maahanmuuttaja, on luottamuksen rakentaminen asiakkaan kanssa helppoa. Kun keskustelu on heti avointa, löytyy apu ongelmiin vaivattomammin ja nopeammin, hän sanoo ja jatkaa, että kaikilla asiakkailla ei ole lähipiiriä, joilta saada neuvoja oikean palvelun löytämiseen.

– Monen maahanmuuttajan ystävät ovat myös maahanmuuttajia, jotka hekään eivät tunne suomalaisia palveluita.

Paikkakunnissa eroja

– Sinä olet ollut kuin vuori, johon on voinut nojata. Olen saanut sinulta tukea ja voinut kysyä apua, kertoi eräs maahanmuuttaja torniolaiselle pakolaistyöntekijälle **Suvi Närhilälle** muutettuaan Torniossa Turkuun. Nyt tämä maahanmuuttaja on hämillään, kun pääsee uudella asuinpaikallaan vastaanotolle vasta 1,5 kuukauden päästä. Torniossa hän pääsi tarvit-

taessa viikoittain pakolaistyöntekijän luokse.

– Minulla on onneksi mahdollisuus tiiviiseen kontaktiin asiakkaan kanssa. Luottamuksen rakentaminen tarvitsee aikaa. Maahanmuuttajuus on koko elämän kestävä prosessi, joka jokaisella on omanlaisensa, Närhilä sanoo.

Hän tuli koulutukseen kiinnostuksesta nähdä, miten Etelä-Suomessa hoidetaan maahanmuuttajia terveys- ja sosiaalipalveluissa palvelujen asiakkaina. Närhilä uskoo, että kaikilla asioilla on yhteys toisiinsa. Kun asiakas pääsee usein asiomaan saman työntekijän kanssa, vyyhti alkaa selvitä. Hän aloittaa aina keskustelun asiakkaansa kanssa kysymällä häneltä ensin kuulumiset, jolloin useimmiten esille nousee muitakin asioita.

– Maahanmuuttajat esittävät usein kysymyksiä minulle, vaikka ymmärtävätkin, ettei asia kuulu ammattiini. He pyytävät opastusta, mistä voisivat itse hankkia tietoa.

Närhilä ehdottaakin pakolaistyöntekijälle työpariksi terveydenhoitajaa.

– Joudun myös paljon tukemaan maahanmuuttajia. Kannustan heitä pitämään puoliaan, että he osaisivat tarvittaessa kyseenalaistaa esimerkiksi palvelun hitautta, hän lisää. □

Älä oletta, kysy

Kuntoutussäätiön koulutuksessa tuli hyvin esille, miten sosiaali- ja terveyssektorilla tulisi työllistää nykyistä enemmän maahanmuuttajia ja hyödyntää heidän kokemustaan.

Koulutuksen vetäjä, tutkija **Ulla Peltola** korostaa, että asiakastyössä kohtaavat aina kaksi kulttuuria.

Maahanmuuttajien kanssa toimivat törmäivät hyvin todennäköisesti kulttuurisiin sekä uskonnollisiin arvoihin ja tapoihin, joihin sisälty monia suomalaisesta eroavia käsityksiä.

– Sosiaali-, terveys- ja työllistymispalveluissa toimivien on hyvä tuntee suurimpien maahanmuuttajaryhmien kulttuuripiirteet, jotta kohtaamisissa olisi vähemmän hämmennystä. Kulttuurieroja ei kuitenkaan tule korostaa tai olettaa etukäteen niiden vaikuttavan ratkaisevalla tavalla asiakkaan käyttäytymiseen, Peltola sanoo.

Asiakkaan ja työntekijän yhteistyön onnis-

tumiseen vaikuttaa myös suomalaiseen kulttuuriin liittyvä tieto.

– Asiakkaalta voi puuttua etenkin niin sanottua hiljaista tietoa: mikä esimerkiksi on soveliaista käytöstä tai hyväksytty puheenaihe, mainitsee Peltola ja jatkaa, että suomalainen arkipöytä voi olla joissakin asioissa toisenlainen kuin mihin maahanmuuttaja on tottunut.

Peltolan mielestä maahanmuuttajien kanssa työtä tekevien parhaita ominaisuuksia ovat avoin mieli kysyä, kuunnella vastauksia ja sallittaa asioita.

– Olettamisten sijaan asiat kannattaa rohkeasti nostaa keskustelunaiheiksi, hän kehottaa.

Keskusteluissa olisi hyvä käyttää selkosuomea. Asioiden hoitaminen on helpompaa ja varmempaa, kun käyttää helppoa kielioppia ja sanastoa, puhuu hitaasti ja selkeästi, toistaa asioita, kiinnittää huomiota puheenaiheen vaih-

tamiseen, tekee muistiinpanoja, välttää keskeytyksiä, tekee yhteenvetoja ja varmistaa ymmärretyksi tuleminen. Suomen kielen opettajien kehittämän selkosuomen käyttäminen antaa myös asiakkaille mahdollisuuden käyttää ja kehittää kielitaitoaan.

Maahanmuuttajien määrän lisääntyminen on laittanut miettimään viestintää uudella tavalla. Suomea maahanmuuttajille opettava **Rauha Helli-Kaymaz** muistuttaa, että ihmisillä on erilaisia käsityksiä, kuinka hyvin he kieltä ymmärtävät. Asiakkaan kielitaidosta voi syntyä väärä kuva. Vaikka asiakas puhuisi sujuvasti arkipöytäpuheella, hänen sanavarastonsa voi silti olla kapea. Epätosi kuva maahanmuuttajan kielitaidosta voi syntyä myös, kun hänet kohdataan aina tiettyssä puhetilanteessa, jolloin hän esimerkiksi on oppinut tietämään ennalta puhekumppaninsa vuorosanat.

Miksi kilpailla, kun yrittää voi yhdessä?

Elena Boronenko tietää monen maahanmuuttajavanhuksen olevan Suomessa yksin.

Teksti Hannele Niemi, kuvat Johannes Wiehn

Elena Boronenko, Antonina Pirhonen ja Natalia Toivonen aikovat perustaa omat yrityksensä Kouvolan seudulle. Valmiuksia siihen he ovat hankkineet maahanmuuttajien yrittäjyysvalmennuksessa.

Ennemmin työttömänä?

Boronenkon mukaan maahanmuuttajayrittäjältä vaaditaan enemmän kuin suomalaiselta. Hän äimistelee täkäläistä yritysverotusta sekä työvoimapolitiikkaa.

– Kuka tahtoo mennä töihin, kun työttömänä tienaa enemmän?

Nykyisen kotikuntansa Kuusankosken maahanmuuttajapolitiikkaa Boronenko kiittää. Toista oli Kouvossa, missä perhe myös ehti asua.

Sotshissa Etelä-Venäjällä syntynyt Boronenko työskenteli Moskovassa presidentin lepokodissa, missä asiakkaat edustivat valtakunnan huippua. Palkka oli hyvä, mutta työ raskasta.

Neljä vuotta sitten isän yritys toi Boronenkot Kymenlaaksoon. 17-vuotias Igor ja seitsemän vanha Timofei ovat jo puolisuomalaisia. Perhe on vahvasti sitoutunut Suomeen.

– Sydäntäni silti särkee, sillä äitini jäi yksin Sotshiin. Olen ainoa lapsi, ja isälläni on uusi perhe Moskovassa, Elena Boronenko huokaa.

Sota on politiikkaa

Elena Boronenko on käynyt Suomessa useita kursseja ja ollut työharjoittelussa muun muassa terveyskeskuksessa. Siellä potilaat aluksi vierastivat venäläistä. Mo-

nen mieliin nousivat raskaat sotamuistot, mutta yhdessä pian ymmärrettiin, että sota on politiikkaa ja ihmiset ihmisiä rajan molemmin puolin.

Suomen kielensä Boronenko sanoo kaipaavan vielä paljon parannusta. Siinäkin on yrittäjäkurssi ollut hyödyksi, mutta ennen kaikkea se on opastanut yrittämisen viidakossa. Parhailtaan Boronenko haeskelee venäjää äidinkielenään puhuvia sairaanhoitajia, joita tietää Suomessa olevan paljon työttöminä.

– Ennen yrityksen perustamista minun täytyy vielä keskustella kunnanjohtajien kanssa ja selvittää mahdolliset EU-tuet. Apua on luvannut myös paikallinen katolinen kirkko. Olen itse katolilainen.

Boronenkon palvelukeskus on kaavailtu pääosin venäjänkielisille asiakkaille.

– Ehkä voisimme ajatella sivukonttoria myös muille maahanmuuttajille, tuleva yrittäjä pohtii.

Opiskelua Boronenko uskoo vielä jatkavansa. Kolmen kuukauden yrittäjävalmennus antaa hänen mielestään jo erittäin hyvän pohjan.

Yrittää voi yhdessäkin

Antonina Pirhosen ja Natalia Toivosen aikomuksena on perustaa yhdessä ravintola. Naiset tu-

Elena Boronenkon suunnitelmissa on palvelukeskus maahanmuuttajavanhuksille.

Hän uskoo vahvasti haasteelliseen liikeideaansa.

–Kuka sen sitten perustaa, jos en minä. On parempi tehdä se nyt, ennen kuin on pakko, sanoo sairaanhoitajan ja kosmetologin koulutuksen entisessä Neuvostoliitossa hankkinut Boronenko.

Hän tietää monen venäjänkielisen vanhuksen kärsivän Suomessa yksinäisyydestä.

– Vanhana ihminen tahtoo puhua äidinkieltään ja muistella menneitä. Monella vanhuksella ei ole seuranaan ketään, ei edes tv-ohjelmia, joita ymmärtäisi.

Boronenko tietää yrityksen perustamisen Suomessa teettävän paljon paperitöitä. Hän luottaa kuitenkin saavansa apua ystäviltä ja maahanmuuttobyrokratiaa tuntevilta. Igor-puolisolla oli aiemmin oma yritys ja nyt hän on töissä LVI-alan yrityksessä, joten neuvoja tulee siltäkin suunnalta.

Natalia Toivonen ja Antonina Pirhonen ovat päättäneet perustaa yhdessä Kouvolaan kahvilan tai ravintolan.

tustuivat toisiinsa Kouvolan yrittäjäkursseilla ja huomasivat haaveilevansa samoista asioista.

– Miksi kilpailla, kun voi tehdä yhteistyötä, he sanovat.

Kumpikin nauraa syntyneensä kokiksi, mutta tehneensä suuren osan elämänsä aivan muuta. Smolenskissa kasvanut Antonina Pirhonen valmistui kirjanpitäjäksi ja työskenteli muun muassa komssolin ohjaajana ja trikootehtaassa Smolenskissa sekä suomalaisessa yrityksessä Moskovassa, kunnes tapasi suomalaisen miehen. Rakkaus toi 15-vuotiaan Slavan äidin neli-

sen vuotta sitten Kouvolaan, mistä hän ei suostu lähtemään, vaikka puolisolalle tarjotaan rakennus- töitä Venäjällä.

– Suomessa nainen uskaltaa kulkea yksin pimeälläkin, lapsen voi laittaa yksin kouluun ja polkupyörän jättää yöksi pihalle, hän ylistää.

Natalia Toivonen on elintarviketeknikko. Hän tapasi Pietarissa suomenruotsalaisen miehen, muutti Karjaalle ja oppi ruotsin kielen. Liitto päättyi eroon, ja seitsemisen vuotta sitten Natalia muutti Kouvolaan päästyään opiske-

lemaan venäjänkieliselle merkonomilinjalle.

Kieli onkin ainoa ongelma, josta hän suostuu valittamaan.

– Pelkään kadottavani ruotsin, kun täällä sitä ei kovin moni puhu, Toivonen sanoo.

Polte tehdä omaa

Pirhosen ja Toivosen suomi sujuu loistavasti. Naiset ovat käyneet Suomessa useita kursseja ja hankineet monenlaisia valmiuksia. Nyt kummallakin on kova polte tehdä jotain omaa. Natalia Toivonen ehti työskennellä muun muassa teh-

taalla ja todeta, ettei tehdastyö ole hänen alaansa.

– Tahdon työn, josta pidän. Haluan shokeerata ihmisiä hyvässä mielessä ja jättää jälkeni maailmaan, Toivonen sanoo.

Hän sanoo katselevansa maailmaa usein vaaleanpunaisten lasien läpi. Yrittäjäkurssi onkin oiva maan pinnalle pudottaja. Mikä parasta, kursilta löytyi hyvä kumppani ja paljon uusia ideoita. Niistä pitää vain poimia se oikea.

– Olemme kurssilla tosissamme, emme vain istuskelemissa, naiset vakuuttavat. □

Pilottihankkeesta pohja yrittäjyyteen

Venäjänkielisten maahanmuuttajien yrittäjyysvalmennus on Kouvolan seudun kuntayhtymän, Kouvolan Kasarminmäen Osaamiskeskuksen ja Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian Kouvolan yksikön hanke. Pilottihankkeen tarkoitus on luoda uutta liiketoimintaa ja tuottaa uudenlaisia osajia suomalais-venäläisiin yrityksiin. Hanke toteutetaan Kouvolaan ja Lappeenrantaan. Pääsyvaatimuksina olivat muun muassa riittävä suomen taito ja tietotekniikan perustaidot.

Valtaosa kurssilaisista on naisia. Useimmilla on taustallaan ammattiopintoja tai korkeakoulutus.

Yritysideat ulottuvat matkailualalta tulkkipalveluihin. Kaikki kurssilaiset eivät välttämättä perusta omaa yritystä, mutta saavat valmiuksia työskennellä toisten yrityksissä.

Koulutusprojektin suunnittelija **Jenni Korjus** ja projektipäällikkö **Markku Nurminen** korostavat tavoitteiden olevan realistisia.

– Emme suinkaan uskottele muutaman

kuukauden kurssin yksin riittävän, mutta se on hyvä pohja jatkuvalla opiskelulla ja kehittymiselle yrittäjyyteen.

Koulutus on Kaakkois-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskuksen rahoittamaa työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta. Valmennus toteutetaan yhteistyössä Kouvolan seudun ammattiopiston Liiketalousinstituutin, BIC Kymi yrityshautomoverkoston ja Teknologiakeskus Karlekin kanssa.

Mallia voi hyödyntää kotoutumisessa

PERHEISSÄ OPITAAN YHDESSÄ

Teksti Tuula Vuori-Salo

Perheoppimisessa vahvistetaan perheen roolia oppimisympäristönä. Suomessa perhe on vielä käyttämätön koulutusresurssi.

Perheoppimisen kunnianhimoisena tavoitteena on katkaista herkästi jatkuva kierre, jossa heikko koulutustaso siirtyy sukupolvelta toiselle. Mallia sovelletaan erityisesti Iso-Britanniassa, jossa on käynnistetty aikuis- ja lapsiväestöä yhdistäviä koulutushankkeita.

Tilastojen (OECD) mukaan maassa oli vuonna 1997 kaikkiaan kuusi miljoonaa luku-, kirjoitus- tai laskutaidotonta kansalaista. Perheoppimishankkeiden tavoitteena on vanhempien yleisen koulutustason nostaminen ja elämän hallinnan taitojen lisääminen. Esimerkiksi vuoteen 2007 mennessä on tarkoitus, että 1,5 miljoonaa aikuista on parantanut perustaitojaan.

Perheen tärkeä rooli

Perheissä tai yhteisössä tapahtuvan oppimisen on todettu olevan ihmisen elämässä yleensä kestäväntä ja vaikuttavinta. Perheessä kehittyvä myönteinen identiteetti kantaa läpi elämän ja antaa valmiudet kohdata oppimisen haasteet. Perhe on merkittävä myös tunteiden käsittelyn oppimisessa. Toimivalta vanhemmuudella on merkitystä lasten suoriutumiseen ja sopeutumiseen. Vanhempien osallistumisen vaikutus on todettu paljon suuremmaksi kuin vaihtelut koulujen tasossa.

Vaikka aikuisväestö onkin ohjelman ensisijaisena kohteena, se onnistuessaan hyödyttää myös lapsia, joiden on perheoppimisen kautta mahdollisuus jakaa oppimiskokemuksia yhdessä vanhempiensa kanssa.

Iso-Britanniassa perheoppimista organisoivat valtakunnallisesti National Institute for Adult Community Education (NIACE). Toiminnan organisointivastuu on aikuis-koulutuksesta vastaavilla koulutuksenjärjestäjillä, mutta sitä toteutetaan yhteistyössä esiopetuksen, koulujen, terveystoimen sekä urheilu- ja kulttuurijärjestöjen kanssa. Esimerkkinä mainittakoon jalkapalloseurat, joilla on Englannissa vahva asema ihmisten arjessa.

Ohjelmat ulottuvat vanhempien valmennuksesta kodin ja koulun yhteistyötä kannustavaan toimintaan sekä perhe- ja yhteisökasvatusohjelmiin. Osa toiminnasta on kohdennettu lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen perustaitojen hallinnan vahvistamiseen. Osa on harrastustoimintaa, jonka ytimenä on lasten ja vanhempien yhteisen toiminnan edellytysten vahvistaminen.

Onnistuneet perheoppimisohjelmat ovat antaneet hyviä tuloksia. Vanhempien lukemisen ja laskemisen taidot ovat parantuneet. He ovat hankkineet lisäkoulutusta tai siirtyneet vaativampiin työ-

tehtäviin. Yhteydenpito koulujen kanssa on parantunut ja ymmärrys lasten kehityksestä lisääntynyt. Lapsilla on todettu parempia oppimistuloksia, myönteisiä muutoksia käyttäytymisessä ja itseluottamuksen kohentumista.

Suomessa malli vieras

Suomen näkökulmasta perheoppimisen brittiläiset tavoitteet saattavat näyttää vierailta. Mallia ei edellä kuvatussa muodossa tunneta monessa muussakaan EU-maassa.

Suomalaisten koululaisten lukutaito on OECD:n toteuttamassa Pisa-tutkimuksissa arvioitu maailman parhaaksi. Kuitenkin aikuisväestöstä 15-20 prosentilla on lukutaidossa sellaisia puutteita, jotka ovat esteenä opiskelulle ja työelämässä toimimiselle. Vanhempien, joiden omat perustaidot ovat puutteelliset ja asenne koulunkäyntiin selkiytymätön, on vaikea tukea lapsensa koulunkäyntiä.

Käytännössä monet ulkomaa-laistaustaiset äidit jäävät suomalaisen yhteiskunnan ulkopuolelle puuttuvan suomenkielen taidon vuoksi. Kielikursseille osallistuminen ei aina onnistu. Samanlaisesti heidän lapsilleen opetetaan suomea koulussa tai päivähoidossa. Perheoppimisen keinoin järjestettyyn koulutukseen voisivat maahanmuuttajat lähteä perheenä mukaan. Heille olisi ehkä luontevampaa oppia perusasioita yhdessä kuin sukupolvittain eriytetyillä kursseilla. Perheoppimisessa näille väestöryhmille ominainen vahva yhteisöllisyys toimisi oppimisen voimavarana. Yhteistoimintaa rakentamalla äidit, isät ja lapset voisivat yhdessä opiskella kieltä

tai muita tarpeellisia ja myös perhettä yhdistäviä taitoja. Yhteisen jakamisen kautta lasten olisi sallitumpaa oppia asioita, joita perheen omassa kulttuurissa ei tunneta. Myös kirjoitettu kieli, joka on monien maahanmuuttajien kotimaissa vielä nuorta, tulisi vanhemmille tutuksi.

Perheiden arvostusta lisättävä

Perheneuvoloiden tarjoamat palvelut, perhekoulut ja päivähoidon yhteistyö vanhempien kanssa voisivat olla muotoja toiminnalle, jonka tavoitteena on vanhempien koulutustason kohottaminen, lasten oppimisen edellytysten vahvistaminen ja perheiden yhteinen tutustuminen suomalaiseen yhteiskuntaan. Kuopion kansalaisopistossa on sovellettu perheoppimisen ideaa maahanmuuttajaperheiden kotoittamisen yhteydessä.

Uskaltaisin väittää, että perhe on aliarvostettu koulutusresurssi Suomessa. Koulutuksen tulosten katsotaan liiaksi lepäävän koulutusorganisaatioiden varassa. Perheoppiminen tarjoaa tutkimisen arvoisen vaihtoehdon koulutuksen kehittämiseen kysymyksissä, joihin olemassa olevalla sektori- ja ikäkausiperusteisella mallilla ei ole löydetty keinoja vaikuttaa. Sen toteuttamiseen tarvitaan ennakkoluulotonta, hallintokunta- ja ikäryhmärajat ylittävää yhteistyötä. □

Kirjoittaja Tuula Vuori-Salo on psykologian lisensiaatti ja vastaava koulupsykologi Helsingin opetusvirastossa. Hän kävi viime keväänä tutustumassa perheoppimismalliin opintomatalla Essexissä.

Äidinkieli on avain kulttuuriin

Teksti ja kuva Annukka Lehto

Syyskuun 13. päivä oli Hawa Aallolle, 48, suuri päivä. Hän valmistui humanististen tieteiden kandidaatiksi Helsingin yliopistosta, pääaineenaan Arabian kieli ja islamin tutkimus. Opiskelu-urakka oli pitkä, se kesti yli kymmenen vuotta.

Hawa Aalto on ensimmäisiä Suomeen Somaliasta muuttaneita naisia. Hän muutti maahan 1980-luvulla avioliiton myötä. Tuolloin Suomessa olevat somalialaiset olivat laskettavissa yhden käden sormilla.

– Olen ensimmäinen Suomessa synnyttänyt somalinainen, Aalto kertoo.

Tytär Zahra syntyi vuonna 1984. Neljä vuotta tyttären syntymän jälkeen Aallot erosivat, ja Hawa jäi kahden lapsen yksihuoltajaksi. Vaikka arki oli raskasta yksin, oli Aallolle alusta asti selvää, että suomen kieli on opiskeltava hyvin. Kielellinen syrjäytyminen olisi ollut raskasta.

Aalto on malliesimerkki naisesta, joka on selviytynyt hyvin vieraassa maassa. Hän aloitti opinnot Helsingin yliopistolla ja päätti, että vie ne loppuun asti, mutta lasten ehdoilla.

– Jotain piti saada irti tästä elämästä. Olin pitkän päivän töissä ja opiskelin iltaisin.

Kun lapset kasvoivat isommiksi, opintoihinkin oli käytettävissä

Hawa Aalto on syystäkin ylpeä – hän sai pitkään toivomansa kandin paperit Helsingin yliopistosta.

enemmän aikaa.

– Vuonna 2000 minulla oli vasta 20 opintoviikkoa, Aalto nauraa.

Sata opintoviikkoa syntyivät loppurutistuksena viidessä vuodessa. Kandidaatintyössään Aalto tutki somalinaisen elämää kahden kulttuurin välissä.

Äidinkielen tärkeä merkitys

Vuonna 1990 Suomeen tulivat ensimmäiset somalipakolaisryhmät.

Hawa Aalto toimi tulkkina Lahden poliisilaitoksella. Myöhemmin hän työskenteli kahdeksan vuotta maahanmuuttajalasten parissa Nikinharjun lastenkodissa Hyvinkäällä.

Vuodet 2001-2004 Aalto työskenteli projektityöntekijänä Helsingin kaupungin varhaisen tuen hankkeessa, jossa hän tuki somalinkielisten lasten äidinkielen opetusta. Hän toimi myös linkkinä vanhempien ja päiväkodin välillä.

Monet maahanmuuttajavanhemmat ovat usein epä tietoisia,

miten he parhaiten tukisivat lapsensa suomen kielen oppimista. Osa puhuu lapsilleen kotona suomea, jolloin lapsen oma äidinkieli ei pääse kehittymään. Koulua käyvät sisarukset taas saattavat puhua suomea keskenään.

Aallosta on tärkeää, että lapselle puhutaan kotona äidinkieltä.

– Maahanmuuttajalapsi jää kahden kulttuurin väliin, ellei hänelle kielen kautta muodostu omaa identiteettiä. Vasta kolmannen ikävuo den jälkeen lapsi on valmis ottamaan vastaan toisen kielen.

Jos vanhemmat puhuvat keskenään eri kieltä, Aallon mielestä molempien pitää kuitenkin puhua lapselle omalla kielellään.

Kahden kulttuurin välissä

Hawa Aalto uskoo, että hän on ensimmäinen somalinainen, joka on valmistunut humanististen tieteiden kandidaatiksi Helsingin yliopistosta. Esimerkillään hän haluaa myös kannustaa muita.

Opintojaan Aalto aikoo jatkaa maisteriksi saakka. Parhailaan hän tutkii, miten Somaliassa syntyneet, sodan traumat kokeneet maahanmuuttajat sopeutuvat Suomeen ja miten heidän identiteettinsä eroaa heistä, jotka ovat syntyneet täällä. Nämä toisen sukupolven maahanmuuttajat ovat syntyneet ja kasvataneet suomalaisiksi.

– Miten lapset tulisi kasvattaa kahden kulttuurin ristipaineessa, Aalto pohtii.

Yliopistolle Aalto tulee aina mielellään. Yliopistolla on hänen mielestään miellyttävän kansainvälinen ja tasavertainen ilmapiiri, jossa on hyvä olla.

– En ole koskaan havainnut täällä negatiivisia asenteita. Muualla yhteiskunnassa niihin kyllä valitettavasti yhä törmää, hän sanoo. □

Somalia-verkoston kautta voi auttaa kotimaataan

Synnyinseudun sota koskettaa

Teksti ja kuva Heidi Rautionmaa

Suomessa asuvilla somaleilla on kiinnostusta ja halua auttaa kotimaataan. He ovat perustaneet yli sata järjestöä ja yhdistystä, joista kolmannes pyrkii tukemaan Somalian jälleenrakennusta. Intoa maan rakentamiseen on.

Kotimaan tilanne vaikuttaa aina pois lähteneisiin. Synnyinseudun sota koskettaa aina, uskoo Suomessa 15 vuotta asunut kättilö ja terveydenhoitaja **Batulo Essak**.

– Kun maahanmuuttaja pääsee auttamaan kotiseutuaan, se eheyttää häntä. Hän kokee velvollisuutenaan auttaa niitä, jotka ovat huonommassa tilanteessa kuin hän itse, ajattelee Essak. Kehitysyhteistyö omaan kotimaahan valaa maahanmuuttajalle toivoa ja luottamusta siihen, että asiat ovat siellä jonain päivänä paremmin.

Suomi-Somalia -seuran puheenjohtaja Batulo Essak on viime vuosina toiminut eri kansalaisjärjestöjen erityisesti Etiopiaan ja Somaliin suuntautuvissa kehitysyhteistyöhankkeissa suunnittelijana ja kouluttajana. Hän muun muassa ohjaa synnytysklinikkaa ja johtaa kättilöiden, niin ammattikoulutettujen kuin perinteisten kyläkättilöidenkin, perus- ja jatkokoulutusta

Somaliassa. Lasten ja äitien kuolleisuusluvut ovat Somaliassa maailman korkeimpia.

Kehitysyhteistyön on oltava pitkäjänteistä. Pelkkä auttamishalu ja into eivät riitä, vaan tarvitaan asiantuntemusta.

– Muutama vuosi sitten Suomessa vieraili Maailman terveysjärjestö WHO:n Somalian maanedustaja **Ibrahim Betelmal**. Hän kehotti somaleita osallistumaan maan jälleenrakentamiseen. Vierailun jälkeen käynnistettiin verkostoitumista ja tietojenvaihtoa Afrikan sarven alueella toimivien kansalaisjärjestöjen kesken, Essak kertoo.

Vuosi sitten perustettiin Suomen Somalia-verkosto, joka on 24 suomalais- ja maahanmuuttajataustaisen kansalaisjärjestön yhteistyöelin. Sen yhtenä tehtävänä on kouluttaa jäsenjärjestöjään tekemään juuri kehitysyhteistyöhankkeita eikä niinkään hätäapuprojekteja.

Tietoa ja varmuutta

– Suomessa asuvilla somaleilla on ollut kiinnostusta ja halua auttaa kotimaataan kaiken aikaa. Täällä asuu yli 7000 somalia, jotka ovat perustaneet yli sata järjestöä ja yhdistystä. Näistä noin kolmasosa pyrkii tukemaan Somalian jälleenrakennusta hyväntekeväisyys- ja kehitysyhteistyöhankkeilla. Intoa siian rakentamiseen on ollut ennen verkostoakin, kertoo Somalia-verkoston koulutuksen ohjausryhmän vetäjä **Yusuf Mubarak**.

Hän näkee, että suomalaissomaleilla on tärkeä rooli Somalian jälleenrakentamisessa. Somalia-verkoston kautta osaamista voidaan keskittää yhteen, jolloin hankkeiden laatu paranee. Verkosto antaa neuvoja Suomen kehityspolitiikan kriteereistä. Somalien kehitysyhteistyöjärjestöt ovat ideoineet paljon hyvältä kuulostaneita hankkeita, mutta hankehakemukset ovat olleet osalla puutteellisia eivätkä he ole saaneet ulkoministeriöstä rahoitusta.

– Koulutuksessa lisätään tietotaitoa ja annetaan tekijöille varmuutta osaamiseen. Maahanmuuttajat pääsevät samalla kouluttamaan kehitysyhteistyön osaajiksi, näkee Mubarak.

Kun hanke-esitysten laatua ja järjestöjen osaamista parannetaan, pääsee mahdollisimman moni hanke toteutumaan Somaliassa.

Toiminnot on jaettu Kepan tapaan kahteen erilliseen toimintamuotoon: hankeneuvontaan ja koulutukseen.

Verkoston järjestämät räätälöidyt somalinkieliset kurssit ovat tulleet täyteen osallistujista, jotka edustavat eri tahoja. Maahanmuuttajasomalien järjestöt eivät ole Suomessakaan aina päässeet sovussa saman pöydän ympärille. Tämä johduu kotimaan jakautuneesta tilanteesta ja klaanirajoista.

– Uusi verkosto luo yhteyttä Suomessa asuvien somalien keskuuteen. Tämä on rauhan rakentamista täälläkin. Yhdessä olemme vahvempia toteuttamaan hyvää kehitysyhteistyötä ja tulevaisuudessa järjestöt voivat harkita yhteisen hankkeen toteuttamista, Mubarak sanoo.

– Pikku hiljaa suurimmalle osalle järjestöistä on muovautunut identiteetti, joka on sekä suomalainen että somalialainen. Aikaisemmin oli tahoja, jotka mielsivät itsensä täysin somaleiksi.

Suuria avustuksia kotiin

Somalia-verkosto parantaa ja edistää myös Somaliassa työtä tekevien kansalaisjärjestöjen tiedonvaihtoa. Sen tärkein tehtävä on tuottaa jäsenten tarvitsemia palveluita: koulutusta, seminaareja ja neuvontaa. Verkosto myös tuottaa luotettavaa tietoa Somaliasta.

Airi Toivonen ja Batulo Essak iloitsevat Suomen Somalia-verkoston käynnistymisestä. Nyt voidaan paremmin hyödyntää somaliosaamista kehitysyhteistyössä.

– Kaikki järjestöjäsenet ovat samanarvoisia, oli niillä meneillään kehitysyhteistyöhanke tai ei. Poliitikkaa emme harjoita, sanoo Batulo Essak.

Joku voi olla antamassa työpanostaan, joku antaa rahallista tukea järjestöjen kehitysyhteistyöhankkeisiin. Ulkoministeriön rahoittamissa hankkeissa omavastuu rahoituksesta on 20 prosenttia. Ensi vuonna se laskee 15 prosenttiin. Varoja saadaan muun muassa järjestämällä myyjäisiä.

Suomesta löytyy koulutautuneita somaliosaajia tekemään synnyinmaansa jälleenrakennustöitä. Somalia-verkoston viimeisimmässä seminaarissa oltiinkin sitä mieltä, että suomensomalialaista osaamista tarvitaan muun muassa taloudellisen ja kaupallisen yhteis-

työn kehittämässä sekä liikkeenharjoittamisessa.

Somalia-verkoston seminaari arvioi Somalian nykytilaa käynnistämällä samalla keskustelua Afrikan sarven jälleenrakentamisesta. YK:n Habitat-ohjelman projektipäällikön **Filiep Decorten** mukaan diasporassa asuvien somalien suvulle lähettämien vuosittaisten raha-avustusten määrä on 400–900 miljoonaa dollaria. Tämä on maahan tulevaan kehitysapuun verrattuna moninkertainen summa. Decorte kysyikin, että kuinka tuosta summasta edes osa saataisiin jälleenrakentamiseen ja maan kehittämiseen.

Paluumuuttajat voimavara

Kansainvälinen solidaarisuussäätiö toimii Suomen Somalia-verkos-

ton johtoryhmän puheenjohtajana. Säätiön kenttäkoordinaattorina on Somaliassa ollut jo neljän vuoden ajan **Airi Toivonen**. Hän iloitsee uuden yhteistyöverkoston syntymisestä. Somalia-verkosto on ensimmäinen laatuaan maahanmuuttajien parissa Suomessa. Toivosen mukaan esimerkiksi Ruotsissa ollaan oltu kiinnostuneita verkostosta. Vastaavaa ei taida olla koko Euroopassa.

– Verkostolla luodaan yhteistyötä eri puolilla maata toimivien paikallisten kansalaisjärjestöjen kanssa. Maassa, jossa keskuhallinto ei toimi, on kansalaisjärjestöillä keskeinen rooli. Erityisesti Isosta-Britanniasta takaisin Somaliaan muuttaneet ovat aktiivisesti käynnistäneet hankkeita kotimaansa jälleenrakentamiseksi.

Naisilla on tässä erityisen tärkeä tehtävä, Toivonen kertoo.

Paine onnistua maan jälleenrakentamisessa on valtavan suuri. Somalia tarvitsee tällä hetkellä paljon apua. Kansainväliset tahot eivät voi yksin auttaa Somali-aa, vaan ratkaisu lähtee somaleista itsestään.

Airi Toivonen on toiveikas pohjoisen Somalimaan tulevaisuudesta. Se siirtyy askel askeleelta kohti demokratiaa. Tienrakentajina ovat osaltaan ulkosomalit. Etelässä alustavia askeleita otetaan vasta pikku hiljaa väliaikaisen hallituksen johdolla. Paljon on vielä matkaa. □

Lisätietoja www.somaliaverkosto.net

Futureimagebank

Lahti panostaa ohjaukseen ja neuvontaan

Lahdessa kotouttamisen painopisteeksi on määriteltä maahanmuuton alkuvaiheen toimenpiteet. Suomen kielen tarjonnassa ja ammatilliseen koulutukseen valmentavassa opetuksessa on tapahtunut positiivista kehitystä viime vuosina. Suomen kielen opetusta tarvittaisiin nykyistä enemmän, samoin suomalaisen yhteiskuntajärjestelmään perehdyttävää opetusta.

Palvelujen tulisi tavoittaa kaikki maahanmuuttajat. Lahden Maa-

hanmuuttajapalveluissa on vuoden alussa alkamassa kokeilu yhteistyössä LATU maahanmuuttajille -projektin kanssa, jossa kaikille kotouttamislain piiriin kuuluville kaupunkiin muuttaville maahanmuuttajille annetaan alkuvaiheen ohjausta ja sosiaalipalvelujen neuvontaa.

Tiedottamisen erilaisia muotoja maahanmuuttajille pitää myös rohkeasti kokeilla, jotta tiedotus tavoittaisi mahdollisimman suuren osan kohderyhmästä. Kuntalaisten

asenteisiin maahanmuuttajia kohtaan vaikutetaan parhaiten tiedottamisen kautta. Työtä suvaitsevaisuuden edistämiseksi on Lahdessa tehty säännöllisesti. Sitä on jatkettava suvaitsevan asenneilmapiirin säilyttämiseksi.

Projektit työllistävät

Lahdessa kotouttavan toiminnan perustana on maahanmuuttajien vastaanottoon erikoistunut Maahanmuuttajapalvelut. Siellä huolehditaan moniammatillisesti kiin-

tiöpakolaisten ja entisen Neuvostoliiton alueelta tulevien paluumuuttajien vastaanotosta. Toimiston asiakkaille järjestetään tulovaiheessa infosarja yhdessä kaupungin muiden toimijoiden kanssa.

Lahden maahanmuuttajien kotoutumista on edistetty myös projektityöllä. Konkreettisin tulos on Nuorisopalvelujen yhteydessä 10 vuotta toiminut monikulttuurikeskus Multi-Culti. Projekteissa ohjataan maahanmuuttajia koulutukseen ja työllistymään. Pro-

jektit työllistävät myös itse maahanmuuttajia ja järjestävät heille omaa koulutusta.

Kotouttamisessa tehdään myös paljon verkostoyhteistyötä. Vuonna 1995 Lahteen perustettiin poikkihallinnollinen verkostotyöryhmä. Kaupungissa toimii myös useita pienempiä työryhmiä, joissa pohditaan niin maahanmuuttajanuorten erityiskysymyksiä kuin asuimseenkin liittyviä asioita.

Seurakuntayhtymällä on pitkäaikainen rooli maahanmuuttajia kotouttavassa toiminnassa. Palvelukeskuksessa toimii päätoiminen maahanmuuttajatyötä tekevä diakoniatyöntekijä sekä venäjänkielinen paluumuuttajatyöntekijä. Koulutettuja vapaaehtoisia maahanmuuttajien tukihenkilöitä on tällä hetkellä noin 40.

Hoiva-ala houkuttaa

Lahdessa maahanmuuttajat työllistyvät pääsääntöisesti samalla tavalla kuin suomalaisetkin, erillisiä työmarkkinoita ei ole. Lahdesta puuttuvat niin sanotut sisään-tuloammatit, joihin olisi helppo työllistyä vähäiselläkin kielitaidolla. Siksi pyritään panostamaan mahdollisimman nopeaan kotoutumiseen. Myös työharjoittelu on tehokas toimenpide. Nämä yhdistämällä useimmille löydetään pol-

ku työelämään.

Sisään-tuloammattien puuttuminen on hyväkin asia. Kielitaidon hankittuaan maahanmuuttajat työllistyvät kaikenlaisiin töihin ja pystyvät hyödyntämään aiempaa koulutustaan. Kotoutuminen ja yhdenvertaisuuskin edistävät, kun ei synny kahden tason työmarkkinoita.

Perinteisistä aloista palvelu-, metalli- ja kuljetusalat työllistävät tällä hetkellä hyvin. Hoiva-alalla alkaa Suomessa olla työvoimapuutusta, näin on myös Lahdessa.

Koska puolet Lahden maahanmuuttajista tulee venäjänkielisistä maista, myös venäjänkaupan piristymiseltä odotetaan paljon. Erityisen ilahduttavaa on maahanmuuttajien oma yritystoiminta. Moni työllistyy etnisissä ravintoloissa, mutta muutakin yritystoimintaa syntyy koko ajan. Matkailun, vieni- ja tuontitoiminnan ja rakennusalan yritykset tuovat uutta osaamista ja uudenlaisia ideoita yritysmailmaan.

Kansanopisto kotouttaa

Lahden kansanopiston kotoutuskoulutuksen tavoitteina on suomen kielen taidon sekä kulttuuri- ja yhteiskuntatietouden lisääminen, peruskoulutietojen päivittäminen ja jatko-opintokelpoisuuden saa-

minen. Nuoren kasvaa ja identiteetin rakentamista uudessa kulttuurissa tuetaan. Yhteiset tapahtumat ja opinnot lisäävät kontakteja suomalaisten nuorten kanssa, mikä on ensiarvoista kielen oppimisen ja kotoutumisen kannalta. Koulunkäyntiavustajaksi opiskeleva **Nina Mäkinen** kertoo tutor-toiminnasta:

– Järjestimme maahanmuuttajaopiskelijoiden kanssa nyttikes-tit, jossa pelasimme seurapelejä ja kuuntelimme eri maiden musiikkia. Seuraavassa työpajassa vertailemme toistemme elämäntapaa.

Irakilainen **Maryam Amir** toivoo omalta tutorilta apua erityisesti peruskoulun kokeisiin lukemisessa. Hän odottaa myös opiston monikulttuuripäivää ja työpajoja.

Yhteys ympäröivään yhteiskuntaan työharjoittelun, harrastustoiminnan ja kulttuuritarjonnan kautta on osa koulutusta. Yhteistyötä tehdään muun muassa Lahden kaupunginteatterin kanssa.

– Teatterikasvatus on kanava kulttuurien ymmärtämiseen ja oman identiteetin tutkimiseen, kertoo suomen kielen opettaja **Martta Terttu Lounavaara**.

Opiskelijat ovat myös päässeet asiantuntijoiksi monikulttuurisen näytelmän harjoitusprosessiin. □

Tekstin laati lahtelainen kotoutumistyöryhmä:

- Maahanmuuttajatyön koordinaattori Kari Kuusinen, Sosiaalitoimen erityispalvelut
- Projektipäällikkö Anne Saloranta, LATU maahanmuuttajille -projekti
- Johtava työvoimaneuvoja Maarit Ahomäki, Päijät-Hämeen työvoimatoimisto
- Maahanmuuttajakoulutuksen vastuunopettaja Maria Suoraniemi, Lahden kansanopisto

KANSALLISUUKSIEN KIRJO HAASTEENA PALVELUILLE

Suurimmat maahanmuuttajaryh-mät Lahdessa ovat venäläiset ja venäjänkieliset, joita on noin puolet kaupungissa pysyvästi asuvista ulkomaan kansalaisista. Seuraavaksi suurimmat ryhmät ovat virolaiset ja kiintiöpakolaisina vastaanotetut kurdin- ja arabiankieliset Irakin ja Iranin kansalaiset. Kansallisuuksien kirjo on Lahdessa suuri, yhteensä 86 eri kansallisuutta. Maahanmuuttajien määrä on pysynyt samalla tasolla viime vuosina ollen noin 2,7% kaupungin asukasluvusta. Lähes sadantuhannen asukkaan kaupungissa asuu noin 2 640 maahanmuuttajaa.

Kotouttamisen työnjakoa

Teksti Eeva Vattulainen

Hallitus antoi lokakuussa eduskunnalle esityksen laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta. Lakiehdotuksen yhtenä tavoitteena on se, että maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen ja tukeminen otettaisiin huomioon kaikkia yhteiskunnan palveluja järjestettäessä. Kotouttamisen ”meinstriimausta” vahvistaa myös lakiehdotuksen 7 pykälä palveluista ja toimenpiteistä, joita tulisi käsitellä kotouttamisohjelmassa.

Kotouttaminen pyritään aloittamaan mahdollisimman aikaisin. Lapsilla ja nuorilla olisi aina tarvittaessa oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Eräin perusteiden maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaa voitaisiin pidentää kol-

mesta vuodesta viiteen. Suunnitelma voisi sisältää työllistymisen edistämiseksi myös lukio-opintoja, ammattikorkeakoulu- ja yliopistotutkintoon johtavaa koulutusta sekä täydennys- ja jatkokoulutusta, joita voitaisiin rinnastaa työvoimapolitiittiseen koulutukseen.

Viranomaisten työnjakoa tarkennettaisiin ja yhteistyötä tehostettaisiin.

Kunnan tehtävissä korostetaan maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämistä, suunnittelua ja seuranta- ja yhteensovittamista. Työhallinto vastaisi luku- ja kirjoitustaidon opettamisesta aikuisille työttömiksi ilmoittautuville maahanmuuttajille. Lääninhallituksille tulisi kotouttamiseen liittyviä tehtäviä. TE-keskuksen tueksi ja samalla aluehallinnon tueksi

asetettaisiin maahanmuuttoasiain toimikunta. Työministeriön yhteyteen perustettaisiin neuvottelukunta ministeriöiden välisen yhteistyön ja kuntien sekä kansalaisjärjestöjen vaikutusmahdollisuuksien tehostamiseksi.

Eduskunta on painottanut maahanmuuttajien kotouttamisen suuren yhteiskuntapoliittisen merkityksen vuoksi kunnanvaltuuston poliittista vastuuta kotouttamisohjelman laadinnassa sekä ohjelman toteuttamisessa ja seurannassa.

Lakiehdotus on hallintovaliokunnassa. Linkki siihen löytyy osoitteesta www.mol.fi/maahanmuutto/ajankohtaista ja www.eduskunta.fi numerolla HE 166/2005.

Runeberg-palkinnon voittanut kirjailija Zinaida Lindén:

Haluan kertoa tarinoita omalla sielullani

Teksti Adrián Soto

Palkittu kirjailija kumoaa huhut, että hän kirjoittaisi vain ruotsiksi.

– Kirjoitan sekä venäjäksi että ruotsiksi. Minulle on tärkeää, että venäjänkieliset lukijat saavat lukea tekstini omalla äidinkielellään. Lindén tunnustaa myös, ettei ole helppoa olla venäläinen Suomessa.

Zinaida Lindénin nimi hyppäsi kerta heitolla Suomen kirjallisuuden historiaan, kun hänen teoksensa *I väntan på en jordbävning* sai arvoitetun Runeberg-palkinnon viime helmikuussa. Lindénistä tuli ensimmäinen maahanmuuttajakirjailija, jonka on saanut laajasti tunnustusta.

Maahanmuuttajakirjailija-nimikkeeseen hän suhtautuu myönteisesti. Hän on jo Pohjoismaiden maahanmuuttajakirjailijoiden verkoston jäsen.

– Valitettavasti näyttää siltä, että Suomessa on aivan liian vähän ulkomaalaisia kirjailijoita, niin että edes novellikokoelmaa ei ole vielä syntynyt, hän sanoo.

– Usein käy niin, että kun sanon olevani maahanmuuttaja, ruotsinkieliset kiirehtivät sanomaan: ei, sinä olet yksi meistä! Se on hyvin kohteliasta, mutta minä en koskaan ole pyytänyt päästä minkään yhteisön jäseneksi.

Lindén sanoo olevansa hieman

loukkaantunut, koska usein lehti-kirjoitukset antavat ymmärtää, että hän on jättänyt äidinkiensä venäjän ja kirjoittaa vain ruotsiksi.

– Kirjoitan hyvää ruotsia, mutta minulla on eri identiteetti. En voi jakaa ruotsinkielisten kanssa samaa taistelua.

Lindén mielestä kieli on suomenruotsalaisille vahva poliittinen ongelma. Tavallaan he ovat erittäin omistushaluisia, hän sanoo.

– Minä kirjoitan sekä ruotsiksi että venäjäksi. Näin kirjani kaksi versiota, ruotsinkielinen ja venäjänkielinen, ovat kokonaan minun omaa käsialaani.

Lindén pitää tärkeänä, että venäjänkieliset lukijat saavat lukea hänen tekstejään omalla kielellään.

– Onneksi kirjani venäjänkielinen painos julkaistiin jo toukokuussa. Sitä saa nyt kolmella eri kielellä, suomeksi, ruotsiksi ja venäjäksi.

Pian kirjakauppoihin tulee myös teoksen englanninkielinen laitos. Aikaisemmin Lindénin Mos-

kovan-kustantaja on julkaissut hänen novellikokoelmansa.

– Valitettavasti kokoelmasta ei ole suomennettu yhtään novellia, vaikka monet niistä kertovat Suomesta. Ei siis pidä paikkaansa, että kaikki mitä täällä julkaistaan ruotsiksi, käännetään aina suomeksi. Olen nyt hyvin tyytyväinen, että kirjani on myös suomennettu, kirjailija täsmentää.

Pietari iholla

Kun kirjailija puhuu kotikaupungistaan Pietarista, hänen silmänsä täyttyvät ilosta.

– Monille Pietarissa syntyneille ihmisille kehittyvä kaupunkiin tunneperäinen suhde. Kaupungissa elää niin monia myyttejä, että osasta niistä on tullut todellisuutta. Minä tunnen ne ihollani. Venäjän suuret kirjailijat kuten Pushkin, Gogol, Lermontov ja ennen kaikkea Dostojevski ovat kirjoittaneet Pietarin ilmastosta ja sen ilmapiiristä. He ovat meille hyvin läheisiä. Suomessa tilanne on toinen.

Tragikoominen painonnostaja

Zinaida Lindénin suomennetun *Ennen Maanjäristystä* -teoksen (Gummerus) päähenkilö Ivan Demidov on neuvostoliittolainen voimannostaja, joka on tullut Leningradiin asumaan suljettuun urheiluinstituuttiin. Demidovista tulee metafora rappiolle ajautuvasta yhteiskunnallisesta järjestelmästä.

– Ei ollut tarkoitus, että hänestä tulisi metafora. Alkuperäinen idea oli kuvata miestä, joka olisi minun ikäiseni ja eläisi kotikaupungissani. Idea syntyi Japanissa vuonna 1999. Tuol-

loin tiesin, että hänestä tulisi sumopainija, kirjailija kertoo.

Demidovista kehittyi menestyvä painonnostaja ja hieman pyromaani palomies. Hän joutuu hormonien ja muiden kiellettyjen aineiden koekaniiniksi. Neuvostojärjestelmän romahduksen jälkeen Demidov tarttuu outoon Japanin-korttiin.

– Minulle oli helppoa kirjoittaa huippu-urheilijoiden sisäoppilaitoksesta. Ystävättäreni kunnostautui neuvostoaikana jäätanssijana.

Häneltä opin, minkälaisissa olosuhteissa urheilijat elivät, Lindén muistelee.

– Japani puolestaan on tuttu perheellemme, sillä sekä aviomieheni että minä omissamme japanin kieltä. Olemme olleet siellä jo viitenä kesänä.

Kirjassa Demidov joutuu melkoiseen kulttuurien törmäykseen Japanin ja sumon todellisuuden kanssa. Maahanmuuttajana hän löytää lopulta oman paikkansa uudessa maassa.

Lehtikuva/Heikki Saukkomaa

Minulle on tärkeää, että voin työskennellä kirjailijana. Osaan kertoa tarinoita, Zinaida Lindén sanoo.

Runeberg tuntuu olevan ihmisille etäinen, Lindén pohtii.

Hänen seuraavan romaaninsa tapahtumat sijoittuvat Suomeen, Venäjälle ja Japaniin.

– Olen kirjoittamassa eri jaksoja eri kielillä. Kielet ilmentävät syvästi ympäröivää todellisuutta, kirjailija sanoo.

Myös englanti on hänelle tärkeä kieli.

– Olen englanninkielisen kirjallisuuden suurkuluttaja ja kuuntelen paljon englanninkielistä musiikkia. Ja katson elokuvia, jotka ovat toinen intohimoni, hän nauraa.

Lindén kirjoittaa viikoittain elokuva-arvosteluja ruotsinkieliselle Åbo Underrättelser –sanomalehdelle.

– Parasta, mitä identiteetille on tapahtunut Suomessa on, että voin elättää itseni kirjailijana. Kirjailija on Suomessa yhteiskunnallisesti arvostettu henkilö. Kotimaassani oli myös näin, mutta valitettavasti kaikki on siellä nyt niin kaupallista, että kirjailijoiden asema on heikentynyt.

Vaikea alku

Zinaida Lindén opiskeli 1980-luvulla Leningradin yliopistossa ruotsalaista filologiaa ja Ruotsin kirjallisuutta. Loppututkintonsa hän teki Selma Lagerlöfistä. Opiskeluaikanaan hän työskenteli matkaoppaana ja matkusti ympäri Neuvostoliittoa. Myöhemmin hän opiskeli ja työskenteli Leningradin teatterikorkeakoulun filmi-instituutissa. Hänen väitöskirjansa käsiteli Ingmar Bergmanin ja Andrei Tarkovskin työtä.

Lindén tutustui nuoreen suomalaiseseen fyysikkoon. Häitä vietettiin vuonna 1990.

– Avioliito merkitsi itsenäistymistä. Kotikaupungissani nuoren naisen oli lähes mahdotonta löytää omaa asuntoa.

Ensimmäiset vuodet Vantaalla olivat vaikeita. Aviomiehen tulot olivat niukat, ja Lindén yritti turhaan löytää työtä työvoimatoimiston kautta. Vuonna 1993 syntyi perheen esikoinen. Myöhemmin Lindénit muuttivat Turkuun.

– Tuolloin tunsin olevani val-

mis kirjoittamaan. Poikani oli neljäkuinen, kun ensimmäinen novellini syntyi. Minusta oli tullut vaimo ja äiti, ja edessä oli paljon vastuuta.

Lindén ensimmäinen novellikokoelma julkaistiin 1996. Nyt perheessä on kaksi lasta, 11-vuotias poika ja 8-vuotias tytär. Molemmat ovat ruotsinkielisessä koulussa. Perheessä puhutaan kotikielinä sekä ruotsia että venäjää.

– Olen kiitollinen Turun kaupungille, että se antaa lapsilleni mahdollisuuden saada myös venäjän kielen opetusta.

Voimakkaat muistot

Zinaida Lindén on huomannut, että sodan muistot elävät Suomessa voimakkaana.

– Sota näyttää olevan osa suomalaista identiteettiä. Se elää niin voimakkaasti kollektiivisissa muistissa, että venäläisen silmissä se tuntuu vanhanaikaiselta. Minä olen koulutettu yhteiskunnassa, joka ylisti menneisyyttään. Kun ihmisestä tuntuu, että sota oli vas-

ta eilen, alkaa hän olla psykologisesti valmis hyväksymään sen, että se voi tulla uudelleen huomenna, kirjailija sanoo.

– Minusta se on pelottavaa. Tarvitsemme lisää vuoropuhelua ja yhteisymmärrystä naapurien kesken.

Lindénin mielestä Suomessa ei ole helppoa olla venäläinen.

– Totta kai Suomessa on ryssävihaa. Monikaan täällä ei liene kysynyt itseltään, minkälainen olisi suomalainen identiteetti ilman tuota vihaa? Tästä aiheesta kirjoitan seuraavassa romaanissani, hän paljastaa.

– Toisaalta maittemme välillä on olemassa monitasoinen viharakkaus -suhde. Suomessa on paljon tietoa venäläisestä kulttuurista, musiikista ja kirjallisuudesta. Dostojevskia esimerkiksi on pidetty melkein suomalaisena kirjailijana. Ruotsissa taas tietous venäläisestä kulttuurista on todella ohutta, kirjailija Lindén sanoo. □

Nuori mestari Qiyu Zhou teki väliillä siirtoja, joiden vuoksi vastustaja veti kätet silmilleen.

Viisivuotias Qiyu Zhou peittoaa vanhemmatkin pelaajat

Oulussa miteltiin älystä laudalla

Teksti Anna Pesonen, kuvat Jaani Föhr

Kansainvälinen Oulu -viikolla pidetty älypelifestivaali keräsi mukaan osallistujia kymmenestä eri maasta.

– Peli on kuin kieli – saman laudan äärellä voivat istua ihmiset eri puolilta maapalloa, kisajärjestäjä Jouni Tolonen toteaa.

Oulun kansainvälisessä Toppelius-talossa valitsee keskittynyt hiljaisuus, kun vuosittaisen älypelifestivaalin pelaajat istuvat pöytäriveihinsä. Kisajärjestäjä ja kaupungin älypeliaktiivi Jouni Tolonen se-

lostaa pelaajille tarkasti ohjeitaan. Lokakuussa järjestetty festivaali on järjestyksessään jo viides. Perinteisen shakin lisäksi voitosta mitellään muun muassa kiinalaisessa shakissa, fischerandom shakissa ja japanilaisessa shakissa eli shogissa.

– Shogissa pelataan isoista tittleistä, vaikka kilpailua ei käydäkään MM-tasolla. Siinä peli voi kestää pari päivääkin, Tolonen kertoo.

Bashkim Muhametaj osallistuu festivaalikelppaan ensimmäistä kertaa. Viime shakkipelistä on pitkä rupeama, sillä peliseura on puuttunut.

– Kuulin tapahtumasta tuttavalta ja päätin tulla kokeilemaan, Oulussa yli vuoden asunut Muhametaj sanoo.

Älypelifestivaalilla usein voittaneen, ennakkosuosikki **Sergei Ivanovin**, mielestä shakin vetovoima perustuu siihen, että jokainen pe-

likerta on erilainen. Kenties tästä syystä Ivanov on jatkanut harrastustaan jo 23 vuotta.

– Ennen pelasin rahan takia. Nykyisin tärkeää on myös ystäväseura, hän sanoo hymyillen.

Festivaalin nuorin pelaaja, viisivuotias **Qiyu Zhou**, on tottunut isoille kisakentille. Viime kesänä hän voitti Suomen shakin nuorten sarjan mestaruuden ja osallistui myös Pariisiin jatkokilpailuun, nuorten MM-sarjaan. Siellä Zhou otteli itseään jopa kaksi kertaa iäkäämpiä pelaajia vastaan.

Zhou harjoittelee säännöllisesti Jouni Tolosen valmennuksessa.

Älypelejä kaikille

Tolosen mielestä älypelejä voi harastaa yhtä hyvin viisi- kuin sata-vuotiainkin. Tietoisuus siitä, että saman parin lajissa voi kehittyä vuosia eteenpäin, lämmittää pitkäaikaisen pelaajan mieltä.

Toppelius-talossa pidetään viikoittaista itämaisten pelien iltaa perjantaisin viidettä vuotta.

Pelaaminen painottuu nimensä mukaisesti aasialaisiin lautapeleihin: kiinalaiseen, japanilaiseen ja korealaiseen shakkiin ja go:hon.

– Osallistujien määrä vaihtelee yhdestä kymmeneen. Jotkut saavat pelien kautta innostuksen tutustua myös uuteen kulttuuriin, Tolonen sanoo.

Shakki on arkeologisten löytöjen perusteella kaksituhatta vuotta vanha peli.

– Ei voida olla varmoja, että kaivausten löydökset olisivat juuri shakkinappuloita. On mahdollista, että kyseessä olisi jokin toinenkin peli.

Länsimaissa tunnettu shakki-muoto on alkuaan Aasian maa-perältä. Se on levinnyt Suomeen arabien välityksellä, Afrikan ja Espanjan kautta. Shakki on ollut ensin kuninkaiden ja hovien peli. Yläluokasta se on levinnyt kansan keskuuteen.

Kiinalainen shakki, xiangqi, on levinnyt Suomeen turismien välityksellä.

– Olen lukenut, että Suomessa on pidetty kiinalaisia sotavankien ensimmäisen maailmansodan aikana. Ei ole todisteita siitä, että he olisivat tällöin pelanneet shakkiä ja levittäneet pelin Suomeen,

mutta tämäkin voi olla mahdollista, Tolonen arvelee.

Tulevaisuudessa Tolonen haluaisi tutustua muun muassa afrikkalaisiin älypeleihin, joita on useita. Ne eivät ole vielä tunnettuja Suomessa.

Seuraa vastustajaa

Shakki on loogisen älyn laji. Parhaiten pärjää se, joka pystyy seuraamaan vastustajaansa samalla kun miettii omia siirtojaan.

– Älypelit ovat hyvä harrastus peleistä kiinnostuneille. Itse asiassa myös niiden, joita nämä pelit eivät kiinnosta, kannattaisi pelata.

Tolosen mukaan aivojen käytön on tutkittu ehkäisevän vanhuusiän dementiaa.

– Älyllisellä pinnisteleminen voi olla todella suotuisia vaikutuksia, hän nauraa.

Joitakin vieroksuttavat japanilaisia tai kiinalaisia kirjoitusmerkkejä sisältävät pelinappulat. Myös sana älypeli karkottaa arimmat osallistujat. Englannin kielen nimitys mind sports on kuvaavampi. Kriteerinä älypelille on, että ajattelulla on tärkeä osansa ottelussa menestymiselle.

– On useita suosittuja pelejä, jotka ovat älypeliehdon rajoilla. Esimerkiksi Backgammonissa älyn lisäksi kuitenkin myös nopan heitolla on merkitystä.

Shakkilautojen ohella Jouni Tolosta kiinnostavat kielet.

– Pelikin on kieli. Saman laudan äärellä voi istua kaksi henki-

Bashkim Muhametaj osallistui shakkisarjaan ensimmäistä kertaa. Viime ottelusta on aikaa, sillä peliseura on puuttunut.

lää, jotka ovat eri puolilta maapalloa. Ymmärrys toimii yhteisen tekemisen kautta.

Kun Toppelius-talossa ensimmäiset pelaajat ovat istuneet pöydissään puoli tuntia, neljä paria on lopettanut alkueränsä. Bashkim Muhametaj nousee tuolistaan ensimmäisten joukossa ja kommentoi pelaamisensa jääneen ilman kunnollista hahmotuskykyä. Nuori mesta-

ri Qiyu Zhou siirsi välillä nappuloitaan niin, että vastustaja veti kädet silmilleen. Zhou hävisi silti pitkien miettimisten vuoksi. Ennakkosuosikki Sergei Ivanov täytti odotukset ja kuittasi itselleen loogisen älykön jatkotittelin, voitti lopulta koko kilpailun ja poistui paikalta hymyssä suin. □

Sergei Ivanov kuittasi itselleen loogisen älykön tittelin.

Jouni Tolonen haluaa seuraavaksi tutustua afrikkalaisiin älypeleihin.

KIPINÄÄ AMMATILLISIIN OPINTOIHIN

Teksti Maippi Tapanainen, kuva Ari Koivu

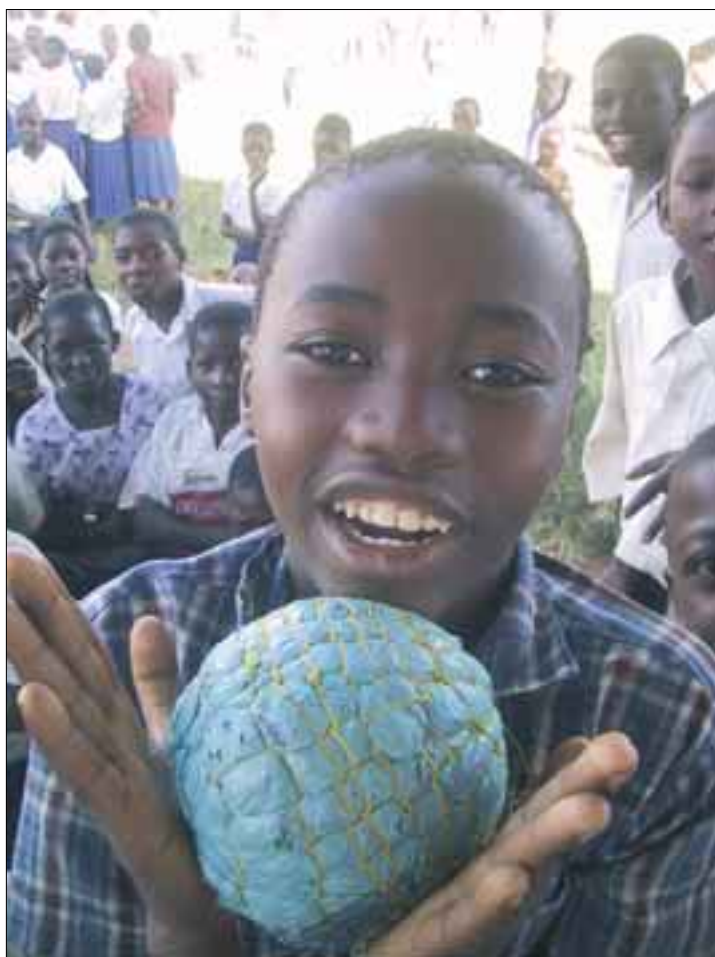
Moni oppilas keskeyttää ammatilliset opintonsa ja lyö hankat tiskiін turhautuneisuuttaan. Note-koulutoiminta on yksi keino yhdistää koulunkäynti ja vapaa-aika. Näin voidaan ehkäistä opintojen keskeyttämistä.

Moni oppilas keskeyttää opintonsa toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa jo ensimmäisen lukukauden aikana. Toisinaan syy on yksinkertaisesti väärin valittu ala, mutta liian usein silkka viihtymättömyys tai turhautuminen saa nuoren lyömään hankat tiskiін.

Nuorten Akatemian Note-koulutoiminta käynnistyi jo vuonna 1998, mutta tuntuu edelleen liikukuvan ajan hermolla. Note on tarjonnut palveluitaan - materiaaleja, vierailijoita, ideoita, rahoitusta ja kilpailuja - yläkouluille ja lukiolle, ja nyt hanke on laajentunut toisen asteen ammatillisiin oppilaitoksiin.

Note tähtää koulua ja oppilaiden muuta elämää erottavan koulun ylittämiseen ja nuorten kanssa työtään tekevien yhteistyön lisäämiseen, eikä se ole tavoitteidensa kanssa yksin. Kansainvälinen Pisa-koulututkimus kertoi, että suomalaisten koululaisten oppimistulokset ovat maailman kärkiluokkaa, mutta huipputasoa he ovat myös passiivisuudessa. Vain harva oppilas tuntee yhteenkuuluvuutta kouluyhteisönsä kanssa.

Sitra puolestaan on julkaissut **Lea Pulkisen** ja **Leevi Launosen** kirjan *Ehetytty koulupäivä*. Kirjoittajat vaativat pilottiprojektin kokemuksiin vedoten koulupäivän rakentamista kokonaan uudel-

Tämän vuoden teemat Note-koulutoiminnassa ovat kansainvälisyyskasvatus ja liikunta. Yhteistyötä voi tehdä vaikkapa tansanialaisen koulun kanssa.

leen. Tutkijoiden mukaan tavoitteena tulisi olla uudenlainen koulukulttuuri, jossa koululaisten oppimisesta, huolenpidosta ja harrastamisesta vastaisivat päivän aikana välillä opettajat, välillä vapaa-ajan ohjaajat – ja kaikki tietenkin koulun tiloissa.

Kansainvälisyyttä ja liikuntaa

Tutkijoiden ehdotukset muistuttavat Noten tavoitteita, joiden yhtenä painopisteenä on luoda edellytyksiä koulujen, järjestöjen ja yritysten verkostoitumiseen ja yhteistyöhön. Yhteistyön keskiössä ovat luonnollisesti nuoret.

Tänä lukuvuonna Notessa painostetaan kansainvälisyyteen ja liikuntaan. Koulun oman kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden tuomia voimavaroja ovat jo hyödyn-

täneet ainakin Savonlinnan Mertalan koulun oppilaskunnat ja tukioppilaat, jotka järjestivät koululaan Yhdessä on kiva olla -ystävänäpäiväviikon. Viikon tavoite oli, että eri-ikäiset ja erilaisista kulttuureista tulevat oppilaat tutustuisivat toisiinsa paremmin. Projektiraportti kertoo oppilaiden tyytyväisyydestä: ”Mielestämme olimme viikon kantava voima. Ajatuksiamme kuultiin ja saimme vaikuttaa tapahtumien kulkuun. Ilman meitä viikko ei olisi onnistunut yhtä hyvin.”

Toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat nuoret kipuilevat usein vielä murrosikänsä kanssa. Päätös koulun keskeyttämisestä saattaa syntyä hetken mielijohteesta. Koulun jättäminen on vaikeampaa, jos sen myötä joutuu luopumaan myös joukosta

mukavia ihmisiä ja kiinnostavasta toiminnasta.

– Yhteinen tekeminen, kuten tapahtuman suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä muiden kanssa, kiinnittää oppilaat toisiinsa ja kouluun. Silloin houkutus käyttää keskeyttämistä ensimmäisenä ongelmanratkaisukeinona vähenee varmasti, sanoo projektipäällikkö **Anu Iivanainen** Nuorten Akatemiasta.

Omat vahvuudet esiin

Yhteisissä hankkeissa kyntensä pääsevät näyttämään nekin nuoret, joiden vahvin puoli ei ole raporttien laatiminen. Joidenkin maahanmuuttajanuorten viihtymistä haittaa puutteellinen kielitaito, ja heille konkreettinen tekeminen voi olla ainoa keino päästä käyttämään omia vahvuuksiaan.

Anu Iivanainen kannustaa nuoria ja heidän opettajiaan ja ohjaajiaan tarttumaan Noten mahdollisuuksiin. Toimintoja suunnitellessa ideoiden kannattaa antaa kukkia vapaasti.

Helsingin Keskuspuiston ammattiopisto on esittänyt hankeideansa Notelle: oppilaat haluaisivat tuottaa päihdevalistusteemallisen tanssiesityksen ”Uskallatko tuntea?”.

Noten valmiista ideoista löytyvä, hyväksi havaittu toimintamuoto puolestaan kiertyy tansanialaisen jalkapallon ympärille. Liikunnan kehitysyhteistyö Liikery:n kanssa yhteistyössä tehtävässä projektissa voi jopa hankkia tansanialaisen liikuntaystävyyskoulun ja suunnitella tansanialaiselle koululle liikuntatilaa. Tai sitten tehdä tansanialaisen jalkapallon. Pallon rakentamiseen kierrätysmateriaalista tarvitaan yhteistyötä, ja epäkeskoa palloa potkiessaan voi oppia myös siitä, miten nuoret muualla maailmassa vapaa-aikaansa viettävät.

Lisätietoja:
www.nuortenakatemia.fi/note

Maahanmuuttajat ovat haaste perinteiselle partiotoiminnalle

Maailma mahtuu partiokoloon

Teksti Tiina Pelkonen

Partioliike on perustamisvuodestaan 1907 ollut saakka kansainvälinen liike. Sen arvoihin kuuluvat uskonto ja isänmaallisuus, jotka toiminnan alkuvuosikymmeninä painottuivat vahvasti. Nyt vanhoista partioaatteista korostetaan niitä enemmän suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta.

Suomen Partiolaiset on maailman suurimpia nuorisjärjestöjä. Se kuuluu kansainväliseen partioliikkeeseen, joka toimii 170 maassa. Suomen partiolaisten noin 75 000 jäsenestä vuosittain noin tuhat käy ulkomaanmatkalla partioporukassa.

– Kaikilla partiolaisilla ei ole mahdollisuutta osallistua kansainvälisiin partiotapahtumiin ulkomailla. Partion tulisi silti olla kansainvälinen ja monikulttuurinen liike myös heille, kertoo Suomen Partiolaisten kv-sihtööri **Anna Österberg**.

Kansainvälisyyskasvatusta toteutetaan partion eri ikäkausiryhmissä. Sudenpentuja eli 7–10 -vuotiaita autetaan oivaltamaan, että erilaisuus tuo rikkautta ja mahdollisuuksia. Heidän suvaitsevaisuuskasvatuksensa alkaa omasta pentulaumasta, jossa opetetaan arvostamaan itseä ja muita. He tekevät ruokia eri maista sekä opettelevat kansainvälisyyttä askarte-

lemalla ja leikkimällä.

Vartiolaisia eli 10–14 -vuotiaita kannustetaan ilmaisemaan oma mielipiteensä ja päättämään asioista yhdessä. He voivat esimerkiksi hankkia ulkomaisia kirjeenvaihtovereita tai pyytää koulus-

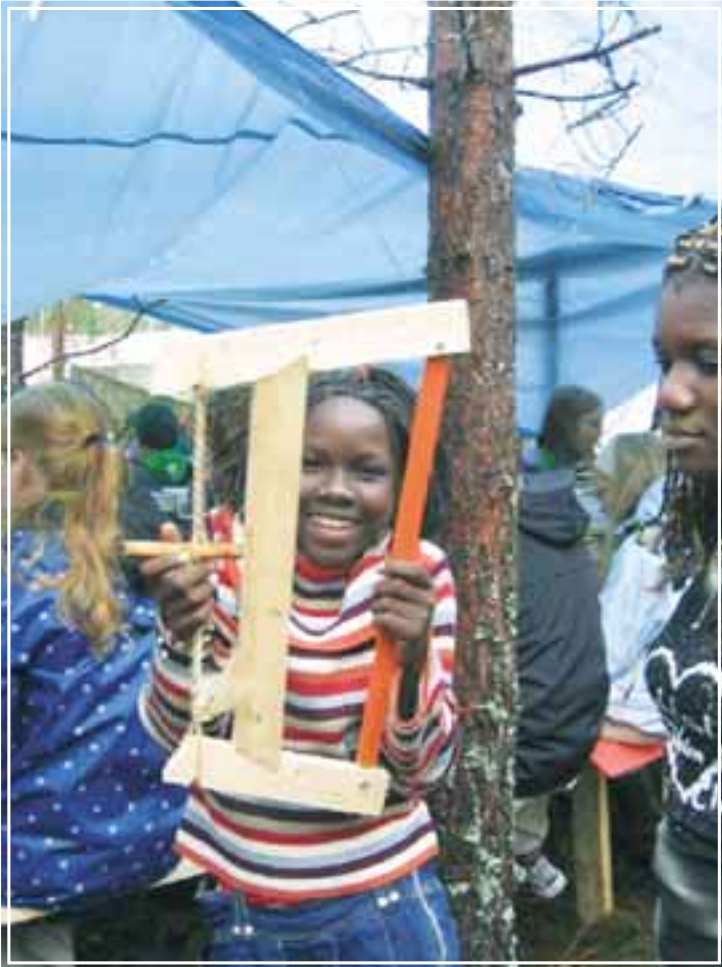
saan olevaa maahanmuuttajaa tai vaihto-oppilasta mukaan vartion- sa toimintaan. Vartion monikulttuurisuusillassa voidaan esimerkiksi miettiä yhdessä, miltä tuntuisi olla pakolainen. Sekä sudenpentujen että vartiolaisten suorit-

tamista taitomerkeistä osa liittyy kansainvälisyyteen.

Yli 14-vuotiaat vaeltajat toimivat nuorempiaan itsenäisemmin. He voivat lähteä esimerkiksi työskentelemään johonkin partiokodeista, joita on Sveitsissä,

Tomi Westrenholm

Suomen partiolaisissa maahanmuuttajatoimintaa organisoiva Tiia Thurén on ammatiltaan ala-asteen opettaja. Hän suoritti jatko-opintojaan Yhdysvalloissa monikulttuurisesta kasvatuksesta ja on ollut aina kiinnostunut kansainvälisyydestä. – Kun muutin takaisin Suomeen, hakeuduin mukaan partion maahanmuuttajatoimintaan.

Tiia Thuren

Eeva Kivilä

Suomen Partiolaisten Tarus-suurleirille Padasjoelle heinä-elokuussa 2004 osallistui yhteensä noin 12 000 lasta ja nuorta. Mukana oli suomalaisten maahanmuuttajanuorten ryhmä sekä paljon ulkomaisia osallistujia muiden maiden partiojärjestöistä.

Padasjoen suurleirille osallistui myös joukko suomalaisia maahanmuuttajalapsia ja nuoria.

Englannissa, Egyptissä, Meksikossa ja Intiassa. He voivat hankkia kummilapsen, osallistua partion omiin kehitysyhteistyöhankkeisiin ja vaikkapa koulutautua matkanjohtajiksi kansainvälisille leirimatkoille.

– Partio toiminnalle on tyyppilistä, että johtajamme ovat nuoria. Meillä nuorille annetaan vastuuta aikaisessa vaiheessa, kertoo Österberg, joka itse aloitti partiossa 10-vuotiaana.

Ennakkoluuloja molemmin puolin

Suomessa Partion jäsenmäärä alkoi 1990-luvulla laskea. Liike näkee nyt myös maahanmuuttajat yhtenä kohderyhmänä, ja he ovatkin uskontoa ja isänmaata ihanteissaan edelleenkin korostavalle liikkeelle uusi haaste.

Joissakin Euroopan maissa on partiolippukuntien rinnalle perustettu muslimilippukuntia, mutta kristillisuus näkyy partiossa edelleen vahvasti. Suomen Partiolais-

ten merkki on ristin muotoinen ja suomalaisista partiolippukunnista noin 70 prosentilla on taustayhteisönään seurakunta. Tanskan KFUM-Scouts -järjestöön pääsee jäseneksi vain, jos kuuluu Tanskan protestanttiseen kirkkoon. Italiaisten partiotyttöjen tapaamisillat päättyvät hartaushetkeen.

Suomen Partiolaiset tekivät vuonna 2001 selvityksen maahanmuuttajatoiminnasta. Uskonnon keskeinen merkitys todettiin yhdeksi rajoitteista, kun lii-

ke pyrkii lähestymään maahanmuuttajia ja sitouttamaan heitä toimintaansa.

– Uskonnon osuus on useimmissa partiolippukunnissa kuitenkin vain hyvin pieni osa toimintaa, ja kun ennakkoluuloista on päästy molemmin puolin, on usein huomattu, miten helppoa toiminta yhdessä on, muistuttaa Suomen Partiolaisten kansainvälisyyskasvatuksen ryhmän jäsen **Tiia Thuren**.

Muita varhaisnuorisjärjestöjä

Suomen partiolaiset on Suomen toiseksi suurin varhaisnuorisjärjestö. Suurin on Suomen poikien ja tyttöjen keskus. Monella varhaisnuorisjärjestöllä on kansainvälistä toimintaa.

- Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus PTK tarjoaa nuorille kansainvälistä ohjaajakoulutusta sekä leiri- ja nuorisovaihtoa esimerkiksi European Fellowship'in ja Global Fellowship'in kautta. PTK järjestää myös yhden maahanmuuttajanuorten leirin vuosittain Partaharjulla. www.ptk.fi

- Kalevan Nuorten Liitolla on säännöllistä lasten leiri- ja kulttuuriryhmien vaihtoa eri mai-

den nuoriso- ja kansanperinnealan järjestöjen kanssa. Liitto tukee nuoria ja ohjaajia kansainvälisten projektien suunnittelussa ja toteutuksessa EU:n nuoriso-ohjelmien avulla. www.nuorisoseurat.fi

- Vesaisten keskusliitto toteuttaa EU:n nuoriso-ohjelman alaisia projekteja järjestöissään. Vesaispiirit toimivat isäntäjärjestöinä nuorille eurooppalaisille. Vesaiset osallistuivat tänä vuonna Maailma Kylässä-tapahtumaan Helsingissä ja seminaariin Virossa. Vuonna 2006 toteutetaan kansainvälinen Workshop sekä lasten kansainvälisyyskasvatus-hanke. www.vesaiset.fi

- Suomen Demokratian Pioneereilla on yhteistyötä useiden lapsijärjestöjen kanssa eri puolilla maailmaa, esimerkiksi lapsivaltuuskuntien ja ohjaajien vaihtoa sekä ystävyysleirejä. Liitto toimittaa koulutarvikereppuja Nicaraguan koululaisille. Perusjärjestöt ovat yhteistyössä ystävyyskaupunkien järjestöjen kanssa. www.sdpl.fi

- Nuoret Kotkat järjestää vuosittain useita leirimatkoja ulkomaille sekä nuorille suunnattuja maailmanlaajuisia seminaareja. Nuorilla Kotkilla on sisarjärjestöjä yli 40 maassa. www.nkk.fi

Marko Yrjänä

Auringonpaiste sai Karjalan Kostamuksesta tulevien tyttöjen suut hymyyn. Kuvassa Valentina Patsukeviteh, Marija Stebnovska, Viktoria Artemjeva, Arina Kulliznikova.

Kalle Rapi

Taruksen leirimessu, liturgina Pekka Urponen. Partiolaisten tunnus on Ole valmis! ja partiolupaus kuuluu: Tahdon rakastaa Jumalaani ja lähimmäistäni, isänmaatani ja ihmiskuntaa toteuttaen elämässäni partioihanteita.

Suomen Partiolaisten kuva-arkisto/Mikko Lamminpää

Partioleirillä moni kaupunkilaislapsikin oppii koko elämän kestävän rakkauden luontoon.

Liike avoinna kaikille

Suomen Partiolaisten peruskirjan mukaan partioliikkeen tulee olla avointa kaikille uskontoon tai poliittiseen näkemykseen katsomatta.

– Partio on hieno harrastusmahdollisuus erilaisille nuorille. Siellä nuoren sosiaaliset taidot vahvistuvat.

Ennakkoluuloja on kuitenkin jouduttu purkamaan sekä maahanmuuttajien että partiijohtajien keskuudessa. Piirien ja lippukuntien aktiiveilla ei tunnu aina riittävän

voimavaroja toteuttaa keskusjärjestötason tavoitteita lähestyä maahanmuuttajajärjestöjä ja -yhteisöjä uusien jäsenien toivossa.

Tiia Thurén organisoii maahanmuuttajaryhmän vierailemaan Suomen Partiolaisten 5. kansainvälisellä suurleirillä Padasjoella heinä–elokuussa 2004.

– Jo vuosi ennen leiriä koulutimme piirien ja lippukuntien jäseniä. Mietimme yhdessä, mihin omalla paikkakunnalla voi mennä saadakseen yhteyden maahanmuuttajiin, miten kertoa heille partios- ta, ja mitä partiotoiminnassa pitää

ottaa huomioon, jos mukaan tulee maahanmuuttajia.

Bussilastillinen maahanmuuttajia tuli leirille yhdeksi päiväksi tutustumaan ja osallistumaan. Lippukunnat ottivat syksyllä uudelleen yhteyttä leirillä kävijöihin, ja yksittäisiä maahanmuuttajanuoria onkin siitä joukosta jo tullut mukaan partiotoimintaan.

– Maahanmuuttajatoimintaa on tarkoitus laajentaa. Mutta vielä on matkaa siihen, että se koettaisiin kentällä osana meidän perustyötämme, Thurén pahoittelee.

Hänen mukaansa Helsingin

alueella toimii partion maahanmuuttajaverkosto, joka on jo vuosia ollut yhteydessä maahanmuuttajajärjestöihin.

Partiolippukunnissa toimii Thurénin mukaan toki paljon maahanmuuttajataustaisia nuoria, joita tuskin enää maahanmuuttajiksi lasketaan. Moni heistä on syntynyt Suomessa ja integroitunut suomalaiseen yhteiskuntaan. Partioimintaan he ovat tulleet mukaan kuten kuka tahansa suomalainen. □

Lisätietoja: www.partio.fi

Rasismin vastaista vapaa-ajan toimintaa

Hengailupaikkojen, kuten baarit, kahvilat, osarit, pikaruokaravintolat, merkitys monikulttuuristen nuorten vapaa-ajan ympäristöinä on tärkeä. Nuoria kiinnostaa lisäksi luonnonsuojeluun ja ihmisoikeuksiin liittyvään toimintaan. He toivovat erityisesti monikulttuurisuutta edistäviä ja rasismia vastustavia toimintamuotoja, käy ilmi Nuorisotutkimusseuran tuoreesta tutkimuksesta.

Valtaosa harrastavista monikulttuurisista nuorista viettää vapaa-aikaansa urheiluseuroissa. Keskeiseksi osallistumisen esteeksi nuoret mainitsivat ohjaajien ja toisten nuorten ennakkoluulot.

– Monet nuoret toivovat moniäänistä toimintaa, vastavuoroisuutta ja turvallisia puitteita yhteiselle tekemiselle, jonka sisältö lähtisi heistä itsestään, kertoi tutkimukseen osallistunut sosiologian lehtori, Päivi Harinen.

UNHCR:n Euroopan johtaja:

Turvattomuus- ja turvapaikkakeskustelut erotettava toisistaan

Teksti ja kuva Marja-Leena Suvanto

Pirkko Kourula aloitti kesäkuun alussa on YK:n pakolaisjärjestön Euroopan osaston johtajana. Hän on pitkän linjan UNHCR virkamies, joka on uransa aikana puhunut pakolaisten puolesta eri puolella maailmaa.

Nyt Kourula on huolissaan eurooppalaisesta asenneilmastosta. Hän hakee uusia keinoja nykyajan pakolais- ja turvapaikkatyön selkiyttämiseksi.

Johtaja Pirkko Kourula on palannut Venäjältä. Puhuessaan Genevessä lokakuun alussa pidetyssä kansalaisjärjestöjen ja UNHCR:n kokouksessa hän sanoi, että entisen Neuvostoliiton alueella ja Länsi-Euroopalla on turvapaikka-asioissa hyvin pitkälle samoja ongelmia.

– Keskeisimpiä ovat ihmisten mahdollisuudet päästä maahan ja turvapaikkaprosessiin. Venäjällä kyse on myös oikeudesta saada henkilöpaperit. Kuka antaa sinulle henkilöllisyysdokumentit tai saatko niitä ollenkaan? Voitko poistua maasta, jos pelkää, että et paluun yhteydessä enää pysty todistamaan henkilöllisyyttäsi?

Tarkkoja tietoja Venäjällä olevista pakolaisista ja turvapaikanhakijoista on vaikea saada. Maa on allekirjoittanut YK:n pakolaissovimuksen vuonna 1993 mutta sen turvapaikkakäytäntöjä on mahdollista seurata. Koko entisen Neuvostoliiton alueella on ehkä mil-

joonia maansisäisiä pakolaisia ja henkilöitä, jotka eivät ole missään kirjoilla.

Venäläisen Ryazan Human Rights Coalitionin Maria Sereidan kertoo, että pelkäävät Moskovassa saattaa olla miljoona maan alla elävää siirtolaista. Heistä moni täyttää kansainvälisen pakolaissovimuksen ehdot, mutta ei halua hakea turvapaikkaa, koska pelkää palautusta lähtömaahan. Monet heistä ovat tšetšenejä.

– Pakolaiset ovat yksi maailman kasvan siirtolaisuuden ryhmä, Kourula toteaa ja jatkaa, että UNHCR:llä on keskeinen osa nykyisten muuttovirtojen hallinnassa.

Siirtolaisista suuri osa on heitä, jotka ovat muuttoliikkeessä taloudellisten seikkojen vuoksi, mutta joukossa on myös turvapaikanhakijoita. UNHCR:n tehtävä on varmistaa, että vainoa pakenevat pääsevät maahan, dokumentoitavaksi ja mukaan turvapaikkaprosessiin.

Asenteet ovat koventuneet

– Eurooppalaiset pelkäävät turvattomuutta, terrorismia ja väkivaltaa. Yhdysvaltojen 9.11 tapahtumien muistot vaikuttavat edelleen ihmisten tajuntaan. Myös kasvava ihmisten salakuljetus ja ihmiskauppa ovat herättäneet negatiivisia tunteita.

Turvattomuus- ja turvapaikkakeskustelujen erottaminen toisistaan vaatii Kourulan mukaan nopeita ja kattavia vastauksia ihmisten mieltä vaivaaviin kysymyksiin, mutta myös tietoisia ja ennakoivia suvaitsevaisuutta lisääviä tekoja.

Kourulan mielestä hyvä esimerkki UNHCR:n ehkäisevästä toiminnasta on järjestön työ Englannin parlamenttivaalien alla.

– Lähetimme parlamenttivaaliehtokkaille postia, jolla yritimme estää turvapaikka- ja pakolaisasioiden leimaamisen vaalikampanjan aikana. Mielestämme siellä olikin vaalikampanjan aikana vähemmän negatiivista turvapaikkakeskustelua, kun odotimme. Uskon, että työllämme oli vaikutusta.

Kourula jatkaa, että UNHCR ja kansalaisjärjestöt tarvitsevat toisiaan asenneilmastomuutokseen.

– Ei ole olemassa yhtä yhteisöä tai tahoja, joka voisi tehdä työn yksin. Asenteet ovat koventuneet varsinkin Länsi-Euroopassa. Meidän tulee tarttua ajan virtaan ja pohdita, kuinka voimme kääntää virran suuntaa paitsi tavallisen kan-

san keskuudessa myös poliitikkojen ja päättäjiä keskuudessa.

Euroopan turvapaikkajärjestelmä on hyvä mutta sen sijaan, että toimivaa työvälinettä käytettäisiin vainoa pakenevien ihmisten suojeluun, keskitytään siihen, miten pitää ihmiset järjestelmän ulkopuolella.

Eurooppaan tulevien turvapaikanhakijoiden määrä on laskenut rajusti.

– Jos aina mennään siitä mistä aita on matalin, on selvää, että vähitellen myös pakolaisten suojelun taso laskee, Pirkko Kourula sanoo.

Pakolaistyötä ajan hengessä

– Länsi-Euroopassa turvapaikkahakijoiden määrät ovat pudonneet 20 prosenttia, uusissa EU-maissa jopa 34 prosenttia. En pysty sanomaan varmasti, mitä lasku merkitsee. Johtuuko alhainen määrä siitä, että maahan pääsy on evätty vai siitä, että liikkeellä olevista yhä harvempi uskaltaa hakea turvapaikkaa, Kourula pohtii.

Eurooppaan tulevien turvapaikanhakijoiden määrä on kuitenkin laskenut rajusti. Venäjän Tšetšeniasta tulevien hakijoiden

KANSAINVÄLINEN VAIKUTTAJA

Pirkko Kourula on YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n menestynein suomalainen. Uransa hän aloitti 1980-luvun alussa Thaimaassa UNHCR:n apulaisasiantuntijana. Sen jälkeen hän siirtyi järjestön Euroopan päämajaan Geneveen lakinaiseksi. Kourula palasi Suomeen työhön 1980-luvun puolivälissä ulkoministeriön kehitysyhteistyö osastolle. 1990-luvun alussa hän siirtyi UNHCR:n New Yorkin toimiston kakkosjohtajaksi.

Vuonna 1997 Kourula palasi Eurooppaan UNHCR:n silloisen pääkomissaarin Sadago Ogatan kutsusta ja siirtyi edelleen Japanin aluetoimistoon johtajaksi vuonna 2003. Kesäkuun alussa hän aloitti työnsä UNHCR:n Euroopan yksikön johtajana Genevessä.

Pirkko Kourula matkustaa työssään paljon. Kala on muisto käynnistä Ruandan pakolaisleirillä. Sen ovat antaneet ja tehneet leirin pakolaiset, joista monet ovat lähteneet pakolaisiksi veden ääreltä.

määrä on laskenut 36 prosenttia, pakistanilaisten 33 prosenttia, nigerialaisten 32 prosenttia ja algerialaisten sekä intialaisten lähes 50 prosenttia.

– On tärkeää huomata myös hallitusten rahallisen tuen merkittävä lasku. En puhu niistä rahoista, jotka UNHCR saa eri puolilla maailmaa oleville operaatioilleen vaan siitä rahasta, jota tulee turvapaikkajärjestelmän ylläpitoon. Kansalaisjärjestöillä on myös ongelma saada rahaa turva-

paikanhakijoiden oikeuksien puolustustyöhön.

– Nyt on löydettävä oikea suhtautuminen siihen, miten turvapaikka ja pakolaisasioita tulee käsitellä tämän ajan luomissa kehyksissä. Meidän täytyy koordinoida, kertoa, varoittaa, tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa aiempaa huolellisemmin.

Pirkko Kourula aloitti uransa UNHCR:ssä vietnamilaisten venepakolaisten kanssa.

– Nyt olen palannut Euroop-

paan ja edessäni ovat Välimeren venepakolaiset, Kourula sanoo ja viittaa Pohjois-Afrikan ja Euroopan viimeaikaisiin tapahtumiin.

YK:n pakolaisjärjestössä tiedetään, että Euroopan hallitukset haluavat palauttaa yhä enemmän pakolaisia ja turvapaikanhakijoita Afrikkaan. Afrikassa on jo maita, joissa on toimiva ja hyvä turvapaikkajärjestelmä.

Kourulan mukaan hänen järjestönsä tehtävä on varmistaa, että palautetut eivät joudu tilanteeseen,

josta he nopeasti ajautuvat uudestaan turvapaikanhakijoiksi.

– Ihmisiä palautetaan eri syistä. Kun palautus tapahtuu, sen täytyy tapahtua inhimillisesti ja turvallisesti. Palautettavan maan tulee varmistaa, että vastaanottava maa pystyy turvaamaan palautettavan ihmisoikeudet.

Pieniä askelia rauhan hyväksi

Teksti Terhi Hakala, kuva Anne Pönni

Sota on ohi, mutta Kosovossa ei ole tyyntä. Esteenä etnisten ryhmien rinnakkaiselolle on ihmisten epäluuloisuus ja valtava suru. Fatmire Feka on silti ryhtynyt päättäväisesti rauhantyöhön.

Nuori albanialainen tyttö seisoo Finlandia-talon edessä Helsingissä. Vahvistetarit levittävät punaista mattoa oven eteen. Muuan tärkeä henkilö on lähdössä, he sanovat.

Finlandia-talossa on meneillään globalisaatiota käsittelevä Helsinki-konferenssi, johon myös 17-vuotias **Fatmire Feka** osallistuu. Hän on tullut tapaamaan kansalaisjärjestöjen edustajia.

– En olisi ikinä uskonut, että olen jonain päivänä täällä, hän puuskahtaa.

Vielä kuusi vuotta sitten ajatus olisikin ollut utopistinen, sillä silloin Fekan elämä oli umpikujassa. Kotiseudulla Kosovossa käytiin sotaa. Fekan sisko ja veli olivat kadonneet pakomatalla taistelujen jaloista, ja perheen koti oli poltettu maan tasalle.

– Me kaikki luulimme kuolevamme.

Sota loppui kesällä 1999, kun Slobodan Milosevic veti Naton painostuksesta serbijoukot Kosovosta. Silti rauha on edelleen kaukana. Väkivaltaisuuksia puhkeaa etnisten ryhmien, albaanien ja serbien välillä. YK:n väliaikainen hallinto ja rauhanturvajoukot valvovat räjähdysherkkää maakuntaa, joka kuuluu Serbiaan mutta jonka asukkaista enemmistö on albaaneja.

Sodan aikana noin 900 000 al-

baania pakeni serbien pelossa rajan yli naapurimaihin tai muualle. Tarkkaan ei tiedetä, kuinka moni on palannut takaisin.

– Tilanne ei ole turvallinen. Siksi kaikki eivät uskalla tulla.

Aloite lähtee koululaisista

Fatmire Fekassa on selvästi tahdonvoimaa, sillä hän ei ole jäänyt sivustakatsojaksi. Vuonna 2002 hän perusti Lapset rauhan puolesta -liikkeen, joka pyrkii edistämään suvaitsevaisuutta kansanryhmien välillä.

Hän oli työstään ehdolla vuoden 2005 Nobelin rauhanpalkinnon saajaksi tuhannen muun naisen kanssa, jotka ovat edistäneet rauhaa ja ihmisoikeuksia eri puolilla maailmaa. Heidät oli asetettu ehdolle yhtenä ryhmänä, jotta tavallisten naisten rauhannonnitelut saisivat tunnustusta.

Fekaa innoitti se, että hän halusi viimein elää ilman väkivaltaa. Albaanien ja serbien väliset taistelut olivat varjostaneet koko lapsuutta.

– Me emme edes tiedä, mitä rauha on, hän sanoo.

Idean rauhantyöstä Feka sai kehitysyhteistyöjärjestö World Visionin kanadalaiselta työntekijältä. Feka tutustui tähän pakolaiskeskuksessa, josta kotinsa menettänyt perhe haki suojaa. Keskustelut avustustyöntekijän kanssa avasivat oven uuteen maailmaan.

– Hän opetti minulle, mitä suvaitsevaisuus ja yhdessä eläminen tarkoittavat.

Fatmire keksi, että lapsille voitaisiin perustaa kerhoja, joissa he saisivat rauhankasvatusta. Hän esitti idean World Visionille, joka ryhtyi tukemaan työtä. Aluksi perustettiin kahdeksan kerhoa koulujen yhteyteen. Nyt kerhoja on 14, ja niiden toimintaan osallistuu 350 lasta. Tavoite on, että kerhoista ja suvaitsevaisuuskasvatuksesta tu-

Fatmire Feka on ollut perustamassa lasten rauhanliikettä sodan runtelemaan Kosovoon. Hän vieraili syyskuussa globalisaatiokonferenssissa Helsingissä ja tapasi bolivialaisen lastenoikeusaktivistin Magali Yalusqui Godoy (vas.).

lisi osa koulujen toimintaa. Hanke on saanut tuen myös opetusviranomaisilta.

Aikaista anteeksiannolle

Kerhoissa toteutetaan erilaisia projekteja.

– Tänä vuonna olemme muun muassa käyneet siivoamassa Kosovon ympäristöä, vierailleet kirkkoissa ja moskeijoissa, auttaneet kehitysvammaisia lapsia ja keskustelleet äitien ja lasten kanssa, Feka luettelee.

Vaikeinta sovinnon aikaansaamisessa on ihmisten epäluuloisuus. Kaikki eivät ole valmiita hautaamaan sotakirvestä. Perheet ovat menettäneet omaisiaan, ja suru on valtava. Kerhoa perustaessa on ensin keskusteltava vanhempien kanssa, jotta heidän lapsensa pääsevät osallistumaan toimintaan.

– Aluksi minulla oli vaikeuksia myös omien vanhempien kanssa. He kysyivät, olenko unohtanut, mitä tapahtui siskolleni ja veljelleni. En ole unohtanut. Teen tätä työ-

tä kaikkien lasten puolesta.

Mutta rakennettavaa on rauhanrakentajassakin. Kun Fatmire Fekalta kysyy, edellyttääkö yhdessä eläminen monikulttuurisessa Kosovossa anteeksiantoa, hänen silmänsä kostuvat.

– Totta kai, mutta siihen on vielä liian aikaista. □

Lisätieto: <http://www.worldvision.fi>

WORLD VISION AUTTAA LAPSIA

World Vision on maailman suurin kummilapsijärjestö ja ruoka-avun toimittaja. Se toimii yli sadassa maassa.

Vuonna 1983 perustettu Suomen World Vision on osa kansainvälistä World Vision -verkostoa ja Suomen ulkoministeriön kumppanuusjärjestö. Sen toimintaa rahoittavat ulkoministeriön lisäksi kummit ja muut yksityiset tukijat.

Suomen World Vision on mukana lasten rauhankasvatushankkeessa Kosovossa. Lisäksi se toimii yhdeksässä muussa maassa.

”Aito yritys katsoa islamia peilistä”

Teksti Annukka Lehto, kuva Heli Sorjonen

Pienessä helsinkiläisessä teatterissa sai marraskuussa ensi-iltansa Iiro Küttnerin käsikirjoittama näytelmä *Algoritmi*. Näytelmä sijoittuu islamilais-arabialaisen kulttuurin syntyaikoihin, noin 630 jKr.

Näytelmän tarina alkoi piposta.

– Ostin Lontoosta sinisen pipon, johon oli kirjoitettu vapaalla kädellä valkoisia merkkejä. En tiennyt, mitä pipossa lukee, mutta sanoin kaikille, että siinä luki arabiaksi maanjäristyksen suura, **Iiro Küttner** kertoo.

Arabialaiset kirjaimet alkoivat kiinnostaa Küttneriä. Hän alkoi tutkia, mitä kaikkea arabit olivat kehittäneet, ja miten arabialais-islamilainen ja länsimainen kulttuuri oikein kietoutuivat toisiinsa.

– Islam letittyä kulttuuriimme yllättävissä kohdissa. Esimerkiksi numerot ovat arabialaista alkuperää. Ne katsovat arabialaisen kirjoitus suunnan mukaan oikealta vasemmalle, kun taas kreikkalaista perimää olevat kirjaimet katsovat vasemmalta oikealle, Küttner sanoo ja luonnostellee paperiin numerot 1, 2, 3.

Hän korostaa, että islamilais-arabialainen kulttuuri on niin olennainen osa meitä, ettei sitä voi erottaa. Küttnerin mielestä islamilais-arabialainen kulttuuri on eurooppalaisille sama kuin suomalaisille ruotsalaisuus.

– Se näkyy kaikkialla lähiympäristössä.

Käsikirjoitus hahmottuu

Küttner luki vuoden ajan islamista kaiken, mitä käsiinsä suomeksi kirjoitettuna sai. Idea alkoi hahmottua. Näytelmän nimi, algoritmi, on matematiikassa käytetty termi, menettelyohje, jota reseptinomaisesti seuraamalla saa-

vutetaan ratkaisu tiettyyn tehtävään. Esimerkiksi Küttner antaa jakolaskun. Hänen mukaansa uskontokin on kannattajilleen tietynlainen algoritmi.

– Ihminen uskoo, että valitun uskonnon oppeja seuraamalla saavuttaa jotakin, esimerkiksi pääsee taivaaseen.

Küttner näkee uskonnon yhtenä ajattelun apuvälineenä. Uskonnot ovat täynnä tulkintoja ja sitä kautta myös eripuraa, mutta näihin ei hän halua näytelmällään ottaa kantaa.

– Esityksen voisi kuvitella olevan ajankohtainen, mutta ei se ole. Käsikirjoitus ei ota kantaa kulttuurien yhteentörmäyksiin.

Hän kuitenkin toteaa, että islam näyttää yhtenäisemmältä kuin mitä se on. Sen sisällä on monta eri suuntausta.

– Jos näytelmä purkaa joitain islamiin kohdistuvia ennakkoluuloja, se on hyvä juttu, mutta näytelmän sivutuote, ei pääasia.

Ajallisesti näytelmä sijoittuu islamilais-arabialaisen kulttuurin alkulähteille. Näytelmän pohjana on vanhojen matkakertomusten, qasida-matkarunojen, rakenne, joissa viisi runonlaulajaa lähtee matkaan ja päätyy lopulta samaan tilaan katsojan kanssa. Aluksi islamilais-arabialainen kulttuuri näytätty yleisölle eksoottisena, mutta edetessään näytelmä yrittää tulla lähemmäs katsojaa. Loppupuolella ollaan jo kaikille tuttuja asioiden äärellä.

– Algoritmi on yritys kertoa islamin niistä ominaispiirteistä, jot-

ka ovat, kenties tiedostamatta, osa meidän kaikkien ajattelua.

Uskomisen arvokkuus

Küttner on käsikirjoittanut draama ammatikseen jo 14 vuotta.

– Aluksi sitä kirjoittaa asioista, jotka ovat lähellä itseä ja omaa lähipiiriä. Työkokemuksen karttuessa aiheita lähtee hakemaan yhä kauempaa, hän sanoo.

Ammatti tarjoaa hyvän syyn ottaa selvää asioista. Aikaisemmin elokuvakäsikirjoituksia ja tv-töitä tehnyt Küttner pitää näytelmän käsikirjoittamista mielenkiintoisena sivupolkuna.

– Draamakirjoittajaa kiinnostavat uskon asiat. Esitysten ideahan on saada katsojat uskomaan siihen.

Uskon, tietämisen ja totuuden suhde onkin kiehtonut häntä Algoritmin teossa kaikista eniten.

– Totuutta pidetään informaation korkeimpana asteena, perimmäisenä tietona. Mitään asiaa ei kuitenkaan voida tietää totuudeksi, vaikka tiede tarjoaakin erilaisia syy-seuraussuhteita. Ainoastaan uskonnolla voi saavuttaa totuuden, ei

tietämällä.

Küttner on päätenyt asioiden pyörittelyssään siihen, että usko on tunne siitä, että joku asia on totuus.

– Uskon tehtävä on tehdä tietämistämme asioista meille arvokkaampia, hän sanoo.

Küttner ei käsikirjoituksessaan halua tarjota katsojille valmiita totuuksia, vaan oman tulkintansa asiasta.

– Teatterissa yleisö tulee katsomaan tekijöiden katsetta – mitä nuo tyypit ovat saaneet tästä aiheesta irti.

Hän tietää, että uskonasiat ovat aihepiiriltään kiihkoa luovia ja helposti loukkaavia.

– Näytelmä on aito yritys katsoa islamia peilistä, hän muotoilee.

Mitä siinä kaiken alkuun sysänneessä pipossa sitten oikein luki?

– Ei siinä lukenut mitään, Küttner naurahtaa.

– Eivät ne edes olleet arabialaisia kirjaimia. □

Lisätietoja ja esitysjajat
takomo@teatteritakomo.fi,
puh. 09 6843 6843

Tarja Heinula, Paavo Pyykkönen, Robin Svartström ja Lotta Lehtikari eläytyvät Algoritmiin.

Asenteet muuttuvat julkisen keskustelun myötä

PERHEVÄKIVALTA ON YHÄ TABU

Teksti Kristiina Koivunen

Turkissa pohditaan, miten perheväkivallan uhreiksi joutuneita naisia voidaan auttaa. Maahan on perustettu useita naisyhdistyksiä, joiden toimintaa arvostetaan.

Kristiina Koivunen

Asiye Bilen haluaa kertoa elämästään väkivaltaisen miehen kanssa. Valokuvan ottamista hän jännittää.

Kurdien keskuudessa esiintyvistä ilmiöistä nimeltä kunniamurha puhutaan julkisuudessa jonkun verran. Sen sijaan kurdien muusta perheväkivallasta vaietaan. Aihe tuli suomalaisten tietoisuuteen shokeeraavalla tavalla viime elokuussa, kun kurdinmies tappoi turvakotiin paenneen avovaimonsa Helsingissä.

Suomen kurdiyhteisö on järkehtynyt turvakodin lähistöllä tapahtuneesta murhasta ja selvittää asiaa omassa piirissään. Jotkut kurdinaiset ovat olleet niin shokissa, että he ovat joutuneet turvautumaan psykiatriseen apuun.

– Monet naiset kokevat, että tämä on viesti kaikille kurdinai-sille. He pelkäävät entistä enemmän hakea apua omiin ongelmiinsa, eräs nimettömänä pysyttelevä kurdinmies kertoo.

– Suomessa asuvien kurdinaisten tehtävä on hoitaa kotia ja lapsia ja totella miestänsä. Naisten asema on täällä vaikeampi kuin kotimaassa, sillä heillä ei ole tukenaan sukulaisten verkostoa, hän jatkaa.

Jos aviopuolisoiden välille tulee vakavia riitoja, perinteinen tapo niiden selvittämiseksi on järjestää

suuri neuvottelu, johon tulee molempien sukujen edustajia pohtimaan pariskunnan ongelmia. Suo-messakin asuvat kurdit ovat joskus järjestäneet neuvotteluja, joihin on osallistunut myös muualla Euroopassa asuvia sukulaisia.

Naisyhdistys paneutui murhaan

Viime vuonna Turkin kurdialueella tapahtui lähes samanlainen murha kuin Helsingin Haagassa. Se on saanut Turkissa valtavasti julkisuutta.

30-vuotias **Ferzende Alir** poltti vaimonsa **Nazimen** kesäkuussa 2004 Vanin provinssissa Yorsanlin kylässä, lähellä Özalpia. Naisten asemassa Vanin alueella ei ole kehumista, siellä tapahtuu kunniamurhia ja monilla miehillä on kaksi tai kolme vaimoa. Yhden kurdinaisen kuolema ei siksi saanut aluksi paljonkaan huomiota.

Vanissa toimii kuitenkin aktiivinen naisyhdistys VAKAD, joka paneutui asiaan. Yhdistyksen lehden *Mor Kalem*in ensimmäisen numeron teemaksi tuli Nazimen kuolema, jonka selvittämiseksi yhdistys palkkasi asianajajan. Aktiivis-

tit järjestivät tiedotustilaisuuksia ja kävivät puhumassa kuvernööreille.

Viisi kuukautta murhan jälkeen Ferzende Alir vangittiin Istanbulissa ja tuotiin Vanin vankilaan. Hän on ollut kolme kertaa oikeudessa Vanissa ja naisyhdistyksen edustajat ovat olleet joka kerta paikalla.

– Alirin asianajaja vetosi siihen, että mies saattaa olla psykisesti epätasapainossa. Tuomari kysyi Alirilta kolme kertaa onko tällä psyykkisiä ongelmia ja hän vastasi joka kerta hyvin varmana, ettei ole, kertoo VAKADin puheenjohtaja Zozan Özgökce.

Ferzende Alir vakuutti tuomarille, ettei hänellä ole mitään sairauksia. Siksi VAKADin aktivistit ihmettelevät, miksi Alir lähetettiin psykiatriin tutkimuksiin. Mielentilatutkimuksen teettämistä voitaneen pitää merkkinä siitä, että Turkin oikeuslaitos toimii kansainvälisten standardien mukaan.

Kuka huolehtii lapsista?

Helsingin lastensuojeluviranomaiset ottivat Haagassa murhatun naisen lapset huostaan heti tapahtumapäivänä. Heidän on nyt tehtävä vaikea ratkaisu siitä, kuka kasvattaa lapset: isän vai äidin sukulaiset, vai laitetaanko heidät suomalaiseseen sijaisperheeseen. Hyvää ratkaisua ei ole, viranomaisten on valittava vähiten huono.

Myös Nazime ja Ferdenze Alirilla oli kaksi lasta. He ovat nyt neljä- ja kuusivuotiaat. Heidätkin on otettu huostaan. Vanin sosiaaliviranomaisten ongelma on, että kukaan ei halua kasvattaa näitä lapsia. Äidin sukulaiset ovat hyvin köyhiä eikä heillä ole varaa ottaa lisää lapsia. Vankilassa olevalla Ferdenze Alirilla ei ole muita sukulaisia kuin vanha isä, eikä hän jaksaa hoitaa pieniä lapsia. Sitä paitsi Yorsanlin kylän päällikkö on ilmoittanut, että sinne ei haluta murhaajan lapsia.

Aluksi vanilaiset sosiaalityöntekijät sijoittivat Nazimen pojat sijaisperheeseen Malatyaan, joka sijaitsee usean sadan kilometrin päässä Vanista. Sinne meni kuitenkin turkkilaisia toimittajia selvittämään poikien kohtaloa ja heidät siirrettiin salaiseen paikkaan.

Nasir Kaye/DIHA

Zozan Özgökce paneutuu tarmokkaasti Vanin naisten aseman parantamiseen.

Uhrit hakeneet apua

Niin Haagassa kuin Yorsalin kylässäkin kuolleet naiset olivat molemmat hakeneet apua miehensä väkivaltaisuuden takia.

– Nazime oli Vanin alueella ensimmäinen kurdinainen, joka otti yhteyttä viranomaisiin perheväkivallan takia, kertoo Zozan Özgökce.

Nazime Alir oli käynyt puhumassa asiastaan poliisiasemalla ja oikeustalolla. Hän tapasi myös Özalpin kaymakanin eli santarmien päällikön.

– Kaymakan on asianajaja, mutta hän ei osannut tehdä muuta kuin antaa Nazimelle ruokaa ja lähettää hänet kotiin. Ferdenze Alir tappoi hänet neljä päivää sen jälkeen polttamalla hänet petrolilla, kertoo Özgökce. Hän lisää, että poliisit eivät auttaneet Nazimea, mutta nykyään poliisit suhtautuvat asiaan vakavasti kun joku nainen tulee pyytämään apua.

– Lehdissä pohditaan paljon sitä, miten perheväkivallan kohteeksi joutuvia naisia voitaisiin auttaa, kertoo Zozan Özgökce.

Turkin laki ei auta naisia

Viranomaisten keinot auttaa naisia ovat vähäiset, koska lähes kaikki kurdinaiset ovat miehensä taloudellisesti riippuvaisia.

Tapaan Vanin Naisyhdistyksen toimistolla Asiye Bilenin, jonka kohtalo osoittaa tämän. Bilen kertoo olleensa kuusi vuotta perheväkivallan uhri. Hänellä on viisi lasta, joista yksi on vammainen.

Turkin laki numero 4320 perheen suojelemiseksi määrää, että mikäli vaimo joutuu kotonaan perheväkivallan uhriksi, miehen on muutettava pois kotoa kuudeksi kuukaudeksi.

Asiye Bilen vei naisyhdistyksen asianajajan kanssa asian oikeuteen ja sai sieltä päätöksen, että hänen miehensä on muutettava puoleksi vuodeksi pois kotoa. Mies muutti, mutta palasi puolen vuoden kuluttua takaisin. Bilenin mukaan miehen käytös ei ollut muuttunut.

Asiye Bilen haki avioeroa, mutta todisteet eivät oikeudessa riittäneet. Hänen miehensä ei suostu viralliseen avioeroon vaikka onkin antanut Asiyelle uskonnollisen avioeron.

– Mieheni on piilottanut henkilöllisyystodistukseni, joten en uskalla liikkua kotoa mihinkään, santarmithan tarkastavat papereita joka paikassa, kertoo Asiye Bilen.

Avioero häpeä suvulle

Vaikka nainen onnistuisi saaman eron väkivaltaisesta miehestä, on hänen elämänsä vaikeaa. Erot ovat harvinaisia ja naisen vanhemmil-

le on suuri häpeä, jos tytär eroaa. Usein sukulaiset hylkäävät hänet täysin.

Näin kävi Vanissa asuvalle Müzeyyyn Isikille. Hän oli miehenä toinen vaimo ja joutui asumaan samassa kodissa kuin ensimmäinen vaimo. Sekä aviomies että tämän aikuiset lapset pahoinpitelivät häntä. Müzeyyin päätyi avioeroon eikä ole sen jälkeen uskaltanut tavata omia vanhempiaan.

Ongelmista huolimatta Zozan Özgökce on optimistinen tulevaisuuden suhteen. Kurdit puhuvat nyt perheväkivallasta avoimesti.

– Kun lehtemme julkaisi raportin Nazime Alirin murhasta, monet Vanissa asuvat koulutetut ihmiset olivat todella ällistyneitä, että tapahtuuko tällaista vielä nykyaikana, hän kertoo.

Elämä kurdialueella on hyvin väkivaltaista monella tavalla. Monet naisetkin ajattelevat, että aviomiehen oikeuksiin kuuluu myös vaimon hakkaaminen. Julkisen keskustelun myötä asenteet ovat vähitellen muuttumassa.

Vanilaiset naiset seuraavat tarkoin VAKADin toimintaa ja kurdimiehetkin arvostavat yhdistystä. Vanin lähikaupunkeihin on perustettu useita naisyhdistyksiä, jotka toimivat VAKADin tapaan. □

Kirjoittaja on valtiotieteiden tohtori ja Kurdistan-tutkija.

Jämäkämpää tietoa tasa-arvosta ja naisten oikeuksista

Kunniaväkivaltaa ehkäistään yhteistyöllä

Teksti Suvi Arapkirli, kuva Tomi Westerholm

Koululaisia on kouriintuntuvammin ohjattava tasa-arvoon. On synnytettävä tasavertainen keskustelu valtaväestön ja maahanmuuttajien välille - toinen toistaan arvostaen, ei ennakkoluuloisia mielipiteitä hokien. Keinoja kunniaväkivallan estämiseen siis on. Se nähtiin lokakuuisessa koulutusseminaarissa Helsingissä.

Poliisin tiedossa ei ole yhtään Suomessa tapahtunutta niin sanottua kunniamurhaa. Mutta Suomessakin esiintyy vääristyneisiin kunniakäsitteisiin kietoutuneita pahoinpitelyjä, pakottamista ja uhkailua. Nuori voidaan pakottaa naimisiin vastoin tahtoaan. Suomalaisen valtaväes-

Salman Asif on erikoistunut eri ammattiryhmien rauhankasvatukseen ja kunniaväkivaltaan liittyviin valistusohjelmiin.

tön pahimpiin ilmiöihin, alkoholiin tai huumeisiin sortuva nuori voidaan lähettää vastoin tahtoaan kotimaahan. Tämä voi täyttää laitoman pakottamisen tunnusmerkit, vaikka maahanmuuttajavanhemmista se voi tuntua viimeiseltä keinolta saada lapsen elämä taas raiteilleen.

Suomalainen valtaväestö kuuluu perheväkivaltilastoissa EU:n ehdottomasti synkimpiin maihin. Kunnarikoksissakin on aina kyse vääristyneistä valtasuhteista ja kontrollista, aivan kuten umpisuomalaisessa perheväkivallassa. Mutta kunniaan liittyy käsitteellisesti myös toisten sukulaisten tai yhteisön jonkinasteinen osallisuus. Kunnarikoksessa naisen katsotaan käyttäytyneen häpeällisesti, rikkoneen yhteisön naisille asetaman sopivan käyttäytymisen rajoja. Usein käy niin, että todisteita ei ole. Pelkkä yhteisössä kiertävä pahantahtoinen juoru käy yllykkeestä.

Yksikään uskonto ei hyväksy

Koulutusseminaarin pääalustajiin kuulunut Michelle Alfaro tuntee eri kulttuurien kipupisteet YK:n

pakolaisjärjestön virkailijana. Hän on tehnyt myös akateemista tutkimusta kunniaväkivallasta.

Alfarolle on tärkeää, että Suomessakin tajuttaisiin, ettei kunnia-väkivalta liity millään lailla tiettyihin uskontoihin.

– Yksikään uskonto ei hyväksy tällaista summittaista väkivaltaa, hän tähdentää.

Kunniaväkivallan taustalta voi löytyä syrjäytyminen, joka johtuu maahanmuutosta tai pakolaisuudesta. Kielitaidottomuus, työttömyys, entisen korkean statuksen lasku voivat johtaa miehen hakemaan kunnioitusta vääristyneillä keinoilla. Samat taustasyöt taas puolestaan alistavat naista ja tuhoavat hänen itsetuntonsa. Entisen kotimaan sosiaalinen verkosto on kadonnut ja hän saattaa eristyä kodin yksinäisyyteen.

Taustasyiden ymmärtämisestä alkavat Alfaron mielestä keriytyä esiin myös ratkaisukeinot kunnia-väkivallan ehkäisemiseksi.

– Naisten koulutus on avain. Se antaa heille mahdollisuuden itsenäisyyteen.

Tämä ei tarkoita vain sitä, että maahanmuuttajatyttöjä kannustetaan opiskeluun. Alfaron mielestä Suomellakin on velvollisuus turvata aikuisille maahanmuuttajille mahdollisuus kielitaidon oppimiseen, kursseihin ja työhön. Naisille on kerrottava jo kotouttamisvaiheessa, mitkä ovat Suomen lakien mukaan hänen oikeutensa ja millä ehdotomudella hänen fyysinen koskemattomuutensa on suojattu. Ilman tietoa ei ole oikeuttakaan.

– Yhteisön omia ihmisiä voidaan kouluttaa toimimaan kulttuuritulkkeina viranomaisiin päin.

Nämä yhteisihmiset voivat puolestaan levittää tietoa sosiaalipalveluista ja muista tukiverkois-

ta oman yhteisönsä jäsenille, sanoo Michelle Alfaro.

Monologeista vuorovaikutukseen

YK:n pakolaisjärjestön pääkouluttajiin kuuluva Salman Asif korostaa sitä, että valtaväestön on päästävä saarnaavista yksinpuheluista todelliseen vuorovaikutukseen maahanmuuttajayhteisöjen kanssa. Asif kehottaa viranomaisia solmimaan aktiiviset suhteet myös pappien ja imaamien kaltaisiin hengellisiin johtajiin. Vuoropuhelussa voi syntyä yhteisymmärrys siitä, miten kunniaväkivaltaa voitaisiin ehkäistä.

Kouluttaja on ollut perustamassa Isoon-Britanniaan Intiasta koitoisin oleville maahanmuuttajille erilaisia keskusteluryhmiä. Näitä ryhmiä, joita voitaisiin kutsua myös oman elämän hallinnan kurseiksi, on perustettu sekä miehille että naisille. Ryhmissä on aina mukana myös saman maalainen, koulutettu aktivisti, ”community mobilizer”. On sikhiryhmiä, on muslimi-isien ryhmiä, on hindulääkäreiden ryhmiä.....

– Myös miehet on vapautettava! ☐

Kunniaväkivaltaa käsitelleen koulutustilaisuuden järjestivät Mielenterveysseura ja Mannerheimin lastensuojeluliitto. Suomeen on koottu verkostoa, jolla pyritään ehkäisemään kunniakäsitteeseen liittyvää väkivaltaa. Mielenterveysseura on mukana EU-hankkeessa, jonka puitteissa verkostoa luodaan. Lisätietoa saa Mielenterveysseuran SOS-keskuksen ulkomaalaisyksiköstä puh. 09- 4135 0501.

Venäjällä käydään taistoon perheväkivaltaa vastaan

Teksti ja kuva lita Kettunen

Venäjällä on alettu laatia perheväkivaltaa koskevia lakeja vasta viime vuosina. Rikosten tunnusmerkit pitäisi pystyä osoittamaan, jotta syylliset saataisiin edesvastuuseen.

– Perheiden kanssa työskentelevät ammattiryhmät on koulutettava tunnistamaan perheväkivallan merkit, Elena Voronova toteaa.

Perheväkivalta alkoi nousta Venäjällä julkiseen keskusteluun noin 10 vuotta sitten. Tuolloin perustettiin Pietariin ensimmäinen naisten ja lasten turvakoti. Nyt turvakoteja on viisimiljoonaisessa kaupungissa kolme, eivätkä nekään ole koskaan täynnä. Perheväkivallasta puhumista pidetään edelleenkin häpeällisenä.

– Perheväkivalta ei ole mitenkään erityisen venäläinen ilmiö. Sitä löytyy kaikista maista yhteiskuntajärjestyksestä tai kulttuurista riippumatta, sanoo Elena Voronova, yksi Pietarin merkittävimmistä perheväkivallan asiantuntijoista.

Voronova toimii Pietarin valtiollisen yliopiston sosiologian laitoksen tieteellisen ja käytännöllisen sosiaalityön keskuksen johtajana.

– Venäjällä on alettu laatia per-

heväkivaltaa koskevia lakeja vasta viime vuosina. Vasta kun Venäjä ratifioi vuonna 1996 sopimuksen lasten oikeuksista, alettiin federaatiossa uudistaa lainsäädännöllistä perustaa.

Muutokset hitaita...

Venäjänsä perheväkivaltarikoksia koskevat tilastot ovat edelleen surullisia: 30–40 prosenttia kaikista raskaista väkivaltarikoksista tehdään perheriitojen tuloksena. Voronovan laitoksella on arvioitu, että vuosittain kuolee jopa lähes kaksi miljoonaa alle 14-vuotiaasta lasta perheväkivallan uhreina.

Vaikka Venäjän lainsäädännössä on jo luotu perusteet perheväkivaltarikosten rangaistavuudelle, on siinä edelleen suuria puutteita.

– Käsitettä väkivalta ei ole vielä lainkaan lainsäädännössä tyhjentävästi avattu. Siksi lakeja ei voida

Venäjänsä lainsäädännössä on vielä suuria puutteita, jotta siltä voitaisiin odottaa tarvittavaa suojaa perheväkivallan uhreille, arvioi Elena Voronova.

hyödyntää tehokkaasti. Väkivallan syyllistyneitä on vaikea saada edesvastuuseen, koska perheissä vallitsevista olosuhteista ei aina tehdä tarvittavia tutkimuksia, Voronova sanoo.

Voronovan mukaan asenneilmasto muuttuu hitaasti. Koulujen ja päiväkotien terveydenhoitajat pyrkivät harvoin selvittämään, mistä lapsen lyöntijäljet ovat peräisin. Miliisiltä on vaikea saada apua perheväkivaltatilanteeseen. Rikoksen tunnusmerkit pitäisi pystyä osoittamaan, jotta syylliset saataisiin edesvastuuseen.

– Lasten ja perheiden kanssa työskentelevät ammattiryhmät on koulutettava tunnistamaan perheväkivallan merkit, Voronova toteaa.

...mutta mahdollisia

Elena Voronovan johtama sosiaali-keskus kouluttaa opiskelijoita niin kenttätyöhön kuin tutkimukseenkin. Tulevilla sosiaalityöntekijöillä on haaste edessään uudenlaisen arvopohjan luomisessa ja asenneilmaston muuttamisessa. Keskuksen

tuottamat oppimateriaalit ja tutkimukset antavat arvokasta tietoa lainsäätäjille. Voronovan laajat kontaktit auttavat tutkimuksen ja koulutuksen sekä kenttätyön asiantuntijoita luomaan toimivia verkostoja ja toimintamalleja.

Voronovan mielestä paremman maailman toivo lepää edelleen tulevissa sukupolvissa.

– Venäläinen filosofi Ivan Iljitsch on sanonut, että ”perusidealtaan valtio on niiden ihmisten henkinen liitto, joilla on terve oikeudentaju.”

Sosiaalityön asiantuntijan mukaan ihmisten henkisen yhteyden, moraalisten arvojen ja keskinäisen kunnioituksen puuttuminen on eri puolilla maailmaa johtanut aggressioihin, väkivaltaan ja terrorismiin.

– Niin kauan kuin meiltä puuttuvat perusarvot, joudumme kokemaan myös yhä raaemmaksi käyvää väkivaltaa perheiden sisällä. Meidän on kasvatettava lapset kunnioittamaan näitä arvoja päiväkodeissa ja kouluissa. Se on ainoa, todellinen toivomme. □

Tamperelaiset avuksi

Tamperelainen sosiaalialan työntekijöiden, opettajien ja opiskelijoiden yhdistys Globaali sosiaalityö ry ja Pietarin yliopiston sosiaalityön keskus sidosryhmineen ovat käynnistämässä perheväkivaltaan liittyvää yhteistyöhanketta.

Hankkeen tavoitteena on kehittää ehkäisevän lastensuojelun toimintakäytäntöjä lasten

suojelemiseksi väkivallalta kodeissa sekä luoda ennaltaehkäisevän lastensuojelun ja lapsipolitiikan rakenteita Pietarin seudulle. Tavoitteena on myös suomalaisten maahanmuuttajien lähisuhdeväkivallan parissa työskentelevien asiantuntijoiden kulttuurinen oppiminen omaa työtään varten.

Globaali sosiaalityö ry:n toimijoiden lisäksi Tampereelta yhteistyöhön ovat osallistuneet muun muassa Tampereen Ensi- ja turvakoti, Setlementti Naapuri ja SPR:n Kotopolkuprojekti. Hankkeeseen on haettu ulkoministeriön kansalaisjärjestöille suunnattua lähi-alueyhteistyötukea.

Suomeen ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma

Teksti Johanna Suurpää

Suomeen hyväksyttiin elokuussa ensimmäinen kansallinen toimintasuunnitelma ihmiskauppaa vastaan. Ihmiskauppa on keskeisiä ihmisoikeushaasteita niin maailmanlaajuisesti kuin lähialueillamme. Suomikaan ei ole ilmiöltä syrjässä, vaan myös meillä tulee entistä selkeämmin paneutua ihmiskaupan ehkäisyyn ja uhrien suojeluun.

Ihmiskauppa pysyy usein piilossa: järjestäjät haluavat pitää toiminnan pimennossa ja uhrit voivat olla peloissaan ja asemastaan tietämättömiä, eivätkä välttämättä myöskään ota yhteyttä esimerkiksi viranomaisiin. Näin ollen on vaikea antaa selkeää lukua siitä, kuinka laajaa ihmiskauppa Suomessa on. Toimintasuunnitelmaa valmistellut työryhmä päätyi tietoa eri käytettävissä olevista lähteistä kerättyään siihen, että Suomeen tai Suomen läpi tapahtuvassa ihmiskaupassa puhutaan sadoista vuodessa. Ongelma ei siten meilläkään ole mitenkään vähäpätöinen, varsinkin kun otetaan huomioon miten syvälle yksilön oikeuksiin ihmiskauppa puuttuu.

Toimintasuunnitelmassa tärkeä on uhrin asemaa ja oikeuksia korostava lähestymistapa.

Yksi keskeisistä ongelmista on, että Suomessa ei vielä ole kyetty tehokkaasti identifioimaan ihmiskaupan uhreja.

Avainasemassa uhrien tunnistamisessa käytännössä ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan viranomaiset, poliisi- ja rajaviranomaiset sekä kansalaisjärjestöt, jotka toiminnassaan voivat joutua tekemisiin uhrien

kanssa. Viime kädessä on tärkeää, että suomalainen yhteiskunta laajemminkin mieltää, että ihmiskauppa koskee myös meitä, ja että tilanteisiin tulee puuttua.

Myös työelämässä hyväksikäyttöä

Tunnistamista helpottamaan sisältyy toimintasuunnitelmaan luettelo tekijöistä, jotka eivät välttämättä suoraan paljasta kyse olevan ihmiskaupan uhrista, mutta antavat kuitenkin aiheen selvittää asiaa tarkemmin. Tällaisia saattavat olla esimerkiksi matkustusasiakirjoihin tai henkilön toimintatapauksen liittyvät seikat.

Ihmiskauppa mielletään liittyväksi nimenomaan seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Näin usein käytännössä onkin, mutta toimintasuunnitelmaa laadittaessa pidettiin tärkeänä, että se kattaa kaikki ihmiskaupan muodot. Myös esimerkiksi työelämän hyväksikäyttötilanteet voivat täyttää ihmiskaupan kriteerit, jos niihin sisältyy sen tyyppistä pakottamista ja uhkaa, jota ihmiskaupan määritelmä edellyttää. Ihmiskaupan ymmärtämisenä riittävän laajana on merkitystä muun muassa siltä kannalta, että eri ilmenemismuotoja pystytään tehokkaasti ehkäisemään. Ihmiskaupan sukupuolispesifit näkökohdat tulee kaikissa vaiheissa tunnistaa.

Alaikäisiin erityishuomio

Erityistä huomiota tulee kiinnittää alaikäisiin ihmiskaupan uhreihin. Vaikka esimerkiksi Suomessa useimmat ihmiskaupan uhrit ovat täysi-ikäisiä, on meillä viitteitä siitä, että alaikäisiä on esimerkiksi kuljetettu Suomen läpi olosuhteissa, joissa on syytä epäillä ihmiskauppaa. Vaikka osuus olisi pienikin on lapsikaupan ehkäisyyn oltava alaikäisten haavoittuvuuden vuoksi erikoisasemassa.

Toimintasuunnitelmassa painotetaan sitä, että ihmiskaupan uhreille tulee olla riittävät palvelut, ja että järjestelmän tulee toimia tarpeeksi nopeasti silloin, kun ihmiskaupan uhriin saadaan yhteyks. Muuten uhkana on joutuminen takaisin entiseen tilanteeseen. Työministeriö selvittää erillisessä työryhmässä tarvittavia palveluja ja niiden rahoitusta. Lähtökohtana toimintasuunnitelmassa oli se, että palvelut perustetaan mahdollisimman pitkälle olemassa olevien rakenteiden varaan kuitenkin niin, että ihmiskaupan erityispiirteet otetaan huomioon. Ihmiskauppa liittyy organisoituun rikollisuuteen, minkä vuoksi esimerkiksi uhrien turvallisuudesta huolehtiminen on erityinen haaste.

Ihmiskaupasta vastuussa olevien syytteen saaminen on myös ihmiskaupan ehkäisyyn kannalta tärkeää, vaikkakin usein käytännössä haasteellista. Kun toiminta noudattaa oikeusvaltion periaatteita, on se sopusoinnussa myös uhrin oikeuksien kanssa. Ihmiskauppa on luonteensa puolesta kansainvälinen ilmiö, ja myös sen vastaisen toiminnan tulee olla tehokkaasti kansainvälistä. □

Kirjoittaja toimii yksikön päällikkönä ulkoasiainministeriön ihmisoikeuspolitiikan yksikössä. Hän on toimintasuunnitelmaa valmistelleen työryhmän puheenjohtaja.

Ihmiskauppa pysyy usein piilossa.

Ihmiskaupan uhrille harkinta-aika ja oleskelulupa

Teksti Pasi Kokkonen

Haagin ohjelmassa, jossa määritellään suunta-
viivat EU:lle vapauden, turvallisuuden ja oi-
keuden vahvistamiseksi, kehoitetaan jäsenmai-
ta laatimaan suunnitelma ihmiskaupan torju-
miseksi. Puhenjohtajavaltio Iso-Britannia on
nostanut ihmiskaupan vastaisen taistelun yh-
deksi prioriteetikseen ja aloittanut suunnitel-
man laatimisen. Komissio on puolestaan jul-
kaissut ihmiskaupan vastaista toimintaa kos-
kevan tiedoksiannon, joka antaa suuntaviivoja
toimintasuunnitelmalle.

Direktiivi ihmiskaupan uhrille annettavasta
oleskeluluvasta annettiin vuonna 2004 ja tällä
hetkellä sisäasiainministeriö valmistelelee muu-
tosta ulkomaalaislakiin direktiivin toimeenpa-
nemiseksi. Velvoitteita luovat myös kansainvä-

liset sopimukset ja ihmiskaupan vastainen kan-
sallinen toimintasuunnitelma.

Lainmuutoksen tarkoituksena on edistää ih-
miskaupparikosten selvittämistä ja torjuntaa ja
tehdä uhrien suojelu mahdolliseksi siten, että
nämä toipuisivat kokemastaan, eivätkä uhri-
tuisi enää uudestaan. Rikoslaisissa ihmiskaup-
paa koskevat rangaistussäännökset tulivat voi-
maan 1.8.2004.

Pohjatyötä lainmuutokselle tehneen poik-
kihallinnollisen työryhmän mukaan oleskelu-
lupa myönnettäisiin ihmiskaupparikoksen uh-
riksi joutuneelle henkilölle, joka on valmis te-
kemään yhteistyötä viranomaisten kanssa rik-
oksen selvittämiseksi. Lupa myönnettäisiin
pääsääntöisesti yhdeksi vuodeksi ja se voitai-
siin tarvittaessa uusiksi. Lupa voitaisiin myöntää
ilman yhteistyökriteeriä silloin, kun sen epä-

minen olisi ilmeisen kohtuutonta.

Ihmiskaupan uhrille voitaisiin myöntää
aluksi niin kutsuttu harkinta-aika, jonka ai-
kana hän voisi toipua kokemuksistaan ja päät-
tää, haluaako ryhtyä yhteistyöhön viranomais-
ten kanssa. Harkinta-aika myönnettäisiin vä-
hintään 30 vuorokaudeksi ja enintään 6 kuu-
kaudeksi.

Oleskeluluvan saaneella ihmiskaupan uh-
rilla tulee olla mahdollisuus saada tarvittavaa
suojelua, neuvontaa ja tukea uudelleen uhriu-
tumisen ehkäisemiseksi. Näistä toimenpiteis-
tä ei säädetäisi ulkomaalaislailla, vaan eri hal-
linnonalat takaisivat riittävät järjestelyt oman
lainsäädäntönsä puitteissa. Harkinta-aika ja uh-
rille myönnettävä oleskelulupa luovat perustaa
näille muille toiminnoille.

YK 60 vuotta: työntäyteinen juhlavuosi

Vuosituhattavoitteisiin päästävää kymmenessä vuodessa

Teksti Teemu Vass

YK:n päivänä, 24. lokakuu-
ta, tuli kuluneeksi kuusi-
kymmentä vuotta Yhdis-
tyneiden kansakuntien perustami-
sesta. 60-vuotijuhlan teemaksi on
otettu uudistumisena aika.

Maaailman johtajat kokoontui-
vat syyskuussa huippukokoukseen,
joka järjestettiin etupäässä vuoden
2000 kokouksessa allekirjoitetun
YK:n vuosituhattajulistuksen ja sen
kahdeksan kehitystavoitteen seu-
rantaa varten.

Vuosituhattajulistuksessa jäsen-
maat vakuuttivat tukeaan YK:n
lanseeraamalle laajan turvallisuus-
den opille. Tämä tarkoittaa, et-
tä turvallisuus ja rauha eivät ole
oma erillinen asiakokonaisuuten-
sa vaan liittyvät kiinteästi mui-
hin YK:n päämääriin. Turvalli-
suutta ei saavuteta ilman hyvin-
vointia eikä hyvinvointia ilman

ihmisoikeuksia.

– Kaikki YK:n jäsenmaat ovat
sitoutuneet tavoitteisiinsa. Huippu-
kokouksessa New Yorkissa maail-
man johtajat ilmoittivat edelleen
tukevansa niitä. Rikkaiden maiden
pitäisi osoittaa tukensa myös esi-
merkiksi antamalla lisää kehitys-
apua, sanoo YK-liiton toiminnan-
johtaja **Helena Laukko**.

Jokaisella tavoitteella on dea-
dline, useimmilla vuosi 2015, ja
niissä edistymistä mitataan vuo-
sittain tilastomittareilla..

Tärkeä rauha

Kun YK perustettiin toisen maa-
ilmansodan raunioille, järjestön
keskeisin tehtävä oli varjella maa-
ilmaa uudelta suursodalta. Kuit-
tenkin jo YK:n peruskirjaan, jo-
ka astui voimaan 24.10.1945, si-
sältyi monia velvollisuuksia, joista

kolmannen maailman kehityksen
tukeminen on sittemmin noussut
järjestön ehkä tärkeimmäksi työ-
saraksi. Myös ihmisoikeudet ovat
kohonneet aivan uuteen asemaan
kansainvälisessä yhteistyössä. YK:
n toiminnan tuloksena on synty-
nyt laaja joukko ihmisoikeussopi-
muksia, jotka valtaosa jäsenmaista
on ratifioinneillaan tehnyt itse-
ään sitoviksi.

YK:n työ kehityksen ja ihmis-
oikeuksien alalla jää usein turva-
neuvoston ja rauhanoperaatioi-
den varjoon.

– Järjestö käyttää nykyään 80
prosenttia budjetistaan inhimillisen
kehityksen edistämiseen. Esimer-
kiksi UNICEFin ja WHO:n roko-
tukset ja muut kampanjat pelasta-
vat miljoonien lasten hengen joka
vuosi, sanoo Helena Laukko.

Rauhanturvaaminen on kuu-

lunut YK:n repertuaariin vuodes-
ta 1948. Rauhanturvaamisen idea
lienee yksi järjestön tärkeimpiä an-
teja maailmalle. Käynnissä on jat-
kuvasti pitkälle toistakymmentä
operaatiota.

– Nykyajan sodat ovat yleensä
sisällissotia, ja rauhanturvaamista
kehitetään koko ajan vastaamaan
uusien konfliktien vaatimuksia.
Operaatioissa toimii yhä enemmän
siviilihenkilöstöä sotilaiden tuke-
na. Ihmisoikeustilanteen kohenta-
minen ja kaikenlainen oikeuden-
mukaisen yhteiskunnan vahvista-
minen ovat nykyisin operaatioi-
den tärkeitä elementtejä, Helena
Laukko sanoo. □

Lisätietoja: www.ykliitto.fi

Kirjoittaja on YK-liiton
tiedotusavustaja.

Aliakbar Almaspour väitteli Iranin naisten asemasta

Ei vain naisten asia

Teksti Irja-Kaisa Vierula, kuva Tomi Westerholm

Aliakbar Almaspour tuli täysin outoon maailmaan neljätoista vuotta sitten. Kieli, tavat, maisemat olivat vieraat. Yhteiskunta toimi järjestelmällisesti Pian iranilainen pakolainen huomasi, että ihmiset olivat paljon itsenäisempiä kuin mihin hän oli tottunut. Hän hämmästeli naisten ja lasten tasavertaista asemaa. Ero Iranin naiseen oli huikea. Koska miehet ja naiset rakentavat hänen mielestään yhdessä yhteiskuntaa, hän halusi tutkia Iranin naisten epätasa-arvon syitä, jotta ne voitaisiin poistaa.

Yhteiskuntatieteiden tohtori näyttää miettelialt. Väitöskirja Iranin naisten asemasta, oikeuksista ja poliittisesta toiminnasta on valmis. Tutki- ja olisi valmis työhön. Sitä vain ei ole löytynyt, vaikka melkein kaikki kelpaisi. Toisaalta, kun on kalliisti koulutettu, niin miksi ha- keutuisi taksinkuljettajaksi tai siivoojaksi?

– Maailmassa olisi paljon ki- peitä asioita tutkittavaksi. Olen etsinyt työtä ja hakenut apuraho- ja. Tällä hetkellä en voi sanoa pär- jääväni kovin hyvin.

Hienovaraista syrjintää

Aliakbar Almaspour epäilee, et- tä apuraha-anomuksen käsittely voi tyssätä hänen nimeensä. Syr- jintä ei ole hänelle vierasta, hän törmäsi siihen heti saapumisensa jälkeen. Silloin se oli avointa ka- tukäytöstä.

– Suomessa koin ensimmäisen kerran, mitä on muukalaisviha.

Vähitellen Almaspour oppi suomea ja puhuu sitä nyt niin hy- vin, että kirjoitti väitöskirjansakin suomeksi. Samaan aikaan syrjintä on muuttunut hienovaraisemmaksi, se on ikään kuin siirtynyt vir- kamiesportaaseen.

– Kieli ja kulttuuri ovat mi- nulle tavallaan edelleen vieraita, samoin ihmiset. Siitä ei pääse yli. Mutta voin sanoa, että olen tässä maassa oppinut paljon, vaikka en osakaan määrittellä itseäni suoma- laiseksi. Toisaalta en myöskään tun- ne olevani ulkomaalainen, Almas- pour pohtii.

Hän arvioi, ettei tuntisi enää oloaan kotoisaksi Iranissakaan, jos voisi mennä sinne.

– Rajat ovat minulle kiin- ni. Osaisinkohan asuaan siellä enää? Olen taistellut ihmisoike- uksien puolesta ja joutunut läh-

temään pakoon. Tilanne ei Iranis- sa ole edistynyt: ei ole vapauksia eikä ihmisoikeuksia.

minä olen väsynyt matkustan etsin kotia odotan ja valvon olen matkustaja jalat täynnä rakkoja

Kiintiöpakolainen

Köyhän kurdiperheen poika Al- maspour liittyi lukioikäisenä vas- semmistopuolueeseen. Hän halu- si toimia tasa-arvon puolesta sor- toa vastaan. Aseellisen toimintaan hän ei halunnut ryhtyä. Silti oli läh- dettävä pakoon, kun olot kiristy- vät. Ensin hän meni Irakiin, mut- ta pakeni Persianlahden sodan ai- kaan Jordaniaan. Sieltä hänet val- littiin seitsemän muun pakolaisen kanssa Suomen kiintiöön. Määrän-

pääksi osoittautui Turku.

– Näin alkuun vain pinnallisia asioita. Suomen ongelmista en sii- nä vaiheessa tiennyt, pahimman la- man aikaan maahamme tullut pa- kolainen sanoo.

Almaspour halusi opiskella. Hän pyrki moneen kertaan Tu- run yliopistoon, mutta pääsykoe osoittautui liian vaikeaksi. Niin- pä hän opiskeli avoimessa yliopis- tossa. Lopulta hän pääsi Tampereen yliopistoon, josta valmistui yhteis- kuntatieteiden maisteriksi keski- arvoa nopeammin. Pääaineena oli valtio-oppi, sivuaineena sosiaali- psykologia.

– Olin valtavan motivoitunut. Opiskelussa auttoi, että olin ollut monta vuotta mukana politiikas- sa ja yhteiskunnallisessa toimin- nassa. Minulla oli taustaa maail- manmenolle.

Almaspour arvioi, ettei tien- nyt tarpeeksi naisen asemasta ja

Maailmassa olisi paljon kipeitä asioita tutkittavaksi, tutkija ja runoilija Aliakbar Almaspour sanoo.

oikeuksista, vaikka olikin toiminut tasa-arvon puolesta. Siksi hän opiskeli naistutkimusta. Hän näkee naisen aseman vahvasti koko yhteiskunnan, ei ainoastaan naisten omana asiana.

Tahto miehen taskussa

”Yhteiskunnan traditioiden mukaan naiset on tehty miehiä varten ja poikien asema on korkeampi kuin tyttöjen.”

Iranissa on vähän vahvoja, eteenpäin päässeitä naisia. Valtaosa elää epäinhimillisissä oloissa. He eivät voi päättää omista asioistaan.

– On järkyttävää, miten puolta kansaa kohdellaan. Sorron takana ovat traditiot, islam ja köyhyys.

Iranissa on liki 60 miljoonaa asukasta, heistä 11 miljoonaa asuu pääkaupungissa Teheranissa. Kurdeja väestöstä on 11 prosenttia. Almaspour toteaa, että naisen asema on sama, kuuluipa hän mihin kan-

sanryhmään tahansa.

Iranissa vallitsee poliittinen islam, eli uskonnolla on valtava merkitys. Liki 90 prosenttia väestöstä on shiiamuslimeja. Sunneja on noin yhdeksän prosenttia.

Koska nainen on miehen omaisuutta, monilla tytöillä tai naisilla ei ole muuta ulospääsyä kuin surmata, useimmiten polttaa, itsensä. Umpikujan voivat joutua myös koulutetut naiset, sillä heidät voidaan pakottaa naimisiin kouluttamattoman serkun kanssa.

Shaahi epäonnistui

Shaahi Pahlev yritti muuttaa feodalistista maata länsimaiseksi, mutta onnistui korkeintaan parantamaan yläluokan asemaa. Köyhyys, lukutaidottomuus ja puutteellinen terveydenhoito leimaavat maaseudun ja kaupunkien köyhälistön oloja edelleen.

– Kehitystä ei shaahin aikana tapahtunut, turhautumista kyllä-

kin. Vanhoilliset saivat siitä voimaa vastustaa kaikkea kehitystä, Almaspour luonnehtii.

Tilastojen mukaan lukutaitoprosentti on 76. Almaspour ei kuitenkaan täysin luota Iranin tilastoihin.

Köyhyys estää edelleen maaseudun ja kaupunkien reuna-alueiden tyttöjen koulutuksen. Heidän on pienestä pitäen tehtävä työtä.

– Kun leipää ei ole ja lapsia on paljon, on helpompi antaa tyttö pois.

Almaspour kertoo eteläiranilaisesta 9-vuotiaasta työstä, joka naitettiin 112-vuotiaalle. Viime aikoina köyhiä tyttöjä on myös houkuteltu lomakeskuksiin ”töihin” ja ”vapauteen”. Katutyttöongelman lisäksi huumeet leviävät.

Vaikea vapaus

Aliakbar Almaspour miettii vapauden käsitettä. Se ei ole helppo kenellekään eikä varsinkaan lapselta saakka burqaan puetuille, alitetuille naisille. Länsimainen pukeutuminen ei kuitenkaan merkitse tasa-arvon saavuttamista.

– Monet ajattelevat, että vapaus merkitsee samaa kuin lupa mennä diskoon ja tai olla käyttämättä huntua. On paljon vaikeampi ymmärtää, että vapaus on ihmisen sisällä, ei pukeutumisessa eikä seksuaalisessa käyttäytymisessä. Että se on ajattelun ja mielipi-

teen vapautta.

– Ravintolassa käynti on osa ihmisen vapautta, mutta perimältään vapaus on laajempi käsite ja länsimaiset naiset ovat saavuttaneet sen taistelun kautta, Almaspour pohtii.

”Taloudellisesta naisten syrjäyttäminen aiheuttaa yhteiskunnalle paljon tappioita. Kun nämä tappiot ovat jatkuvia, yhteiskunnan kehitys jää tappiolliseksi. Naisten työvoimaa menee hukkaan ja se aiheuttaa myös miehille paljon räsistystä.”

Runo sen kertoo

Valtiotieteiden tohtori Aliakbar Almaspour on myös runoilija. Hänen alkuvuodesta ilmestynyt omakustanteensa *Sydämen ääni* meni nopeasti loppuun. Loka-kuussa ilmestyi toinen kokoelma *Pakolaisen maa*.

Runoissaan Almaspour pohtii oikeudenmukaisuutta, yksinäisyyttä ja kaipuuta, vapautta ja rauhaa. Uudessa kirjassa heijastuvat pakolaisen kokemukset.

Almaspour kirjoittaa kotimaansa lehtiin koulukielellään persialla eli farsilla, hänen äidinkielenään on kurdi. Runot syntyvät suomeksi. □

**Mistä maasta olet kotoisin?
Iranista
Iran, Irak?
Iranista
Kuinka kauan olet asunut täällä?
14 vuotta
Niin kauan? Viihdytkö täällä?
En tiedä
Onko koti-ikävä?
Alussa oli, nyt en tiedä
Lähdetkö takaisin sinne?
En tiedä
Puhut hyvin suomea.**

”Naiset ovat vastuussa yhteiskunnan moraalista ja juuri heidän käyttäytymisensä vaikuttaa islamin mukaan miesten moraaliiin. Jos naiset olisivat vapaita niin kuin nykyisissä sivistyneissä maissa, islamin uskon mukaan he heikentäisivät yhteiskunnan ja miesten moraalii”, kirjoittaa Almaspour väitöskirjassaan.

Sitaatit Aliakbar Almaspourin väitöskirjasta Iranin naisten asema. Oikeudet ja poliittinen toiminta. Tampere 2005, sekä Almaspourin runokokoelmasta Sydämen ääni ja Pakolaisen maa (omakustanne).

Yhdenvertaisuuden edistäminen nujertaa syrjintää

Syrjinnän merkkejä ei usein edes huomata

Teksti ja kuva Tuula Ainasoja

Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että valtion ja kuntien viranomaisten on laadittava yhdenvertaisuussuunnitelma. Hämeenlinnassa suunnitelmaa tehtäessä ja sen toteutumista seurattaessa annetaan suuri arvo vähemmistöryhmien näkemyksille.

Kun projektikoordinaattori Kirsi Henriksson sai tehtäväkseen laatia Hämeenlinnan yhdenvertaisuussuunnitelman, hän alkoi järjestää ensi töikseen paikallisten vähemmistöryhmien kuulemistilaisuuksia.

– Halusin antaa äänen työttömille, lapsille ja nuorille sekä vanhuksille kartoittaessani lähtökohdista yhdenvertaisten palvelujen tarjoamiselle. Olen kuullut myös paikallista vammaisneuvostoa, jotta voimme hyödyntää heidän keinojaan ajaa vähemmistön asioita.

Henriksson luettelee muutamia esimerkin yhteistyöryhmistä ja kansalaisjärjestöistä, joihin kuuluu lisäksi maahanmuuttajien ja romaniväestön edustajia. Ruohonjuuritason mielipiteiden ja tarpeiden kirjaaminen on tärkeää, koska pyrkimyksenä on asiakkaan näkökulmasta toteutuva yhdenvertainen asiakaspalvelu. Hämeenlinnan yhdenvertaisuussuunnitelma toimii runkona viranomaisten yhdenvertaisuustyölle työvoima-, sosiaali- ja terveystilaisuuksissa sekä koulutuksessa.

Taustatukenaan Henrikssonilla on syrjinnän ehkäisemiseksi perustettu kansainvälinen JOIN IN -hanke. Etninen alkuperä, uskonto, vamma, ikä ja seksuaalinen suuntautuminen ovat hankkeen nimeämät syrjintäkriteerit, jotka huomioidaan ensisijaisesti yhdenvertaisia palvelukäytäntöjä kehitettäessä.

Tulkkaukseen ei aina toimi

Yhdenvertaisuuslaissa puututaan erityisesti syrjintään, joka kohdistuu etnisiin ja uskonnollisiin vähemmistöihin. Tällä saralla Hämeenlinnan maahanmuuttajien palvelupiste on ollut Kirsi Henrikssonille tärkeä yhteistyökumppani.

– Sieltä löytyy eniten tietotaitoa siitä, mitä on huomioitava maahanmuuttajia palveltaessa. Esimerkiksi palvelupisteessä sosiaalityöntekijänä toimiva Ghunchech Bengeni on oivallinen viestinvälittäjä. Pakolaisten vertaistukihenkilönä hänellä on luottamuksellinen yhteys syrjinnän vaarassa oleviin henkilöihin, Henriksson sanoo.

Maahanmuuttajilla on kokevasta asiasta, jotka menevät usein pieleen. Sosiaali- ja terveyssektori on yksi toimiala, jossa voi tapahtua tietämättömyydestä johtuvaa syrjintää.

– Hämeenlinnan keskussairaalassa on ollut esimerkiksi ongelmia tulkin käytössä. Ei ehkä tiedetä, että asiakkaalla on oikeus tulkin käyttöön tai ei ymmärretä, että etenkin terveysasioita käsitellessä pakolaisnaisella pitää olla naispuolinen tulkki.

Henrikssonin mukaan myös poliisityössä on asioita, jotka eivät toimi. Poliisilaitoksen palvelut eivät huomioi pakolaisten yksilöllisiä tarpeita esimerkiksi virallisten papereiden saannissa.

Henriksson on kirjannut yhdenvertaisuussuunnitelmaan muun ohella viranomaisille suunnattua koulutusta tulkin käyttöön. Hämeenlinnan suunnitelman keskeisiin toimenpiteisiin kuuluu yhdenvertaisuuskoulutuksen järjestäminen kaupungin eri työyhteisöissä.

– Tavoitteena on saada etenkin kaupungin johtoryhmät ymmärtämään kuinka tärkeä asia yhdenvertaisuus on, Henriksson sanoo painottaen, että vain asenteita muovaamalla ja tietoa lisäämällä Hämeenlinna pystyy vastaamaan ihmisoikeuksia kunnioittaen monikulttuurisen yhteiskunnan haasteisiin.

Syrjiä voi huomaamattaan

JOIN IN -hankkeen räätälöimän koulutusohjelman tavoite on varmistaa vähemmistöjen äänen mukaantulo julkisten työyhteisöjen yhdenvertaisuussuunnitelmien tekoon. Adams Lakony tuo Hämeenlinnan koulutustilaisuuksiin paikallista maahanmuuttajan näkökulmaa. Kaupungin monikulttuurisen Silta-lehden päätoimittajana hänellä on näkemystä syrjintään liittyvistä ongelmista paikkakunnalla.

– Uskon hänen saavan muidenkin silmät auki, kun hän kertoo teemakouluttajana kokemuksestaan, Henriksson sanoo.

Yhdenvertaisuuskoulutusta

Maahanmuuttajien palvelupisteessä työskentelevä Ghunchech Bengeni on Kirsi Henrikssonille tärkeä yhteyshenkilö syrjinnän vaarassa olevien kokemuksia kartoitettaessa.

tarvitaan, sillä viranomaisilla jää helposti erilaisuutta kohdattaessa sormi suuhun. Toisaalta omaa syrjivää käyttäytymistä tai toimintaa ei ehkä tiedosteta lainkaan.

– Kaupungin viranomaisilla ei ole ollut ohjeistusta eikä välineitä syrjinnän varalle. Syrjinnän merkkejä ei usein edes huomata. Monen on vaikea myöntää, kuinka paljon itsellä on ennakkoluu-

loja. Asenteiden muokkaus onkin ehkä koulutuksen suurin haaste, Henriksson sanoo.

Yhdenvertaisuussuunnitelman avulla fokus siirretään syrjityistä syrjiiviin. Tarkoitus ei ole osoittaa ketään syyttävien sormin. Pikeminkin palveluissa olisi opittava huomioimaan jokaisen yksilölliset lähtökohdat, sillä yhdenvertaisuus ei ole tasapäistämistä.

Toiminnalle kasvot

Kirsi Henriksson on kirjannut Hämeenlinnan suunnitelmaan ehdotuksen yhdenvertaisuusvaltuutetusta, jotta kaupungin syrjinnän vastainen toiminta saisi kasvot. Samalla myös suunnitelman toteutumisen seuranta helpottuisi. Suunnitelman ensimmäinen versio esitellään kaupunginvaltuus-

tossa joulukuussa.

Henriksson tähdentää, että työprosessi jatkuu edelleen ja suunnitelma muotoutuu kaiken aikaa. Hämeenlinnan yhdenvertaisuussuunnitelman valmistumista juhlietaan tammikuussa Raatihuoneella Yhdenvertaisuus – sisäisen turvallisuuden tae -juhlaseminaarissa.

Suunnitelman toteutumisen seuranta jatkuu syksyyn 2006. Tärkeänä pidetään viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen yhteistyön muodostumista, jotta koulutuksen yhteydessä syntyneet käytännön toimintamallit saadaan juurrutettua osaksi normaalia arjen toimintaa.

Henrikssonille yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen on enemmän kuin pelkkä työ. Hän saattaa ottaa kantaa syrjimisestä vastaan vaikkapa kirjoittamalla paikallislehden mielipidesivuille. Projektikoordinaattori korostaa, että vähemmistöryhmiä ei pitäisi liiaksi kategorisoida.

– Jos esimerkiksi maahanmuuttaja on vammainen, hänen arkeensa yhteiskunnallisten palvelujen käyttäjänä vaikuttaa varmasti enemmän vammaisuus kuin etninen alkuperä.

Henrikssonin mielestä asiakaita ei palveluissa saisi eritellä etnisen taustan perusteella. Asia-
kas on aina yksilö. □

Hanke vahvistaa syrjimättömyyttä paikallistasolla

JOIN IN -hanke kohdistaa toimintansa viiteen syrjintäkriteeriin: etnisuus, uskonto, sukupuoli, vammaisuus, ikä ja seksuaalinen suuntautuminen. Projektissa on mukana viranomaistahoja, kansalaisjärjestöjä ja syrjintää kohtaavien ryhmien edustajia Suomesta, Ruotsista, Unkarista, Kreikasta, Italiasta ja Espanjasta.

Suomessa hankkeen toiminta liittyy vahvasti yhdenvertaisuuslain edellyttämän yhdenvertaisuussuunnitelman laadintaan.

Hankkeen tavoitteena on:

- kehittää yhdenvertaisia käytäntöjä viiden syrjintäperustan osalta: etninen alkupe-
rä, uskonto, vamma, ikä ja seksuaalinen suun-
tautuminen;
 - kehittää horisontaalista ja poikkihallin-
nollista yhteistyötä;
 - kehittää siirrettäviä malleja paikallis-, alue-
ja kansallisella tasolla sekä kansainvälisesti.
- Projektin keskeisiin tehtäviin kuuluu yh-

denvertaisuuskoulutuksen järjestäminen sosi-
aali- ja terveyspalvelujen sekä opetustoimen ja
työvoimahallinnon viranomaisille Helsingissä,
Vantaalla ja Hämeenlinnassa.

JOIN IN on rahoitettu EU:n syrjinnän-
vastaisesta toimintaohjelmasta. Rahoitusta on
myönnetty marraskuun 2006 loppuun.

Lähde/lisätietoja: www.join-in.info

SUOMALAISET ENTISTÄ SUVAITSEVAISEMPIA

Teksti ja kuva Risto Paananen

Erikoistutkija Magdalena Jaakkola ei näe suomalaisten asenteissa tällä hetkellä pohjaa maahanmuuttajia vastustaville ääriliikkeille.

Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin on muuttunut entistä myönteisemmäksi, kertoo tuore tutkimus. Tutkimuksen tekijä, erikoistutkija **Magdalena Jaakkola** iloitsee siitä, että maailmanpolitiikan kuuhunta ei ole lisännyt suomalaisten tarvetta eristäytymiseen.

Suomalaisten suhdetta tulokkaisiin on selvitetty haastattelututkimuksella vuosina 1987, 1993,

1998 ja 2003. Kehitys osoittaa erikoistutkija Jaakkolan mielestä selvästi, kuinka suuri merkitys taloudellisilla suhdanteilla on ihmisten asenteisiin.

– Laman aikana suhtautuminen maahanmuuttajiin oli hyvin kielteistä siitä huolimatta, että heitä oli silloin hyvin vähän. Samaa aikaan tänne tulivat ensimmäiset somalit, ensimmäinen ulkoisesti erottuva ryhmä.

Asenteet ovat lientyneet kaikkia maahanmuuttajaryhmiä kohtaan. Mieluisimpia tulijoita ovat ulkomaalaiset osaajat, mutta myös pakolaisiin suhtaudutaan aikaisempaa suopeammin.

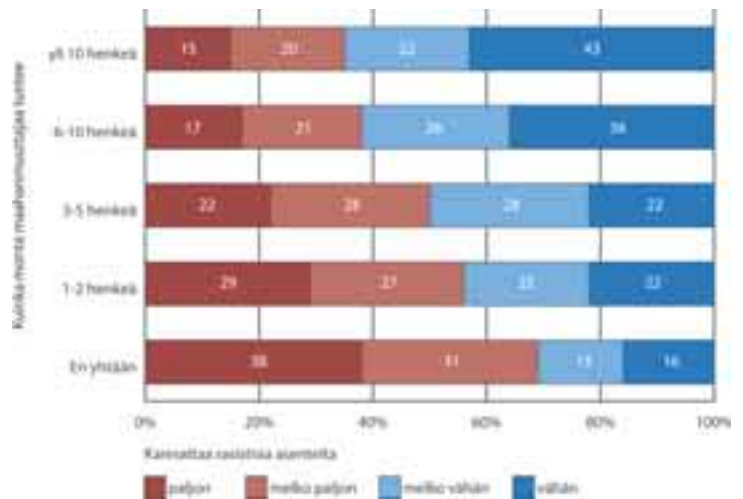
Koulutus avartaa maailmankuvaa

Erot asenteissa ovat suuret, kun niitä vertaillaan väestöryhmittäin.

Tärkein suvaitsevaisuutta lisäävä tekijä on koulutustaso. Magdalena Jaakkola ei usko, että koulutus toisi mukanaan varsinaisesti jotakin tiettyä informaatiota, joka hälventäisi ennakkoluuloja.

– Koulutustason kohoaminen vähentää ajattelun mustavalkoisuutta ja stereotyyppioita. Kansainvälisyys ja kielitaito karttavat, eivätkä korkeasti koulutetut tunne niin konkreettista sosioekonomista uhkaa.

Tärkein suvaitsevaisuutta lisäävä tekijä on koulutustaso, sanoo tutkija Magdalena Jaakkola.

Rasistisuuden yhteys Suomessa asuvien ulkomaalaisten tuttavien lukumäärän mukaan vuonna 2003 (%). Lähde Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003. Magdalena Jaakkola.

Tällaista uhkaa eli pelkoa siitä, että maahanmuuttajat uhkaavat viedä kantaväestön toimeentulon eväät, kokevat eniten heikosti koulutetut ja työttömät. Asetelma kärjistyy etenkin silloin, kun maahanmuuttajia sijoituu ongelmialueille. He rähtäävät usein samoihin ammatteihin kuin niukasti koulutetut suomalaiset, ja kilpailuasetelma on valmis.

– Korkeammin koulutetut uskovat omiin mahdollisuuksiinsa työmarkkinoilla eivätkä pelkää kilpailua, tutkija analysoi tuloksia.

Viljelijät ja eläkeläiset epäluuloisia

Suhdanteiden paranemisen ohella tärkeä merkitys on yleisellä kansainvälistymisellä. Yhä useammalla suomalaisella on henkilökohtaisia kontakteja maahanmuuttajiin. Kielteiset asenteet istuvat sitkeässä maanviljelijäväestössä ja eläkeläisillä, jotka tuntevat vähemmän ulkomaalaisia kuin esimerkiksi kaupungeissa asuvat palkansaajat.

Myös puoluekanta heijastuu

asenteisiin. Vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat ovat suopeimpia pakolaisten vastaanottamiselle, työvoimalle ovia avaisivat etenkin vihreät ja kokoomuslaiset.

Naiset ovat totuttuun tapaan suvaitsevaisempia kuin miehet. Ero korostuu nuorimmissa eli 15–17-vuotiaiden joukossa, jossa poikien parissa on selvää kannatusta rasistisille asenteille ja jopa skinheadien toilauksille.

– Niin, työtöhän kypsyvät poikia nopeammin. Uskoisin, että kun naisten vaikutusvalta yhteiskunnassa kasvaa, tämä johtaa myös suvaitsevaisuuden lisääntymiseen, tutkija Jaakkola arvioi. □

Magdalena Jaakkolan tutkimus Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003 löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta www.mol.fi/julkaisut Tutkimus tehtiin Työministeriön, Opetusministeriön, Sisäasiainministeriön, Helsingin kaupungin tietokeskuksen ja Kuntoutussäätiön toimeksiannosta.

Toiminta laajenee alueelliseksi

Alueelliset Etnisten suhteiden neuvottelukunnat ovat ETNON uuden kolmivuotisen toimintakauden myötä järjestäytyneet ja aloittaneet työnsä. Kaikissa kolmessa alueellisessa ETNOssa on maahanmuuttajataustainen varapuheenjohtaja. Seuraavassa Monitorissa esitellään Itä-Suomen varapuheenjohtaja Olga Davydova ja Pohjois-Suomen varapuheenjohtaja Demush Nuhi.

Länsi-Suomen ETNON varapuheenjohtaja Atanas Aleksovski:

ETNON työ etenee prosesseina

Teksti Nina Korhonen

Atanas Aleksovski on tullut entisen Jugoslavian alueelta Suomeen pakolaisena vuonna 1992. Kotimaassaan hän on suorittanut musiikin maisterin tutkinnon. Suomessa Aleksovski on työskennellyt muun muassa opettajana ja tulkkina. Tällä hetkellä hän työskentelee Tampereen kaupungin koulutuskoordinaattorina vastuualueenaan maahanmuuttajien toisen asteen koulutus. Aleksovski on myös Tampereen kaupunginvaltuutettu.

Atanas Aleksovski on myös valtakunnallisen ETNON toinen varapuheenjohtaja. ETNON puheenjohtajana toimii kansliapäällikkö **Markku Wallin** työministeriöstä ja ensimmäisenä varapuheenjohtajana kansliapäällikkö **Ritva Viljanen** sisäasiainministeriöstä.

Neuvottelukunnasta Aleksovskilla on laaja kokemus: hän on ollut mukana ensimmäisen Etnisten suhteiden neuvottelukunnan asettamisesta saakka eli jo kuusi vuotta. Hän onkin toiminut useissa erilaisissa projekteissa ja muun muassa EU-projektien Suomen joh-

to- ja koordinaatioryhmissä. Edellisellä ETNON kaudella hän toimi myös Kotoutumisen edellytykset maahanmuuttajan näkökulmasta -työryhmän puheenjohtajana, jonka tuloksena syntyi *Kala kuivalla maalla* -julkaisu.

Työ hyvin käyntiin

Länsi-Suomen alueellisen ETNON työ on Aleksovskin mielestä lähtenyt suunnitellusti hyvin käyntiin. Sillä on hyvät puheenjohtajat, hyvä sihteeristö ja hyvä ryhmä. Alueellisten ETNOjen työ on uutta ja tämä tuo toiminnalle erityisen haasteen. Länsi-Suomen alueella on paljon eri tilanteissa olevia ja myös eri syistä Suomeen tulleita maahanmuuttajia; tärkeätä onkin löytää toimintaan yhteiset intressit.

Aleksovskin mielestä ETNON keskeinen tavoite on saavuttaa hyvä ja yhdenvertainen vuorovaikutus viranomaisten, maahanmuuttajien ja kuntalaisten kesken. Myös oikeuksista ja velvollisuuksista tulee keskustella ja huomioida, että ne koskevat kaikkia osapuolia,

niin viranomaisia, maahanmuuttajia kuin kuntalaisiakin.

– Tulevaisuudessa keskustellaan vielä paljon maahanmuuttokysymyksistä. Valtion tulevat maahanmuuttopolitiittiset linjaukset vaikuttavat niin maahanmuuttajien asemaan kuin myös ETNON työhön, hän toteaa.

Erityisen haasteellisena asiana Aleksovski pitää hyvän yhteistyön muotoutumista valtakunnallisten ja alueellisten ETNOjen välillä. Hän toivookin, että valtakunnallisella neuvottelukunnalla olisi riittävästi aikaa ja resursseja ohjata ja koordinoida alueellisten toimintaa. Valtakunnallisen ETNON tehtävänä on myös löytää tärkeissä kysymyksissä oikea painopiste, sillä pääkaupunkiseudulla ei ole omaa alueellista neuvottelukuntaa.

ETNON työ etenee prosesseina. Hyvän vuorovaikutuksen aikaansaaminen on ensiarvoisen tärkeää prosessin etenemisen kannalta.

Uudistunut neuvottelukunta vaikuttaa Aleksovskin mielestä lupaavalta. Mukana on toimialaan hyvin sitoutuneita jäseniä ja viran-

omaisedustajia.

– Myös poliittisten puolueiden edustajien mukaantulo toimintaan on hyvä asia. Se tuo sitoutumista poliittiselle tasolle. □

Länsi-Suomen Etnisten suhteiden neuvottelukunta

**Puheenjohtaja: Länsi-Suomen
maaherra Mauno Saari**

**Sihteerit: Erikoissuunnittelija Kalle
Myllymäki, puh. 010 60 22708
kalle.myllymaki@te-keskus.fi**

Kala kuivalla maalla :
kotoutuminen maahanmuuttajan
näkökulmasta -julkaisua voi tilata
osoitteesta etno@mol.fi.
Internetissä se on luettavissa
osoitteessa
www.mol.fi/etno >organisaatio ja
toiminta >aiempien neuvottelu-
kuntien tuottamia dokumentteja.
ETNON yhteystiedot: etno@mol.fi,
puh. 010 60 48095
(sihteerit Juha Niemelä)

Atanas Alesovski nauttii Suomi-Hollanti jalkapallo-ottelusta.

Monitorin sarjassa Esineen kertomaa esitellään omistajaansa uuteen kotimaahan seurannut tärkeä muisto ja siihen liittyvä tarina.

Suomenkielinen rukouskirja kulki muutoissa mukana

”En ole inkeriläinen, vaan suomalainen”

Teksti ja kuvat Tiina Pelkonen

Kieltenopettaja ja tulkki Elma-Lilja Miasnikova tietää, mitä on nopea lähteminen. Hänen perheensä joutui muuttamaan monesti maasta toiseen pelkät vaatepussit mukanaan.

Elma-Lilja Miasnikova lukee päivittäin pientä rukouskirjaa vuodelta 1908. Kirja on maailmanmatkalainen, kuten Miasnikovakin.

Miasnikova, os Meijer syntyi vuonna 1933 suomalaisessa kylässä Pietarin kuvernementin alueella. Aluetta kutsutaan Inkerinmaaksi, ja sieltä kotoisin olevia suomalaissyntyisiä kutsutaan Suomessa inkeriläisiksi. Miasnikova ei pidä nimityksestä.

– Me olemme suomalaisia. Kaikki lähikylissä puhuivat suomea, myös luokkatoverini ja opettajani. Olimme myös luterilaisia, kuten suomalaiset yleensä.

Anna-mummo antoi viisivuotiaalle Elma-Liljalle rukouskirjan, josta tyttö opeteli kirjaimia. Kun sota alkoi, koko kylän väki oli tarkoitus kuljettaa Siperiaan, mutta rata oli pommitettu. Kesällä 1943 perhe joutui muuttamaan Viroon ja sieltä pian suomenlahden yli Lohjalle.

– Vanhempani pääsivät muonamiehiksi, ja minä opin koulussa kirjoittamaan suomea.

Joulukuussa 1944 perheen isä kutsuttiin Helsinkiin. Venäläinen upseeri antoi vaihtoehtoiksi lähtemisen tai sen, että heidät suljettaisiin vankilaan. Perhe joutui Hyvinkäällä nousemaan eläinvuonun, jossa he istuivat lattialla olkien päällä. Äiti itki. 11-vuotiaalla Elma-Liljalla oli kylmä.

Perhe päättyi Jaroslavin alueelle, Keski-Venäjälle. Taloissa ei ollut sähköä, vessaa, eikä ulkona edes huussia. Ihmisillä oli kanoja ja lampaita, mutta he osasivat neuloa vain lapasia.

– Isällä oli kultaiset kädet, hän teki rukin. Mummo kehräsi ja äiti neuvoi huiveja ja paitoja. Myimme niitä ja saimme perunoita, maitoa ja vähän lihaa. Kesällä kolhoosin pelloilta ja kasvimaalta saatiin syötävää.

Missä on koti?

Kun sota päättyi, Meijerit halusivat päästä kotiin. Inkerinmaalle heitä ei kuitenkaan olisi päästetty, joten he matkustivat Vieroon, asuihan siellä sukulaiskansa. Sitten perheen isää pyydettiin näyttämään passia. Siinä luki suomalainen. Perhe lastattiin taas junaan, mutta junasta sai kuitenkin poistua, kunhan oli päästy riittävän kauas vanhoilta kotiseuduilta. Perhe päätti asettua Udmurtian autonomiseen tasavaltaan, missä äidin veli asui.

Siellä Elma-Lilja tutustui älykkääseen ja kunnianhimoiseen Vladimir Miasnikoviin, joka halusi lentäjäksi. Hän itse pääsi Udmurtian yliopistoon opiskelemaan saksaa, englantia ja latinaa. Sinne ei kansanvihollisiksi epäillyn suo-

Elma-Lilja Miasnikova ei ole koskaan kiintynyt tavaraan. Hänen perheensä tottui jättämään kaiken, kun tuli aika muuttaa.

– Äiti sanoi silloin, että ”tuais pittää panna vaatteen pussii”. Kun lähdimme, lahjoitimme tavaramme ihmisille, ja kun tulimme tänne, saimme huonekaluja lahjaksi. Olen oppinut, että Jumala antaa kyllä takaisin.

malaisperheen tyttärrä olisi miehelleään päästetty.

– Läpäisin kaksi vaikeaa tenttiä. Jouduin myös KGB:n kuulustelemaksi, mutta olin nuori, en osannut pelätä.

Vladimir kosi Elma-Liljaa. Hän opiskeli lentäjäksi Ukrainassa ja yleni Neuvostoliiton ilmavoimien upseeriksi. Vladimir Miasnikov lensi ääntä nopeampia suihkukoneita, kunnes hänen verenpaineensa laski liian alhaiseksi ja työ loppui siihen. Hän vaihtoi siviiliin, helikopterilentäjäksi ja lennonopettajaksi.

Äidinkieli on rakas

Elma-Lilja Miasnikova ei ollut vuosiin saanut puhua julkisesti suomea. Perheen kaikki suomenkieliset kirjat ja lehdet oli jouduttu tuhoamaan aikoja sitten, koska ne olisivat saattaneet perheen vaaraan.

Vain mummon

suomea. Miasnikovalla oli oikean äidinkielen lisäksi pitkä opettajankokemus, joten hänet palkattiin heitä opettamaan.

Oppilailla ei ollut minkäänlaista oppikirjaa. Miasnikova kirjasi muistiin jokaisen oppitunnin sisällön, rakensi niiden pohjalta käsikirjoituksen, jonka lähetti Moskovaan kilpailemaan kansainvälisestä Sorros-palkinnosta. Palkinto tuli Miasnikovan kirjalle, joka painettiin vuonna 1995 Jyväskylässä.

– Äidinkieli on aina ollut minulle valtavan rakas. Olen onnellinen, että viimein täällä Suomessa minulla on paljon suomenkielistä kirjallisuutta.

Neuvostoliitossa suomenkielisyys oli vaaratekijä, ja siksi perhe joutui hävittämään kaiken suomenkielisen kirjallisuuden. Rukouskirja piilotettiin, ja se on ainoa muistoesine Miasnikovin lapsuudesta.

rukouskirja oli tallella. Koska se oli pieni, sen oli voinut tiukoissa paikoissa piilottaa. Siitä saattoi lukea suomen kieltä.

Lapsilleen, vuonna 1960 ja 1966 syntyneille Olgalle ja Andrejille, ei Miasnikova uskaltanut puhua suomea. Se olisi ollut heille liian vaarallista.

Kun 1990-luvulla tuli perestroika, ei suomenkieli ollut enää vaaratekijä. Izevskin lukiossa 60 oppilaan ryhmä halusi opiskella

Perhe muuttaa Suomeen

Miasnikova kuuli Suomen presidentin lausunnosta, jonka mukaan inkeriläiset otettaisiin Suomessa vastaan paluumuuttajina. Perhe harkitsi asiaa vuoden. Miasnikova löysi syntymätodistuksensa ja vei sen Moskovaan, jossa sanottiin, että muuttolupaa voi joutua odottamaan 5–6 vuotta. Lupa tuli kuitenkin jo puolen vuoden kuluksi, mutta se varastettiin mat-

kalla ja saapui perille vuotta myöhemmin, avattuna.

Suomeen muuttaminen oli Miasnikoveille helpompaa kuin useimmille maahanmuuttajille, koska Elma-Lilja oli hartaana uskovaisena saanut paljon ystäviä suomalaisista seurakunnista jo ennen muuttoaan. Heille järjestyi asuntojärvenpääläisessä kerrostalossa.

Pienen asunnon lattioille maajoittuivat nukkumaan Miasnikovan tyttären perhe, pojan perhe ja vanhemmat. Seuraavana päivänä ystävät toivat Miasnikoveille huonekaluja, ja parin kuukauden sisällä perheet muuttivat omiin asuntoihinsa. Vuonna 1997 Elma-Lilja ja Vladimir muuttivat viihtyisään rivitaloasuntoon.

Lapsenlapset, rivitalon puutarha ja toiminta Järvenpään evankelisluterilaisessa seurakunnassa ovat tuoneet Elma-Lilja Miasnikovin elämään sisältöä. Hän on kirjoittanut runoja, säveltänyt ja laulanutkin niitä erilaisissa juhlissa.

– Olen aina laulanut ja esiintynyt mielelläni.

Talvella 2004 Elma-Lilja Miasnikova meni terveyskeskukseen kovienvatsakipujen vuoksi. Sieltä hänet vietiin ambulanssilla leikattavaksi. Leikkauksen yhteydessä kasvain repesi.

– Se oli pitkälle edennyt munasarjasyöpä. Jos olisin mennyt lääkäriin vasta seuraavana

päivänä, olisin nyt taivaassa, Miasnikova kertoo.

Jo muutaman kerran on Vladimir Miasnikov luullut vievänsä vaimoan viimeiselle sairaalamatkalle. Leikkauksia on tehty lisää, ja saamastaan hyvästä hoidosta Elma-Lilja on kiitollinen. Hän oli aloittanut elämäkertansa kirjoittamisen, mutta sairaus keskeytti työn. Ehkä se jatkuu tänä syksynä?

– Jos Jumala antaa minun kirjoittaa, niin kirjoitan. □

Sotaurhot pakolaisina Amerikassa

Jatkosodan jälkeen tilanne Suomessa

ei ollut mitenkään rauhallinen. Hotelli Toriin marssi liittoutuneiden valvontakomissio eli käytännössä venäläinen osapuoli. Vuosien mittaan valvojat pistivät gastinitsan sisustuksen perusteellista remonttia kaipaavaan kuntoon. Rintamalta palaava armeija luovutti aseensa, mutta eversti Valo Nihtilän ja everstiluutnantti Usko Sakari Haahden johdolla kehiteltiin muutakin.

Huolellisesti koottu suuri joukko upseereita entisine alaisineen alkoi jemmata aseita varikon sijasta eri kätköihin. Tarkoituksena oli koota varustusta sisseille, jos venäläiset kävisivät entistä hankalammiksi Baltian tapaan. Käryhän siinä tietenkin tuli. Valvontakomissio sekä etenkin Suomessa esiin nousseet kommunistit vaativat rankkoja toimia. Pidätyksiä tapahtui runsaasti ja vangitsemisten tuloksena Sörkan vankilaan syntyi kuuluisa upseerien Sörnäisten yleisesikunta. Oikeusvaltiosta ei aina välttämättä voitu puhua, sillä kenraali A.F. Airo istui häkissä ilman tuomiota lähes kolme vuotta. Asekätkijöistä säädettiin taannehtiva rikoslaki, kuten sotasyllisistäkin. Rangaistuksen sai yli 400 miestä.

Koska oloista ei voitu olla varmoja, osa upseereista poistui Ruotsiin hakemaan turvapaikkaa. Heitä pantiin leireille ja haluttiin palauttaa Suomeen. Työnteko kuitenkin sallittiin esimerkiksi metsänhakuissa. Suurena avustajana puuhaili upseereihin ihastunut vapaaherratar ja linnanrouva Ebba von Essen. Mukana häärinyt eversti Alpo Marttinen muodosti parista kymmenestä paenneesta ryhmän, jolle hankki mahdollisuuden saapua Yhdysvaltoihin. Koska viisumin kanssa oli vaikeuksia, menttiin New Yorkiin hakemaan oleskelulupaa Venezuelan viisumilla. Ryhmän ulkopuolisia levisi eri maihin.

Totta kai viranomaiset tutkivat saapuneiden taustoja, joten alku Manhattanilla ei ollut kehuttava. Piti aloittaa hanttitöissä. Tapahtumista kirjan tehnyt Paavo A. Kairinen kertoo kahdesta upseerista piikoina: ”Siellä oli oltava varhain, jotta ehtisimme valmistaa aamiaisen. Se tarjottiin tarkalleen klo 7.30 talon nuorelle, vielä koulua käyvälle herralle. Minun tehtävänä oli tarjota aamiaisen talon valtiattarelle hänen makuuhuoneessaan.” Hemmotellussa huusholissa simputettiin kokeneita sotaurhoja.

Tutkimusten jälkeen tuli päätös oleskeluvista. Majurit ja everstit joukossaan muutama Mannerheim-ristin ritari aloittivat palveluksensa Yhdysvaltojen armeijassa tavallisina sotamiehinä. Heillä oli kuitenkin tietoa, jota myydä. Pian jotkut opettivat talvisotaa ja hiihtämistä. Myös valmistettiin käyttöön tulleen ahkion prototyyppi. Osa miehistä lähti siviilialalle. Perheenyhdistäminen onnistui ajan mittaan, kun vaimot saapuivat lasten kanssa. Maaailma oli silloinkin sotaisa, joten komennuksia tuli ulkomaille ja myöhemmin Vietnamin sotaan. Ulkojäsenenä ryhmään liittynyt legendaarinen Lauri Törni menetti siellä henkensäkin.

Paenneissa upseereissa oli montaa tyyppiä. Erästä voi katsoa Alpo Marttisen hahmossa Åke Lindmanin elokuvassa Eturintaman edessä. Hyvällä syyllä sopii keskustella, olisiko Törnistä eli myöhemmästä Larry Thornesta tullut ilman sotatöitä etevä gangsteri. Hän oli todella hurja mies.

Vähitellen Marttisen miehet, kuten heitä kutsutaan, alkoivat vieraila vanhassa kotimaassaan. Pelko Siperiaan joutumisesta oli jälkikäteen katsoen liioittelua, mutta linnaa olisi varmasti tullut. Pakolaisista jäi Amerikan armeijasta eläkkeelle seitsemän everstiä ja neljä everstiluutnanttia. He olivat kovaa porukkaa, koska aluksi kieliongelmatkin olivat suuria. □

Terveystenhoitopalveluita ja sosiaalityötä.
Lisää kirjallisuutta Monitori-lehden aiheista.

Koonnut Nina Korhonen

TERVEYDENHOITO- JA SOSIAALITYÖ

Järvinen, Riitta: **Ammatillisen maahanmuuttotyön kulttuuri : erilaisuus sosiaali- ja terveydenhuollon jäsenyksissä** - Tampere: Tampere University Press, 2004. - 184 s. ISBN 951-44-5853-2 Internet: <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-5854-0.pdf>

Kirja on suunnattu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille ja opiskelijoille, maahanmuuttajille ja kulttuurin tutkijoille. Siinä tarkastellaan mm. maahanmuuttopolitiikan, kulttuurin ja transkulttuurisen työn merkitystä ammattiauttajien työssä.

Welfare research into marginal communities in Finland : insider perspectives on health and social care / Kris Clarke (ed.). - Tampere : University of Tampere, Dep. of social policy and social work, 2003. - 155 pp. ISBN 951-44-5719-6 (Research reports. Series A, ISSN 0789-6662 ; 8)

Maahanmuuttajien itsensä toteuttama tutkimus Suomessa asuvien maahanmuuttajien kokemuksista maan sosiaali- ja terveydenhoitopalveluista. Teoksessa esitetään runsaasti ehdotuksia, miten alan palveluita voisi parantaa monikulttuurisuus-politiikan mukaisiksi. Tärkeää luettavaa kaikille alan ammattilaisille.

MacLachlan, Malcolm: **Culture and health. -New York** : Wiley, 1997. - 316 pp. ISBN 0-471-96626-6 (Wiley series in culture and professional practice)

Psykologiseen, sosiologiseen, antropologiseen ja lääketieteelliseen tutkimukseen perustuvassa, sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työntekijöille suunnatussa kirjassa tutkitaan kulttuurin ja terveyden välistä yhteyttä. Sisältää runsaasti tapaustutkimuksia.

NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. / Eija Kyllönen-Saarnio, Reet Nurmi -Helsinki : Sosiaali- ja terveysministeriö; Työministeriö ; Monika-Naiset Liitto, 2005. - 113 ss. ISBN 952-00-1742-9 (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita, ISSN 1236-116X ; 2005:15)

Opas on tarkoitettu sosiaali- ja terveysalan peruspalveluihin tukemaan väkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten auttamistyötä. Teksti perustuu sosiaali-, terveys- ja järjestöalan ammattilaisten haastatteluihin, käytännön kokemuksiin sekä pohjoismaiseen kirjalliseen aineistoon.

Väkivaltaa kokeneet maahanmuuttajanaiset : haaste turvakotipalveluille Suomessa / Tanja Haarakangas, Natalia Ollus, Sini Toikka -Hki : STM, 2000. - 61 s. + LIITT.

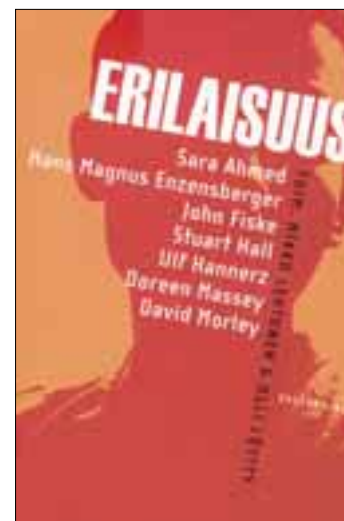
ISBN 952-00-0804-7 (Tasa-arvojulkaista, ISSN 1236-9977 ; 2000:3) Selvityksessä tarkastellaan maahanmuuttajanaisten määrää suomalaisissa turvakodeissa vuonna 1998 ja väkivaltaa kohtaavien maahanmuuttajanaisten erityistarpeita sekä eri maiden ratkaisumalleja.

Yhdessä väkivaltaa vastaan: naisiin kohdistuvan väkivallan poistaminen kehitysmaissa. / Lena Näre, Päivi Mattila - Helsinki : UM, 2001. - 34 s. ISBN 951-724-347-2

Naiset kokevat kaikkialla maailmassa väkivaltaa, joka liittyy nimenomaan heidän sukupuoleensa ja jonka taustalla ovat eri yhteisöjen noudattamat sosiaaliset käytännöt. Naisiin kohdistuva väkivalta rasittaa varsinkin köyhimpien maiden taloutta, estää naisten osallistumista ja hidastaa kehitystä. Tässä julkaisussa tarkastellaan naisiin kohdistuvan väkivallan ilmenemismuotoja, pohditaan sen taustoja ja esitellään hankkeita, joissa väkivaltaan on onnistuttu puuttumaan kehitysmaiden keinoin.

Väkivalta ei tunne kulttuurisia rajoja : maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta Suomessa / Reet Nurmi, Reetta Helander (toim.) -Helsinki : STAKES ; STM, 2002. - 100 s. ISBN 951-33-1347-6 Aihetta monipuolisesti lähestyvä julkaisu, jonka tarkoituksena on tuottaa tietoa ja toimenpide-ehdotuksia maahanmuuttajanaisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn sekä auttamistyöhön.

Mixeri-työ maahanmuuttajanaisten tukena : raportti perheväkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten jälkihuollon kehittämisprojektista 2000-2002 / Miira Hartikainen, Nadia El-Radhi -Helsinki : Pääkaupungin turvakoti ry, 2003. - 27 s. Väkivaltaa kokeneita maahanmuuttajanaisia auttaneen projektin tiivis ja käytännönläheinen kuvaus.

KOTOUTUMINEN? RASISMI? KULTTUURI? TYÖ? IHMISOIKEUDET? KAIPAATKO TIETOA MAAHANMUUTTAJISTA?

Maahanmuuttokirjasto

Työministeriö/Eteläesplanadi 4
PL 34, 00023 Valtioneuvosto

Kirjaston käyttöoikeus on viranomaisilla, tutkijoilla sekä maahanmuuttajatyötä tekeville henkilöillä.

Yhteyshenkilö:
suunnittelija Nina Korhonen puh. 010 60 48091
s-posti: nina.korhonen@mol.fi

Aukioloajat:
tiistaisin klo 10.00-13.00 ja torstaisin klo 12.00-15.00 (huom! aukioloajat kannattaa tarkistaa lomakausien yhteydessä!)
Katso kirjaston uutuusluettelo internetistä: www.mol.fi/migration

EUGEN NOVITSKYN MUISTOLLE

Eugen Novitsky poistui keskuudestamme 14. elokuuta 2005. Joukostamme on poissa ihminen, joka oli rohkea tekemään päätöksiä ja ottamaan vastuuta yhteisistä asioista – ihminen, johon saatoimme luottaa.

Diplomi-insinööri Eugen Novitsky syntyi Kellomäellä Karjalassa 19.5.1935.

Perheen kotikielenä oli venäjä. Venäjän kieli ja kulttuuri olivat tärkeä osa Novitskyn elämää. Jo varhaisina nuoruusvuosinaan hän oli kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista ja toimi aktiivisesti erilaisissa vapaaehtois- ja järjestötehtävissä. Novitsky kirjoitti ylioppilaaksi Helsingin venäläisestä lyseosta vuonna 1952, jonka jälkeen hän jatkoi opintojaan puunjalostusosastolla Helsingin Teknillisessä korkeakoulussa. Diplomi-insinööriksi hän valmistui vuonna 1959. Novitskyn metsäteollisuuden opinnot, venäjänkielentaito sekä kulttuurinen tuntemus johtivat hänet asiantuntijatehtäviin Neuvostoliiton kaupan alalla.

Kiinnostus ja halu venäjänkielen vaalimiseen ja kielen opiskelun edistämiseen Suomessa olivat Novitskyn rakkaimpia harrastuksia. Hän toimi vuosia Suomalais-venäläisen koulun johtokunnassa ja kannatusyhdistyksessä sekä monissa muissa venäjänkielen ja venäjänkielisen väestön asemaa edistävissä organisaatioissa. Hänen suurimpina saavutuksinaan tällä saralla voitaneen pitää pääkaupunkiseudun venäjänkielisten päiväkotien Teremokin, Kalinkan ja Matrjoshkan nyt jo varsin vaikiintunutta toimintaa.

Vuodesta 2005 alkaen Eugen Novitsky oli Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liiton edustaja Etnisten suhteiden neuvottelukunnassa. Hän oli uskollinen elämänsä työlle, jonka hän otti vastaan edellisten polvien Suomen venäläisiltä. Hän pyrki puolestaan välittämään omat tietonsa ja kokemuksensa tuleville sukupolville.

Ryhdytäänpäs työhön, Novitsky sanoi ja ryhtyi työhön. Odottamatta lupauksia, pyytelyä tai kiitoksen sanoja. Näin hän teki viimeiseen hetkeensä saakka. Meidänkin, Novitskyn hengenheimolaisten ja yhteistyöverteiden, tulee tehdä samoin. Vain toteuttaen yhteisiä tavoitteitamme ja suunnitelmiamme säilytämme Eugen Novitskyn muiston ja hänen elämäntyönsä.

Suomen venäjänkieliset

TYÖVALMENNUSTA OULUSSA

Oulussa toteutetaan parhaillaan maahanmuuttajien työllisyyttä edistävää projektia. Hankkeen vastuuvetäjänä toimii Oulun kaupungin Työllistämiskeskus. ESR-rahoitteisen projektin tähtäimenä ovat tulevaisuuden monikulttuuriset työyhteisöt.

Projekti toimii työvalmennusryhminä, joissa painutetaan maahanmuuttajien työnhakuun tai koulupaikan saamiseen. Työvalmennukseen voivat hakea Oulussa asuvat maahanmuuttajat, jotka osaavat suomea ja ovat työttömiä työnhakijoita.

Valmennusjakso kestää viisi kuukautta, minkä jälkeen mennään työharjoitteluun tai tukityöpaikkaan vähintään puoleksi vuodeksi. Ammatillisille opiskelijoille toimii vertaistukiryhmä. Ryhmissä kiinnitetään työn ja koulutuksen ohella huomiota vapaa-ajan toimintaan, elämänhallintaan ja kieleen.

– Tarkoitus olisi, että vertaistukeminen jatkuisi vielä opintojen jälkeenkin, projektivastaava **Jaana Liukkonen** kertoo.

Projekti kestää vuoden 2006 loppuun saakka.

Lisätietoja: www.ouka.fi/tyollistamiskeskus/maahanmuuttaja
Anna Pesonen

VISIOITA TULEVAISUUDESTA

Lappeenrannassa järjestettiin lokakuussa maahanmuuttoa pohdiskeleva Etelä-Karjalan Tulevaisuusfoorumi -tapahtuma. Paikalle kokoontui alueellisia ja valtakunnallisia vaikuttajia. Mukana oli myös nuoria tulevaisuuden tekijöitä.

Tilaisuuden vahvaksi hengeksi nousi, että kotoutumista edistettäisiin yhdessä. Maahanmuuttajat tulisi ottaa mukaan eri toimintoihin ja heille pitäisi heti muuton alkuvaiheessa olla tarjolla selkeä tietopaketti suomalaisesta yhteiskunnasta. Myös kielikoulutusohjelmiin haluttaisiin entistä enemmän panostaa.

Tulevaisuusfoorumi järjestettiin valtioneuvoston, eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan ja Etelä-Karjalan liiton yhteistyönä.

Lisätietoa www.tulevaisuusfoorumit.fi

KUULUMISIA JYVÄSKYLÄSTÄ

Mosaikki ry on Jyväskylässä toimiva yhdistys, joka julkaisee maahanmuuttajille suunnattua monikielistä tiedotus- ja kulttuurilehteä Mosaikkia. Lehdessä ilmestyy muun muassa Jyväskylän työvoimatoimiston toimittamia artikkeleita, jotka liittyvät suomalaiseen työelämään. Omasta toiminnastaan ovat lehdessä kertoneet myös KELA, Jyväskylän kaupungin maahanmuuttajapalvelut ja kaupungin koulutoimi.

Mosaikissa on julkaistu myös maahanmuuttajien kirjoittamia, etenkin ruokakulttuuriin ja juhliin liittyviä artikkeleita. Lehden kaikki materiaalit ilmestyvät sekä suomeksi että venäjäksi. Mahdollisuuksien mukaan artikkeleita käännetään myös muille kielille, kuten dariksi ja englanniksi. Lehti on maahanmuuttajille ilmainen.

Mosaikin verkkoversio löytyy osoitteesta www.mosaikki.info

Jyväskylässä on lisäksi valmistunut nettisivusto maahanmuuttajille. Se löytyy osoitteesta www.jyvaskyla.fi/maahanmuuttajat

VÄLINEITÄ VÄKIVALLAN EHKÄISYYN

Amnestyn Suomen osasto toteutti viime kevään ja keuhän aikana kyselyn, jossa selvitettiin kuntien työtä naisiin kohdistuvan lähisuhteiden väkivallan estämiseksi. Kysely osoitti, että väkivallan ehkäisyyn liittyvät palvelut ja poliittinen sitoutuminen aiheeseen oli kunnissa varsin kirjavaa.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn oli osoitettu pysyvä budjettierä vain kolmessa kunnassa: Espoossa, Mikkelissä ja Maalahdessa. Viisiosta kuntaa Helsingistä Kärsämäelle ja Ylihärmään ilmoitti tehneensä aihepiiristä oman toimintaohjelman tai sisältäneensä sen turvallisuus-, rikosentorjunta- tai hyvinvointiohjelmiaan.

Kampanjapäällikkö **Niina Laajapuron** mukaan kyselyn tulokset osoittavat, että mahdollisuudet väkivallan ehkäisytyöhön eivät ole sidoksissa kunnan kokoon, vaan ratkaisevaa on poliittinen tahto.

Kyselyyn vastasi 97 kuntaa. Niiden alueella asuu lähes kolme miljoonaa suomalaista.

Järjestö on laatinut raportin tulosten perusteella suositukset kunnille, valtioneuvostolle ja lääninhallituksille. Amnestyn tavoitteena on, että mahdollisimman moni kunta laatisi toimintaohjelman naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan.

Raportti on ladattavissa kokonaisuudessaan osoitteesta www.amnesty.fi/jokuraja/AI_kuntaselvitys.pdf

SELKEÄT INTERNET-SIVUT

Kehitysvammaliiton Papunetin uudistetut selkokielliset sivut avattiin lokakuussa. Oleellisimmat uudistukset ovat synteettinen puhe sekä uudet navigointi- ja hakuratkaisut.

Erytisryhmiä palvellaan internet-sivujen tulee olla paitsi kieleltään helppolukuiset ja helposti ymmärrettävät, myös muulta toteutukseltaan selkeät. Selkokiellisten internet-sivujen toteuttaminen on perustunut pääosin käyttäjäpalautteeseen. Nyt on ensimmäistä kertaa käytettävissä tutkittua tietoa käytettävyydestä sellaisten ihmisten näkökulmasta, joilla on rajoitteita oppimisessa ja ymmärtämisessä. Kehitysvammaliitossa on kerätty käytettävyydestä muun muassa maahanmuuttajilta ja alan asiantuntijoilta.

Tulosten mukaan keskeistä käytettävyydessä on selkeä navigaatorakenne, tekstin ja kuvien yhteispeli, tekstialueiden muotoilu ja asettelun selkeys sekä otsikoinnin konkreettisuus. Asiantuntijoiden mukaan monet painetun selkokiellisen tekstin taittoon ja ladontaan liittyvät seikat pätevät myös sähköisessä mediassa.

Huonosti suunnitelluilla internet-sivuilla liikkuminen on hankalaa. Tuoreet tutkimustulokset tarjoavat konkreettisia neuvoja kaikille, jotka haluavat internet-sivujensa olevan erityisryhmiä käyttävissä. Lisätietoja www.papunet.net/selko

TIEDONANTOJA KOMISSIOLTA

EU:n komissio hyväksyi syyskuussa merkittävän maahanmuutto- ja turvapaikka-alan ehdotuspaketin. Asiakirjoihin kuuluvat direktiiviehdotus yhteisistä palautusstandardeista sekä kolme tiedonantoa maahanmuuttajien kotouttamisesta, alueellisista suojeleohjelmista sekä muutto liikkeen ja kehityksen välisestä yhteyksistä. Askel on tärkeä kohti Haagin ohjelman toteutumista ja siirtolaisuus- ja turvapaikkasäännösten yhtenäistämistä.

Johnny Korkman

YamYam-juhlintaa Stoassa.

NAISENERGIAA STOASSA

MONITA eli monikulttuuriset taiteentoimijat on kolmivuotinen Equal-ohjelmaan kuuluva hanke. Projekti tarjoaa koulutusta ja yhteistyömahdollisuuksia etnisiin vähemmistöihin kuuluville naisille ja naistaiteilijoille. Tarkoituksena on edistää hyviä etnisiä suhteita ja torjua muukalaisvihaa, sekä rakentaa verkostoja kantasuomalaisten ja etnisten vähemmistöjen välille.

Projektin puitteissa on jo järjestetty kulttuurijuhlia, kauneus kertoo -iltoja, näyttelyitä, erilaisia

yleisötapahtumia, työpajoja ja seminaareja. MONITA tuottaa myös julkaisuja, kuten runo- ja kuvagallerioita nettiin.

MONITAA rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto. Hanketta koordinoi monikulttuurinen taideyhdistys Cassandra ry. Kumppaneina ovat Itä-Helsingin kulttuurikeskus Stoa, Marttaliitto, Teatterikorkeakoulun tanssi- ja teatteripedagogiikan laitos sekä tuotantoyhtiö Silva Mysterium.

Kulttuuriverkostoon voi kurkistaa osoitteessa www.kassandra.fi/monita

imageLibrary

TASA-ARVOA TYÖPAIKOILLE

MONIKKO on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama hanke, jossa kehitetään uusia ratkaisumalleja sukupuolten välisen tasa-arvon lisäämiseen työelämässä. Hankkeen yhtenä tavoitteena on lisätä maahanmuuttajanaisten työllistymistä ja vaikuttaa heidän työuralla etenemiseensä. Tarkoitus on myös tuottaa käytäntöjä, jotka helpottavat työn ja perhe-elämän yhteensovittamista maahanmuuttajaperheissä. Hanke kestää vuoden 2007 loppuun.

MONIKKO-hankkeen tekijät haluavat tuoda tasa-arvoa monimuotoistuviin työyhteisöihin. Yhtenä työvälineenä tähän on kehitetty niin sanottu monimuotoisuusbarometri.

Lisätietoja www.monikko.net

Tsekkää nämä!

Ihmisoikeudet.net on virtuaalinen oppikirja ihmisoikeuksista. Lue ihmisoikeuksien perustasta, historiasta ja filosofiasta. Pätevä hakuteos kenelle tahansa aiheesta kiinnostuneelle.

maailma.net on ihmisoikeuskysymyksiin, kestäväan kehitykseen ja yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen keskittynyt portaalii. Mukana on noin 40 suomalaista kehitysyhteistyön, rauhan, ihmisoikeuksien ja pakolaisten parissa toimivaa järjestöä.

yhdenvertaisuus.fi on tarkoitettu materiaalipankiksi viranomaisille, järjestöille ja koulutusta järjestäville tahoille. Sivuilta löytyy syrjinnänvastaisten projektien tuotantamalleja, käytäntöjä ja materiaaleja.

Lukemista

VENÄLÄISYYDEN LUMOISSA

Erkki Jokinen työskenteli Inkerissä viisi vuotta kouluttajana. Hänelle kävi niin kuin monelle Venäjällä opiskelleelle: sielunpuolikas jäi Venäjälle. Slaavilainen syli osoittautui avoimeksi ja lämpimäksi. Tutustuminen tavallisiin ihmisiin, inkeriläisiin ja venäläisiin, oli ihan muuta kuin Kelton luterilaiseen koulutuskeskukseen perheensä kanssa matkustanut pastori odotti. Venäläisyyden sisin on kaukana siitä byrokratiasta ja politiikasta, johon ensin törmää.

Erkki Jokinen kertoo matkastaan seikkaperäisesti kirjassaan *Idänkohtaus*. Määränpäähän oli selviydyttävä piiputtavalla autolla lumipyryssä, mukana neljä pientä lasta. Perillä ensimmäinen asia oli opetella kieltä, eivätkä ässät tahtoneet enää aikuiselta suhahtaa. Kieltä oppivat sen sijaan lapset, joille suhde hoitaja-Tamaraan ja opettajiin oli lämmin. Opetuksen ankaruus ei lapsia pelottanut.

Erkki Jokinen imi intoa myös venäläisestä kulttuurista. Siihen kirjassa on johdatus, mutta kirjoittaja varoittaa nauttimasta enempää musiikkia kuin kirjallisuuttakaan liian suurina kerta-annoksina, etenkin jos niihin yhdistyy matkoja Venäjälle.

Mutta ei puutu lämpöä suomalaistakaan. Jokinen kertoo työporukoista, jotka ilmaantuivat Inkeriin tämän tästä, rakensivat kirkkoa, korjasivat taloa, viimeistelivät saunan. Palkatta.

Ikäviäkin asioita nousi esiin. Venäläisillä perheillä ei mene hyvin. Isät puuttuvat, vaikka olisivat hengissäkin. Äidit ja babushkat pitävät elämää yllä. Venäläisiin luonteenpiirteisiin kuuluu myös oikominen mutkissa - on mukavaa olla vähän "parempi" kuin mihin olisi edellytyksiä.

Erkki Jokisen teksti on lennokasta ja tunteikasta, mutta osuvaa. Kulttuurieroja on, niihin tutustuminen rikastuttaisi elämää puolin ja toisin.

Idänkohtaus, 44 etydikuvaa Venäjän kohtaamisesta. Suomen Lähetysseura, 2005.

Irja-Kaisa Vierula

MONIKULTTUURISUUS TYÖELÄMÄSSÄ

Monikulttuurisuus työelämässä - Taskumatti antaa eväitä toimia työelämässä, kun työtovereilla on erilainen kulttuuritausta ja tavat. **Päivi Vartiainen-Oran** toimittama kirja auttaa alkuun keskustelussa, kun mietitään, miksi Suomeen tulee ihmisiä, jotka eivät ole tottuneet elämään kuten me tai jotka eivät osaa kunnolla kieltämme.

Teos sopii niin ryhmäopiskeluun kuin yksinäiselle pohtijallekin ja myös maahanmuuttajalle. Lisätietoja voi katsoa sivulta www.tsl.fi Monikulttuurisuus työelämässä. Työväen Sivustysliitto 2005.

HUOMISEN SUOMALaisia

Väestöliitto korostaa perheiden keskeistä roolia kotoutumisessa. Liiton mukaan perhenäkökulma on jäänyt maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa vaille huomiota. Vaarana on, että maahanmuuttajat koetaan vain työvoimana ja heidän muut tarpeensa unohdetaan.

Väestöliiton asiantuntijat **Anne Alitolppa-Niitamo**, **Ismo Söderling** ja **Stina Fågel** ovat toimittaneet *Olemme muuttaneet* -kirjan, jossa muun muassa perhetematikkaa pohditaan. Kirja tarjoaa tietoa ja taitoja maahanmuuttajia kohtaaville opetus-, sosiaali- ja terveystyöntekijöille sekä opiskelijoille.

Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto 2005.

MUUTOSJOHTAMISTA

Johda monimuotoisuutta työkirjan tarkoituksena on antaa organisaatioille valmiuksia muutoksen johtamiseen. Työkirja on käytännön työväline, jonka avulla voidaan selvittää, miten omalla työpaikalla ollaan valmiita johtamaan muuttuvaa työkenttää. Kirja on osa Diversa Consultingin Monimuotoisuus ja tasa-arvo yrityksen tuloksen tekijänä – Equal-rahoitteista Monikko-hanketta.

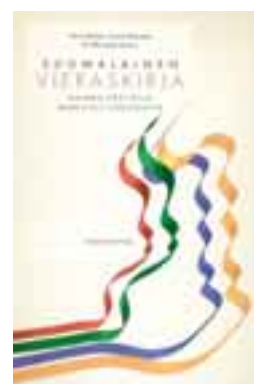

Johda monimuotoisuutta. Investoi tulevaisuuteen. Diversa Consulting 2005.

Kirjoittaja **Anna Savileppä** on pitkään työskennellyt työyhteisöjen kehittäjänä, erityisesti monimuotoisuuden ja erilaisuuden johtamisen parissa.

KRIITISTÄ ANALYYSIÄ MONIKULTTUURISUUDESTA

Mistä oikeasti puhutaan, kun keskustellaan monikulttuurisuudesta? **Anna Rastaa**, **Laura Huttusen** ja **Olli Löytyn** toimittama *Suomalainen vieraskirja* lähestyy aihetta pureutumalla monikulttuurisuuskeskustelussa käytettäviin käsitteisiin.

Kirjassa tutkitaan suvaitsevaisuuden, etnisyyden, rasismin, toiseuden ja nationalismien käsitteitä. Monet käsitteistä ovat kotoisin ulkomailta, mutta kirjassa niitä tarkastellaan erityisesti suhteessa suomalaiseen yhteiskuntaan ja Suomessa käytävään keskusteluun. Tutkijataustaiset kirjoittajat arvioivat termien

käyttökelpoisuutta, erityiskysymyksiä ja ongelmia.

Käsitteiden tutkiskelun avulla lukija voi miettiä omaa ymmärrystään monikulttuurisuudesta ja pohjata käsitteen rajoja.

Kirja on tarkoitettu opiskelijoille, tutkijoille ja niille, jotka työssään kohtaavat monikulttuurisuuskyymyksiä.

Suomalainen vieraskirja, kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Vastapaino, Tampere 2005.

Minna Suihkonen

WELCOME TO KUOPIO!

Kuopion kaupunki on julkaissut maahanmuuttajaoppaan *Tervetuloa Kuopioon!* Opas on julkaistu suomeksi, englanniksi ja venäjäksi. Se on tarkoitettu maahanmuuttajille, jotka ovat juuri muuttaneet Kuopioon ja tarvitsevat tietoa kaupungin palveluista. Oppaan on tehnyt Maahanmuuttajan työpolku -hanke yhdessä kaupungin ja maahanmuuttajien asioita hoitavien viranomaisten kanssa. Katso myös www.kuopio.fi/english

Oppaan on tehnyt Maahanmuuttajan työpolku -hanke yhdessä kaupungin ja maahanmuuttajien asioita hoitavien viranomaisten kanssa. Katso myös www.kuopio.fi/english

MITEN MAAHANMUUTTAJAT ELÄVÄT?

Suomesta tuli maahanmuuttomaa 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa. Maahanmuuttajien palveluiden kehittäminen alkoi pakolaisten vastaanoton käynnistymisestä. Uranuurtajia tässä työssä olivat pääkaupunkiseudun kunnat. Suomen ulkomaalaisväestöstä suurin osa onkin asettunut pääkaupunkiseudulle.

Tutkija **Tuula Jorosen** toimittamassa *Maahanmuuttajien elinolot pääkaupunkiseudulla* tarkastellaan maahanmuuttajien elinoloja niin ulkoisina olosuhteina kuin koettuina elämänoloina. Kirja osoittaa, että pääkaupunkiseudun eri osissa asuvat maahanmuuttajat arvioivat elinolojaan hyvin samaan tapaan. Kuntien välillä on hyvin vähän eroja. Maahanmuuttajien elinolot pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupungin tietokeskus, 2005.

Lukemista

KESKUSTELUA KIELISTÄ

Monikielinen Eurooppa käsittelee Euroopan kielten asemaa ja eurooppalaisten maiden kielipolitiikkaa. Kuinka monikielinen yhdyntävä Eurooppa on? Onko englannin ylivalta horjumaton? Teoksen artikkeleissa pohditaan, miten Euroopan unioni tekee eri kielten aseman tukemiseksi ja miten vähemmistökielten käy.

Teoksen ovat toimittaneet **Marjut Johansson** ja **Riitta Pyykkö**. Se on tarkoitettu opiskelijoille, tutkijoille, kieltenopetuksen suunnittelijoille, kielipoliittisia päätöksiä valmisteleville ja kaikille kielistä kiinnostuneille.

Monikielinen Eurooppa. Kielipolitiikkaa ja käytäntöä. Gaudeamus 2005.

NÄE SYRJINTÄ

Miten havaita ennakkoluuloja ja syrjintää? Miten ongelmalanteissa voi toimia? **Mai Salmenkangas** on osana EU:n rahoittamaa SEIS-hanketta tuottanut *Muutu.Puutu.* -oppaan.

Oppilaitoksille suunnattu yhdenvertaisuusopas on hyvä apuväline koulutustilaisuuksissa ja keskusteluissa opettajainhuoneessa. Oppaan kohderyhmänä ovat yläkoulujen, lukijoiden ja ammatillisten oppilaitosten opettajat. Kirja etenee käsitteiden määrittelystä lainsäädännön ja syrjinnän mekanismien kautta mahdollisiin ratkaisuihin. Opas löytyy myös linkistä www.yhdenvertaisuus.fi/suomi/esitteita_ja_materiaalia/

Muutu.Puutu. Oppilaitoksen yhdenvertaisuusopas. SEIS-hanke, Euroopan Unioni 2005.

MONITORI Poikkihallinnollinen maahanmuuttoasioiden ammattilehti (4 numeroa/v) kertoo Suomen maahanmuutto- pakolaispolitiikan ajankohtaisasioista. Keskeiset artikkelit suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi löytyvät lehden kotisivulta: <http://www.mol.fi/monitori>

MONITORI En tvärsektoriell factidning för migrationsärenden (4 nummer/år) som tar upp aktuella ärenden inom invandrar- och flyktingpolitiken i Finland. Centrala artiklar finns på finska, svenska, engelska och ryska på tidningens hemsida: <http://www.mol.fi/monitori>
Artiklar på svenska http://www.mol.fi/monitori_se

MONITORI The cross-administrative professional magazine on immigration affairs, published four times a year, focuses on current issues in Finnish immigration and refugee policy. The essential articles in Finnish, Swedish, English and Russian are available on the website at <http://www.monitori.fi>
Articles in English <http://www.mol.fi/monitori>

MONITORI Межведомственный специализированный журнал о вопросах иммиграции (4 номера в год) рассказывает об актуальных вопросах политики, проводимой в Финляндии по отношению к беженцам и иммигрантам.
Основные статьи на финском, шведском, английском и русском языках можно найти на сайте. Статьи на русском можно найти пока на страницах на финском языке <http://www.mol.fi/monitori>

4/2005

12. vuosikerta
Monitori on neljä kertaa vuodessa ilmestyvä maahanmuutto- ja pakolaisasioiden ammattilehti.

Julkaisija ja kustantaja

Työministeriö/Maahanmuuttoasiat
Postiosoite
PL 34
00023 VALTIONEUVOSTO
Käyntiosoite Eteläesplanadi 4
Puhelinvaihe 010 60 4001
Telekopio 010 60 47950
Kotisivu <http://www.mol.fi/monitori>

Toimitusneuvosto

Mervi Virtanen, puheenjohtaja, työministeriö
Sirku Päivärinne, työministeriö
Irmeli Tuomarla, työministeriö
Tuula Kanerva, opetusministeriö
Tuomas Koljonen, sisäasiainministeriö
Terhi Aalto, sosiaali- ja terveysministeriö
Ilkka Rentola, ulkoasiainministeriö
Atanas Aleksovski, ETNO
Meri-Sisko Eskola, ETNO
Stevó Petrovic, ETNO, varaj. Veronika Zaburchik
Eilina Gusatinsky, Spektr-lehti

Toimitus

Vastaava päätoimittaja/toimittaja
Irmeli Tuomarla TM/Julkaisutiimi
Puhelin 010 60 47962
Sähköposti irmeli.tuomarla@mol.fi

Toimitussihteeri

Annukka Lehto
Uusi toimitussihteeri numerosta 1/2006 alkaen:
Minna Suihkonen
Puhelin (09) 4133 4445
minna.suihkonen@unionimedia.fi

Laskutus

Minna Suihkonen/Unionimedia
PL 36

00441 Helsinki

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

suoraan EDITAAN:

Edita Prima Oy/Rekisteripalvelut
PL 650, 00043 EDITA
Puhelin 020 450 2455, Faksi 020 450 2452
Sähköposti: rekisteripalvelut@edita.fi

Edellisten numeroiden tilaukset

Tuula Mikkola TM/Maahanmuutto- ja työlupatiimi
Puhelin 010 60 47039, Sähköposti tuula.mikkola@mol.fi

Tilauks- ja palautekortti lehdessä

Tilajaarekisteritietoja voidaan käyttää markkinoinnissa.

Julkaisuehdot

Lehti pidättää itselleen oikeuden päättää julkaistavasta aineistosta. Toimitus ei vastaa lehdelle pyytämättä lähetetyn materiaalin säilyttämisestä eikä palauttamisesta. Ilmoituksista sovitaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Lainaus

Lehden sisältö on vapaasti lainattavissa lähde mainiten. Jos lainaus koskee koko artikkelia, on otettava yhteys päätoimittajaan.

Seuraava numero

Nro 1/2006 ilmestyy helmikuussa. Siihen tarkoitettua aineistoa on oltava toimituksessa 16.1.2006.

Taitto

suvi.sillanpaa@edita.fi, Edita Prima Oy

Kannessa

Yukiko Hino-Kivinen, kuva Tomi Westerholm

ISSN 1237-0029

Painopaikka

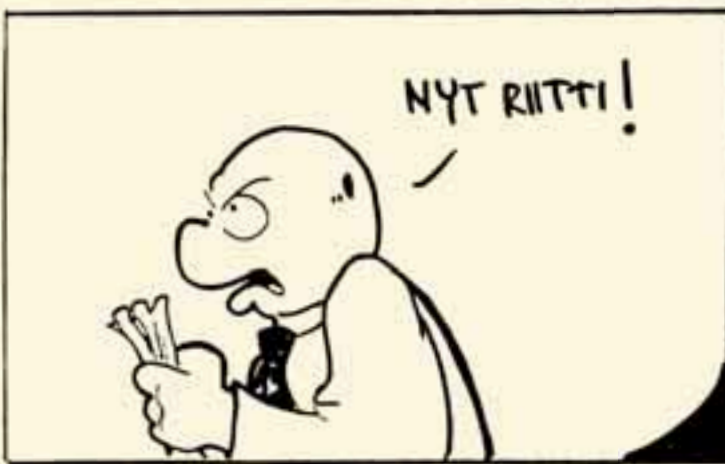
Edita Prima Oy, Helsinki 2005

HIRVIO

BY FABRIZIO SCARPATI

KAIKEN VAIKEINTA ON JÄTTÄÄ MONITORIN
LUKIJAT! EN VOI MUUTA KUIN KIITTÄÄ HEITÄ
MUKAVISTA HETKISTÄ! MUTTA MINÄ, EERO
LÄHDEN POIS!

